ROZHODNUTÍ KOMISE

ze dne 2. července 2008

o státních podporách C 16/04 (ex NN 29/04, CP 71/02 a CP 133/05), které Řecko poskytlo společnosti Řecké loděnice

(oznámeno pod číslem K(2008) 3118)

(Pouze řecké znění je závazné)

(Text s významem pro EHP)

(2009/610/ES)

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, zejména pak na čl. 88 odst. 2 této smlouvy,

s ohledem na Dohodu o Evropském hospodářském prostoru, a zejména na čl. 62 odst. 1 písm. a) této dohody,

po výzvě zúčastněných stran k podání připomínek v souladu s výše uvedenými ustanoveními ([1]) a s ohledem na jejich připomínky,

vzhledem k těmto důvodům:

1. ŘÍZENÍ

(1) Svým dopisem ze dne 9. září 2003 podaly Komisi řecké orgány jménem řeckých loděnic Hellenic Shipyards (dále jen „Řecké loděnice" nebo „ŘL") žádost o změnu investičního plánu týkajícího se jejich restrukturalizace, pro nějž byla Komisí jejím rozhodnutím ze dne 15. července 1997 schválena podpora ve věci N 401/97 ([2]) (dále jen „rozhodnutí N 401/97"). V souladu se změnou plánu z listopadu 2002 podaly ŘL žádost, která byla řeckými orgány schválena, o realizaci investičního plánu ve lhůtě do 30. června 2004. Podle změněného plánu navíc podpora, kterou Komise schválila v roce 1997 nebyla ŘL vyplacena.

(2) Ve svém dopise ze dne 31. října 2003 řecké orgány vysvětlily, že změněný plán byl Komisi postoupen „pro informaci" a nejednalo se o oznámení.

(3) Komise svým dopisem ze dne 18. listopadu 2003 požádala řecké orgány o vysvětlení, zda hodlají v rámci pozměněného investičního plánu poskytnout nebo vyplatit ŘL podporu. Komise v tomtéž dopise řeckým orgánům připomněla, že v takovém případě v souladu s nařízením Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES ([3]) (dále jen „nařízení (ES) č. 659/1999"), měla být předmětná podpora oznámena Komisi a neměla být realizována dříve, než Komise přijme v dané věci konečné rozhodnutí.

(4) Řecké orgány ve svém dopise ze dne 16. března 2004 prohlásily, že podpora, kterou hodlaly poskytnout, představovala „stávající podporu", na niž se vztahuje schvalovací rozhodnutí Komise z roku 1997, a že jsou oprávněny rozhodnout o změně restrukturalizačního programu a o prodloužení harmonogramu realizace.

(5) Komise svým dopisem ze dne 20. února 2004 vyjádřila řeckým orgánům své pochybnosti o správnosti výše uvedených tvrzení.

(6) Řecké orgány ve svém dopise ze dne 27. února 2004 prohlásily, že k uvedenému datu nebyla podpora ŘL poskytnuta.

(7) Komise svým rozhodnutím č. C(2004) 1359 ze dne 20. dubna 2004 ([4]), (dále jen „rozhodnutí o zahájení řízení") zahájila řízení dle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o ES o změnách investičního plánu, který je částečně financován z investiční podpory schválené rozhodnutím N 401/97. V rozhodnutí o zahájení řízení se dále uvádí, že řecká banka pro průmyslový rozvoj (dále jen „banka ETVA") ve vlastnictví státu poskytla ŘL různé úvěry a záruky a řecké orgány nepředložily výroční zprávy, jak bylo jejich povinností.

(8) Po schválení žádosti o prodloužení lhůty k předložení připomínek Řecko svým dopisem ze dne 20. října 2004 předložilo připomínky k rozhodnutí o zahájení řízení.

(9) Rozhodnutí Komise o zahájení řízení bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské Unie* ([5]). Komise vyzvala zúčastněné strany k předložení připomínek.

(10) Po schválení žádosti o prodloužení lhůty k předložení připomínek ŘL svým dopisem ze dne 18. října 2004 předložily připomínky k rozhodnutí o zahájení řízení. Tyto připomínky odpovídají připomínkám předložených Řeckem dne 20. října 2004. Loděnice Elefsina, řecká společnost, konkurent ŘL, předložily připomínky svým dopisem ze dne 10. září 2004. Tyto připomínky byly Řecku postoupeny v dopisech ze dne 16. prosince 2004 a 23. prosince 2004. Řecko na ně odpovědělo

svými dopisy ze dne 20. ledna 2005 a 26. ledna 2005. Komise svým dopisem ze dne 29. března 2005 postoupila Řecku dodatečné připomínky loděnic Elefsina, na které Řecko odpovědělo svým dopisem ze dne 23. května 2005.

(11) Od roku 2002 začaly loděnice Elefsina Komisi doručovat připomínky, v nichž tvrdily, že ŘL měly neoprávněný prospěch z řady protiprávních a neslučitelných podpor a neoprávněně použily Komisí schválené podpory. Dopisy byly odeslány dne: 23. května 2002, 28. května 2002, 14. srpna 2002, 24. dubna 2003, 3. února 2004, 4. března 2004, 30. června 2004, 8. dubna 2005, 27. dubna 2005, 24. května 2005, 10. června 2005, 15. července 2005, 28. července 2005, 13. září 2005, 16. září 2005, 21. října 2005, 12. prosince 2005, 23. prosince 2005, 6. ledna 2006, 10. ledna 2006, 12. ledna 2006, 18. ledna 2006, 23. ledna 2006, 3. února 2006, 9. února 2006, 23. března 2006, 28. března 2006, 6. dubna 2006, 20. dubna 2006, 24. května 2006 a 2. června 2006. Komise odpověděla stěžovateli ve svých dopisech ze dne 27. června 2002, 22. července 2004 a 12. srpna 2005.

(12) Uvedené stížnosti byly zaevidovány pod čísly CP 71/02 a CP 133/05.

(13) Komise požádala Řecko o další informace svými dopisy ze dne 30. ledna 2003, 30. července 2004, 2. května 2005, 24. května 2005, 24. března 2006, 24. května 2006 a 29. května 2006. Řecko odpovědělo ve svých dopisech ze dne 31. března 2003, 21. října 2004, 17. prosince 2004, 20. června 2005, 25. dubna 2006, 30. května 2006 a 1. června 2006.

(14) Komise se dne 22. března 2006 sešla s řeckými orgány, které na této schůzce v doprovodu zástupců ŘL a banky Pireus předložily Komisi některé další doplňující písemnosti. Komise se sešla se stěžovatelem dne 10. ledna 2003, 14. ledna 2005, 10. března 2005, 20. května 2005, 19. října 2005, 8. listopadu 2005 a 23. března 2006 a s Thyssen Krupp Marine Systems AG (dále jen „TKMS“) dne 21. března 2006.

(15) Komise svým rozhodnutím K(2006) 2983 ze dne 4. července 2006 ([6]) (dále jen „rozhodnutí o rozšíření řízení“) rozšířila řízení dle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o ES, aby přijala další dodatečná opatření vůči ŘL. Z uvedeného rozhodnutí o rozšíření rovněž vyplývá, že řada neoznámených opatření buď spadá do působnosti článku 296 Smlouvy o ES, nebo nepředstavuje podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES.

(16) Rozhodnutí o rozšíření řízení ve věci C 16/2004 bylo učiněno, aniž tím bylo dotčeno jakékoli další stávající nebo budoucí řízení o poskytnutí státní podpory ve prospěch ŘL, zejména řízení C 40/02.

(17) Po schválení žádosti o prodloužení lhůty k odpovědi Řecko svým dopisem ze dne 5. října 2006 odpovědělo na rozhodnutí o rozšíření řízení.

(18) Rozhodnutí Komise o rozšíření řízení bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské Unie* ([7]). Komise vyzvala zúčastněné strany k předložení připomínek.

(19) Připomínky předložily Komisi tyto zúčastněné strany: své připomínky předložila ŘL svým dopisem ze dne 30. října 2006. Společné připomínky předložily Greek Naval Shipyard Holding (dále jen „ENAEX“) a TKMS svým dopisem ze dne 30. října 2006. Banka Pireus předložila své připomínky dopisem ze dne 27. října 2006 a – po setkání s Komisí dne 15. listopadu 2007 – svým dopisem ze dne 27. prosince 2006. Po schválení žádosti o prodloužení lhůty k podání odpovědi podaly loděnice Elefsina připomínky svým dopisem ze dne 17. listopadu 2006.

(20) Komise svým dopisem ze dne 22. února 2007 postoupila Řecku výše zmíněné připomínky, Řecko na připomínky reagovalo svým dopisem ze dne 7. března 2007 a 19. března 2007. Komise svým dopisem ze dne 27. dubna 2007 odeslala do Řecka přílohy k připomínkám třetích stran, které opomenula přiložit ke svému dopisu ze dne 22. února. Komise ve svém dopise ze dne 27. dubna 2007 položila Řecku některé otázky, na které Řecko odpovědělo svým dopisem ze dne 29. června 2007. Komise svým dopisem ze dne 23. srpna 2007 vznesla dotazy vůči ŘL, které na ně odpověděly svým dopisem ze dne 9. října 2007. Komise ve svém dopise ze dne 13. listopadu 2007 požádalo Řecko o doplňující informace a postoupila mu odpovědi ŘL ze dne 9. října 2007. Řecko odpovědělo svými dopisy ze dne 4. prosince 2007 a 14. prosince 2007. Schůzka Komise s řeckými orgány se uskutečnila ve dnech 16. října 2007 a 21. ledna 2008. Dne 12. února 2008 předložila Komise Řecku dodatečné otázky, Řecko na ně odpovědělo svým dopisem ze dne 3. března 2008.

(21) Dne 8. května 2007 se uskutečnilo setkání Komise s TKMS/ENAEX za účasti právního zástupce ŘL. Svým dopisem ze dne 21. června 2007 předložily TKMS/ENAEX své připomínky. Komise dne 11. září 2007 postoupila výše uvedený dopis Řecku. Řecko předložilo připomínky ve svém dopise ze dne 11. října 2007. Po druhém setkání Komise se stejnými osobami, které se uskutečnilo dne 9. ledna 2008, TKMS/ENAEX předložily připomínky svým dopisem ze dne 18. ledna 2008, který byl dopisem ze dne 12. února 2008 postoupen řeckým orgánům.

(22) Komise se dne 15. března 2007 a 7. srpna 2007 sešla se zástupci loděnic Elefsina. Loděnice Elefsina po druhém setkání předložily ve svém dopise ze dne 8. listopadu 2007 dodatečné připomínky, které byly dopisem ze dne 17. ledna 2008 postoupeny Řecku. Řecko svým dopisem ze dne 15. února 2008 předložilo svůj komentář.

(23) Banka Pireus svým dopisem ze dne 22. října 2007 předložila dodatečné připomínky, které byly dopisem ze dne 13. listopadu 2007 postoupeny Řecku. Dne 12. února 2008 požádala banka Pireus Komisi o další schůzku. Schůzka se uskutečnila dne 5. března 2008.

(24) V článku 6 nařízení (ES) č. 659/1999 je uvedeno, že dotyčný členský stát a ostatní zúčastněné strany mají k předložení připomínek stanovenou lhůtu jednoho měsíce, a „v řádně odůvodněných případech může Komise předepsanou lhůtu prodloužit". V daném případě strany neustále předkládaly své připomínky (a dožadovaly se schůzky s Komisí) i po uplynutí této lhůty. Zpočátku Komise postupovala tyto připomínky Řecku k odpovědi s tím, že tímto způsobem dávala Řecku najevo, že akceptovala tyto připomínky, které byly předloženy i po uplynutí lhůty jednoho měsíce. Komise zpočátku akceptovala žádosti zúčastněných stran o setkání, a když v rámci těchto setkání zúčastněná strana požádala o povolení k předložení připomínek k otázkám projednávaným na setkání, těmto žádostem vyhověla. V každém případě však Komise nikdy neuvedla zúčastněným stranám, že bude akceptovat veškeré připomínky, které byly předloženy po uplynutí lhůty jednoho měsíce. Konkrétně Komise nikdy neuvedla zúčastněným stranám, že mohou do nekonečna předkládat připomínky nebo že je bude informovat o ukončení přijímání připomínek.

(25) Komise dospěla k závěru, že prodloužení stanovené lhůty nad jeden měsíc bylo v daném případě odůvodněné, neboť rozhodnutí o rozšíření řízení se dotýkalo velkého množství opatření. Navíc posouzení velkého množství zmíněných opatření vyžadovalo složitou právní analýzu a rozbor skutečných okolností v době, od níž uplynulo téměř deset let.

(26) Přesto některé zúčastněné strany pokračovaly v předkládání svých připomínek Komisi i po uplynutí doby jednoho roku od zveřejnění rozhodnutí o rozšíření řízení. Pokud by se Komise nerozhodla nebrat v potaz připomínky podané po daném termínu, neustálé předkládání připomínek by jí znemožnilo přijmout rozhodnutí v přijatelné lhůtě ([8]). Kromě jiného se zúčastněné strany v některých případech vyjadřovaly k otázkám, ke kterým již podaly připomínky, aniž by uváděly nové skutečnosti. Toto nebylo cílem prodloužení lhůty k podání připomínek.

(27) S ohledem na výše uvedené se Komise rozhodla, že připomínky, které byly podány po 5. březnu 2008 (datum, kdy Komise obdržela čtyřstránkový dopis Řecka ze dne 3. března 2008 v odpovědi na svůj dopis ze dne 12. února 2008), budou posuzovány za připomínky předložené po uplynutí lhůty k předložení připomínek. To se týká připomínek předložených loděnicemi Elefsina ze dne 7. března 2008, ze dne 24. dubna 2008 a ze dne 2. června 2008 ([9]), jakož i připomínek předložených ENAEX/TKMS ze dne 2. dubna 2008. To ve své podstatě znamená, že tyto připomínky nebyly postoupeny k vyjádření Řecku a v tomto rozhodnutí nebyly vzaty v úvahu.

2. **PŘEDCHOZÍ ROZHODNUTÍ KOMISE A RADY**

(28) Zařízení ŘL patří mezi největší v regionu východního Středomoří. Loděnice se nacházejí v oblasti Skaramanga, západně od Atén, v Attice. ŘL byly založeny Řeckým válečným loďstvem v roce 1939 a v roce 1957 je koupila Niarchova skupina firem. Dlouhodobá krize, která postihla námořní odvětví po první ropné krizi, negativně ovlivnila rozsah činností ŘL. V dubnu roku 1985 byla situace natolik vážná, že společnost ukončila svou činnost a vstoupila do likvidace. V září roku 1985 banka ETVA, ve vlastnictví státu, společnost odkoupila. Po tomto prodeji společnost svou činnost opět zahájila. Avšak její aktivity nebyly dostačující v porovnání s velikostí zařízení a množstvím zaměstnanců, jimiž disponovala ([10]).

(29) Na Řecko se vztahovala zvláštní směrnice z roku 1990 – směrnice Rady 90/684/EHS ze dne 21. prosince 1990 o podporách pro stavbu lodí (dále jen „směrnice Rady 90/684/EHS") ([11]) umožňující poskytnout operační podporu na restrukturalizaci v rámci privatizace různých loděnic.

(30) V roce 1992 v důsledku finančních závazků a kumulované ztráty vstoupily ŘL do likvidace. V listopadu roku 1993 byla po dvou neúspěšných pokusech o prodej ŘL likvidace odložena. Na základě závazku řecké vlády k privatizaci státních loděnic do 31. března 1993 Komise souhlasila dne 23. prosince 1992 ([12]) s odpisem části dluhů ŘL. Řecké vládě se nepodařilo dodržet lhůtu do března roku 1993, a tak dne 10. března 1994 Komise zahájila řízení (č. C 10/94) ve věci neoprávněného použití schválené podpory ([13]). Dne 26. července 1995 Komise rozhodla ([14]) o ukončení řízení přijetím negativního rozhodnutí ve věci podpory poskytnuté ŘL. Přesto na základě žádosti řecké vlády, která se odvolávala na skutečnost, že se jedná o prodej loděnic, Komise rozhodla o odložení zveřejnění zmíněného rozhodnutí. Dále pak řecké orgány informovaly

Komisi, že 49 % akcií ŘL bylo prodáno jejím zaměstnancům a že Řecko využívá možnosti ponechat si většinový podíl v některých z loděnic z důvodů národní obrany, jak umožňují ustanovení čl. 10 odst. 3 směrnice Rady 90/684/EHS. Komise dne 31. října 1995 odvolala negativní rozhodnutí vůči ŘL ([15]). Mezitím závazky narůstaly a restrukturalizaci se nepodařilo provést. V důsledku téhož Komise dne 8. ledna 1997 rozšířila řízení zahájené ve věci C 10/94 ([16]). Následně bylo vydáno *nařízení Rady (ES) č. 1013/97 ze dne 2. června 1997 o podpoře některým loděnicím při restrukturalizaci* ([17]) (dále jen „nařízení (ES) č. 1013/97“), které se vztahovalo na ŘL.

(31) Dne 15. července 1997 Komise dvěma různými rozhodnutími odsouhlasila podporu ŘL:

— prvním rozhodnutím ([18]) (dále jen „rozhodnutí C 10/94“) Komise ukončila řízení ve věci C 10/94 schválením odpisu dluhů ve výši 54,5 miliard GRD (160 milionů EUR) v souladu s nařízením č. 1013/97,

— Komise svým rozhodnutím N 401/97, po příslušném oznámení řeckých orgánů ze dne 20. června 1997, odsouhlasila dotaci ve výši 7,8 miliard GRD (22,9 milionů EUR) ve prospěch investičního plánu ve výši 15,6 miliard GRD (45,9 milionů EUR) s cílem restrukturalizace loděnic.

(32) V roce 2001 vláda rozhodla o úplné privatizaci ŘL. Řeckým státem byla vyhlášena veřejná soutěž a vydán soupis podmínek soutěže. Dne 31. května 2002 prodali zaměstnanci ETVA a ŘL své akcie konsorciu, které založily společnosti HDW a Ferrostaal ([19]) (dále jen „HDW/Ferrostaal“). Toto konsorcium založilo ENAEX za účelem nabytí podílu v ŘL. HDW a Ferrostaal vlastnily v ENAEX shodné podíly. ThyssenKrupp v lednu roku 2005 ([20]) koupila HDW a v listopadu roku 2005 ([21]) získala akcie ENAEX, které vlastnila Ferrostaal. Z tohoto důvodu jsou od konce roku 2005 ŘL v plném vlastnictví a pod kontrolou ThyssenKrupp. ENAEX a ŘL byly začleněny do TKMS, části ThyssenKrupp specializované na zařízení mořských plavidel a specializovaných obchodních lodí.

(33) V srpnu roku 2001, během období pro předkládání nabídek na prodej ŘL, byl řeckým státem vydán zákon číslo 2941/2001, v němž jsou uvedena různá opatření k usnadnění prodeje ŘL. Za prvé, zákonem jsou zaměstnancům, kteří dobrovolně odejdou ze společnosti, poskytnuty motivační pobídky. Za druhé, řecký stát přebírá část jednorázových důchodových nákladů ŘL na odstupné. Za třetí, zákonem je ŘL poskytnuta možnost použití nezdaněných fondů k započtu neuhrazených ztrát minulých let. Za čtvrté, v zákoně je zakotveno ustanovení o odškodnění zaměstnanců, akcionářů společnosti ŘL, před její privatizací. Konkrétně by řecký stát vrátil zaměstnancům částku, kterou investovali do ŘL při navyšování kapitálu společnosti během minulých let. Dne 5. června 2002 Komise přijala dvojí rozhodnutí (dále jen „rozhodnutí N 513/01“) ([22]), vztahující se k některým opatřením obsaženým v zákoně číslo 2941/2001, která Řecko oznámilo v roce 2001 (oznámení N 513/01). Komise odsouhlasila poskytnutí podpory ŘL ve výši 29,5 milionů EUR na uzavření části zařízení a zahájila (pod číslem C 40/02) formální vyšetřovací řízení dle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o ES zaměřené na: 1) úhradu jednorázového odstupného důchodových nákladů zaměstnancům ŘL státem; 2) použití části fondů vykázaných v rozvaze bez zákonem stanovených odvodů daně ve výši 10 %. Konečným rozhodnutím ze dne 20. října 2004 ([23]) (dále jen „rozhodnutí C 40/02“) bylo dovozeno, že tato dvě opatření představují neslučitelnou státní podporu a částky musí být získány zpět.

3. POSOUZENÍ HORIZONTÁLNÍCH TÉMAT

(34) Rozhodnutí se vztahuje k šestnácti opatřením. Před vlastním posouzením jednotlivých opatření musí Komise ozřejmit některé základní otázky, které se týkají posouzení některých z uvedených opatření.

3.1 Horizontální téma č. 1: Důvěryhodnost a přístup ke kapitálovému trhu v období let 1997 až 2002

(35) K posouzení množství opatření, na která se vztahuje toto rozhodnutí, je nutno uvést hospodářskou a kapitálovou situaci, v níž se v období let 1997 až 2002 nacházely ŘL, a nakolik se dalo reálně očekávat obnovení dlouhodobé životaschopnosti společnosti. Dále je nutno uvést, nakolik by byl investor působící na daném trhu ochoten poskytnout ŘL úvěry a záruky srovnatelné s těmi, které ŘL poskytl stát a banka ETVA ve státním vlastnictví. Tato banka byla jedinou institucí, která v té době poskytla ŘL úvěrový rámec.

(36) Komise začíná posouzením situace v roce 1997 a následně se bude zabývat vývojem, ke kterému došlo v době do roku 2002.

3.1.1 *Situace v roce 1997*

(37) Před vlastním posouzením je nutno ověřit, zda se Komise k dané problematice již vyjádřila ve svých minulých

rozhodnutích. Za prvé, Komise připomíná, že v rozhodnutí N 401/97 a rozhodnutí C 10/94 ze dne 15. července 1997 nezpochybnila věrohodnost Řeckem předloženého obchodního plánu. Takže Komise mlčky uznala, že realizace daného plánu byla s to obnovit životaschopnost ŘL. Za druhé, v odůvodnění rozhodnutí N 401/97 se uvádí, že loděnice by financovaly část restrukturalizačního programu za pomoci bankovních úvěrů ve výši 4,67 miliard GRD, poskytnutých za tržních podmínek bez státní podpory. Nezpochybněním dosažitelnosti úvěrů Komise uznala, že společnost byla s to dosáhnout na úvěry kapitálového trhu, alespoň do zmíněné výše. Pokud by Komise dospěla k závěru, že loděnice nejsou schopny získat úvěr minimálně ve výši 4,67 miliard GRD, musela by prohlásit restrukturalizační program za neuskutečnitelný a nesměla by přiznat vysoké částky na podporu této restrukturalizace (včetně investičních pobídek). Takže Komise nemůže tímto rozhodnutím zpochybnit svá dvě předchozí rozhodnutí.

(38) Komise připomíná, aniž by ji zpochybňovala, nakolik vážnou byla situace loděnic v období let 1996–1997.

(39) Za prvé, co se týká materiálního vybavení, v rozhodnutí N 401/97 se uvádí, že zařízení loděnic je zastaralé a investiční plán byl prvním od doby postavení loděnic ([24]). V rozhodnutí C 10/94 se rovněž uvádí, že modernizace stávajícího zařízení je podmínkou nutnou k obnovení konkurenceschopnosti a životaschopnosti podniku. Z toho lze dovodit, že obnovení životaschopnosti záviselo na rychlosti realizace investičního plánu.

(40) Za druhé, ve vztahu k obchodním aktivitám ŘL a objemu zakázek řecké orgány přiznaly, že „v době předložení investičního plánu neměla společnost uzavřenou žádnou novou smlouvy na zhotovení, výhledově byly obchodní aktivity charakterizovány jako vysoce nejisté, bez strategického plánu a chybějících investic. Jedinou významnou činností bylo dokončování fregat typu MEKO, kterou realizovaly pro válečné námořnictvo.“ ([25]) Komise se vzhledem k neexistenci loďařských zakázek, když loděnice potřebovaly mít k obnovení své životaschopnosti v následujících letech zajištěný značný objem loďařských zakázek, domnívá, že obnovení životaschopnosti záviselo na rychlosti uzavření ziskových vojenských a nevojenských loďařských zakázek.

(41) Za třetí, ve vztahu k hospodářské situaci ŘL jsou v tabulce č. 1 uvedeny základní účetní údaje. Co se týká důvěryhodnosti společnosti v roce 1997, je zřejmé, že společnost disponovala velkým vlastním kapitálem ([26]). Jenže tento pozitivní stav byl výlučně dán hromadným odpisem dluhů, ke kterému stát přistoupil v roce 1996. Stát konkrétně odepsal dluhy ve výši 54,52 miliard GRD (160 milionů EUR) za civilní obchodní činnosti – odpis byl odsouhlasen rozhodnutím C 10/94 – a dluhy ve výši 46,35 miliard GRD (136 milionů EUR) za vojenskou obchodní činnost. Napohled zdravý výsledek hospodaření k 31. prosinci 1996 byl poněkud „upraven“ a v žádném případě neposkytuje důkaz, že by loděnice obnovily svou konkurenceschopnost a překonaly důsledky potíží posledních dvaceti let. Bez komplexní realizace restrukturalizačního programu by loděnice s největší pravděpodobností vykázaly ztrátu, která by v krátké době pohltila vlastní zdroje (vlastní kapitál). Je nutno vzít na vědomí, že během minulého desetiletí ŘL dvakrát vstoupily do likvidace. Z toho lze dovodit, že vlastní, kladný, kapitál by nepostačoval k tomu, aby některá banka poskytla ŘL úvěr za běžných úrokových podmínek, za nichž by úvěr nabídla zdravému podniku.

Tabulka 1

Číselné údaje o vlastních výkonech, zisku a vlastním kapitálu ŘL v období 1997–2005

(v mil. EUR)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003 ([1])	2004	2005
Akciový kapitál	86	91	92	95	65	106	106	121	121
Vlastní kapitál	82	88	54	17	– 4	– 78	– 83	– 111	– 182
Vlastní výkony	74	83	30	59	55	89	112	130	198
Zisk	7	1	– 36	– 42	– 21	– 115	– 1	– 45	– 71

([1]) Rozpočtový rok 2003 trval do 1.1.2003 od 30.9.2003.

(42) Závěrem se Komise domnívá, že situace v loděnicích byla v roce 1997 i nadále problematická a podnik dosud nebyl konkurenceschopný. Přesto bylo obnovení jeho životaschopnosti možné, pokud by byl v plném rozsahu a včas realizován investiční plán a pokud by se loděnicím podařilo včas uzavřít ziskové loďařské zakázky. S ohledem na skutečnost, že obnovení životaschopnosti záviselo na nejistém vývoji obou výše uvedených předpokladů, představovalo poskytnutí úvěru ŘL v roce 1997 a v dalších letech „zvláštní riziko". Soukromá banka by sice ŘL poskytla úvěr, ale za cenu odrážející toto zvláštní riziko. Za situace „zvláštního rizika" se v oznámení Komise o metodě stanovování referenčních a diskontních sazeb ([27]) uvádí, že vhodným nástrojem pro stanovení vhodnosti a výše státní podpory je referenční sazba Řecka (tj. ATHIBOR plus 300 bazických bodů do 31. prosince 2000 a 5letá mezibankovní úroková sazba v EUR plus 75 bazických bodů od 1. ledna 2001), navýšená minimálně o 400 bazických bodů (tj. ATHIBOR plus minimálně 700 bazických bodů do 31. prosince 2000, 5letá mezibankovní úroková sazba v EUR plus 475 bazických bodů od 1. ledna 2001). Co se týká záruk, Komise posoudí stávající podporu stejným způsobem, tj. porovnáním celkové ceny zaručeného úvěru (tj. úrok, kterým banka zatížila ŘL, plus poplatek za záruky, které ŘL zaplatily poskytovateli záruky), s cenou, kterou by ŘL zaplatily v případě získání tržního úvěru (tj. referenční sazba Řecka plus minimálně 400 bazických bodů).

3.1.2 *Vývoj v roce 1997*

(43) Jak je dále vysvětleno, Komise nemůže vyloučit skutečnost, že ještě do 30. června 1999 byly ŘL schopné zajistit si úvěr za úrokovou sazbu uvedenou v předchozím oddílu ([28]).

(44) ŘL dosáhly v letech 1997 a 1998 ([29]) malého zisku. Přesto se během těchto dvou let nepodařilo získat žádnou loďařskou zakázku ([30]) – vojenskou ani nevojenskou – což bylo nutnou podmínkou k zajištění dostatečných obchodních aktivit v následujících letech a k zamezení ztrát. První loďařskou zakázku na zhotovení dvou lodí pro Strintzis Line se podařilo uzavřít teprve začátkem roku 1999 ([31]). Dále bylo od samého počátku evidentní, že cena zakázky zdaleka nepostačuje ke krytí nákladů a tento kontrakt bude ztrátový ([32]). Řecké válečné loďstvo v červenci roku 1999 zadalo ŘL a HDW zakázku na dodání tří ponorek. Harmonogram dodání tří ponorek byl stanoven zhruba na deset let, celková výše zakázky dosahovala 350 miliard GRD (1 miliarda EUR), z čehož asi tři čtvrtiny připadaly HDW, která měla dodat strojní a tlakové zařízení a citlivé elektronické vybavení. Navíc měla být první ponorka plně zhotovena v loděnicích HDW v Kielu ([33]). Takže na této zakázce by se ŘL v prvních letech příliš nepodílela, stejně tak by měla poměrně nízký příjem ([34]).

(45) S ohledem na skutečnost, že se v letech 1997, 1998 a během prvních měsíců roku 1999 nepodařilo získat velký a ziskový objem zakázek, muselo představenstvo společnosti, ale i každý investor po analýze stávající situace dospět minimálně během prvních měsíců roku 1999 k závěru, že loděnice nemají pro roky 1999 a 2000 dostatečné zakázkové krytí k pokrytí fixních nákladů, že v tomto období loděnice vykážou velké ztráty, které sníží vlastní kapitál na nízkou hodnotu ([35]). Za těchto okolností se obnovení životaschopnosti podniku nedalo očekávat ([36]). Mimo jiné Komise připomíná, že v první zprávě řeckých orgánů o průběhu plnění investičního plánu se uvádí, že k 30. červnu 1999 byla realizovaná pouze jeho malá část. Takže kromě obchodních neúspěchů byla v prodlení také modernizace zařízení ([37]). Závěrem Komise uvádí, že přepokládaný ekonomický neúspěch vedl ke střetu mezi nezávislým představenstvem loděnic (expertní slupina Brown & Root, jmenovaná v září roku 1996) a zaměstnanci/akcionáři. Konkrétně představenstvo společnosti trvalo na dalším snížení stavu zaměstnanců v důsledku nízké úrovně obchodní aktivity. Představitelé odborů odmítli tuto formu restrukturalizace a dosáhli odvolání expertní skupiny pověřené řízením podniku ([38]). Tyto události nastolující řídící vakuum a zdůrazňující potíže při realizaci dostatečné restrukturalizace představovaly další argument k odrazení kapitálového investora od poskytnutí úvěru ŘL.

(46) Z výše uvedeného Komise dovozuje, že po 30. červnu 1999 se nedalo očekávat obnovení životaschopnosti podniku. Komise dále soudí, že po tomto datu by žádná banka nebyla ochotna poskytnout loděnicím kapitál ani s vysokým úrokem a žádná banka by nebyla ochotna poskytnout záruku ani za vysoký poplatek. Vzhledem k tomu, že ŘL by nezískala úvěr ani záruku na volném trhu, pak úvěry nebo záruky poskytnuté po 30. červnu 1999 musí být automaticky považovány za

podporu. Pokud jsou tato opatření posouzena jako neoprávněná a dosud trvající, musí být záruky neprodleně zrušeny, poskytnuté úvěry musí být neprodleně splaceny. Přesto splacení úvěrů poskytnutých po 30. červnu 1999 – na základě řádného harmonogramu úvěrové smlouvy a tohoto rozhodnutí – není postačující k obnovení původního stavu, neboť ke dni splacení úvěru měly ŘL k dispozici finanční zdroje, které nemohly řádným způsobem získat na kapitálovém trhu. K obnovení původního stavy by bylo zapotřebí odstranit výhodu, jejíž výše může být stanovena přibližně, pouze s přihlédnutím k úrokům, poskytovaným na vysoce rizikové úvěry. Z toho důvodu musí Komise nařídit navrácení částky odpovídající rozdílu mezi úroky, jimiž byly ŘL skutečně zatíženy, a úroky za vysoce rizikový úvěr. Za účelem stanovení této druhé úrokové sazby Komise připomíná, že v *oznámení Komise o způsobu stanovení referenční a splátkové výše úroků* se uvádí, že úroková sazba za vyšší riziko může být navýšena o více než 400 bazických bodů vůči referenční sazbě, *„když žádná soukromá banka není ochotna poskytnout předmětný úvěr“*, jak ostatně platí v daném případě. V jiných rozhodnutích dospěla Komise k závěru, že navýšení úrokové sazby o 600 bazických bodů nad referenční sazbu reprezentovalo minimální odpovídající navýšení odpovídající této výši rizika ([39]). Komise konstatuje, že toto je odpovídající míra navýšení k úvěrům v daném případě. Ve vztahu ke státním podporám poskytnutým po 30. červnu 1999 Komise uplatní stejný přibližný odhad: za období od poskytnutí zaručeného úvěru do doby zrušení záruky – buď z titulu harmonogramu smlouvy o záruce, nebo z titulu tohoto rozhodnutí – Komise nařídí navrácení částky odpovídající rozdílu mezi cenou zaručeného úvěru (úroků plus uhrazený poplatek za záruku) a referenční úrokovou sazbou Řecka navýšenou o 600 bazických bodů.

(47) Ve snaze o doložení svého tvrzení, že úvěry a záruky poskytnuté státem a bankou ETVA mohly získat za stejných podmínek od soukromé banky, ŘL předložily první zprávu Deloitte ([40]). V kapitole 5 zpráva Deloitte rozebírá důvěryhodnost ŘL v letech 1999 a následujících. Dospívá k závěru, že „podnik mohl během zkoumaného období alternativně získat úvěr nebo záruky od jiné úvěrové instituce, s níž nebyl ve spojení (tj. bez jiného, než řádného obchodního vztahu)“ ([41]). Komise poznamenává, že zpráva již neuvádí slučitelnost tohoto závěru se skutečností, že snaha ŘL o získání kapitálu od jiných úvěrových institucí byla marná ([42]). Dále Komise poznamenává, že v analýze je řada chyb ([43]), které mají podstatný vliv na přijatý závěr.

3.1.3 *Analýza vztahů uvnitř skupiny*

(48) Veškeré úvěry a záruky, na něž se vztahuje toto řízení, byly poskytnuty bankou ETVA nebo státem. Řecké orgány dovozují, že díky tomu, že ETVA a řecký stát (prostřednictvím banky ETVA) byli akcionáři ŘL, mohou být úvěry a záruky považovány za interní směnu uvnitř skupiny. K tomu Řecko předkládá dvě tvrzení:

— Za prvé, je pochopitelné, když mateřská společnost poskytuje své dceřiné společnosti úvěr za výhodných podmínek. Výhoda poskytnutá dceřiné společnosti zvyšuje cenu akcií držených mateřskou společností. I pokud by Komise dospěla k závěru, že banka ETVA a stát poskytly úvěr a záruky za cenu nižší než tržní bylo by toto akceptovatelné investorem, který by se nacházel na stejné pozici. V konečném důsledku pak tento úvěr a záruky nemohou být považovány za podporu.

— Za druhé, je pochopitelné, když mateřská společnost poskytne úvěr dceřiné společnosti v obtížích. Poskytnutí takového úvěru je vedeno snahou o ochranu ceny akcií držených mateřskou společností. I kdyby Komise dospěla k závěru, že žádná soukromá banka by ŘL v daném období neposkytla úvěr v důsledku špatné situace loděnic, pak úvěr a záruky poskytnuté bankou ETVA a státem musí být posouzeny za těchto okolností za akceptovatelné pro soukromého investora. V konečném důsledku pak zmíněný úvěr a záruky nemohou být posuzovány jako podpora.

(49) Komise se domnívá, že závěry Řecka nejsou správné.

(50) Za prvé, Komise předkládá tyto dva body. V první řadě by žádný investor v tržním prostředí sám sebe neuvedl do pozice, v níž se nacházela banka ETVA. Pro ilustraci se připomíná, že banka ETVA v roce 1985, kdy koupila ŘL, byla rozvojovou bankou konající na příkaz řecké vlády, aby se zabránilo uzavření společnosti významné pro řecké hospodářství ([44]). Za účelem udržení ŘL při životě přistoupila banka ETVA v roce 1986 ke vkladu kapitálu, který byl Komisí posouzen jako podpora ([45]). V roce 1995 banka ETBA vlastnila v ŘL „většinový podíl 51 %“ s tvrzením, že je to „odůvodněno v zájmu

národní obrany“ v souladu s ustanovením článku 10 směrnice Rady 90/684/EHS. Za druhé, Komise konstatuje, že pokud budou vzata v úvahu veškerá opatření státu ve prospěch ŘL (včetně opatření přijatých bankou ETVA, přestože, jak bude dále prokázáno, tato náleží státu), a obzvláště významné státní podpory ve prospěch ŘL za období do roku 2002, je zřejmé, že v tomto období stát nejednal stejně jako investor v tržním prostředí. Neustále poskytoval velkou ekonomickou podporu k udržení ŘL při životě, což bylo velice nákladné. Takže díky tomu, že se stát (prostřednictvím banky ETVA) stal akcionářem ŘL, jednal výhradně a jen jako stát rozhodnutý zachovat činnost ŘL za každou cenu a s tím, že se nikdy nechoval jako investor v tržním prostředí, který se snaží o zisk prostřednictvím akcií ŘL, pak tvrzení, že se banka ETVA a stát chovali způsobem akceptovatelným pro investora v tržním prostředí, když nízký úrok (nebo poplatek za záruky), kterým byli zatíženi za financování (úvěry a záruky) ŘL, byl vyvážen růstem ceny akcií ŘL, ztrácí opodstatnění. S ohledem na to, že stát (včetně banky ETVA) se nikdy nechoval jako investor, který chce dosáhnout zisku, ale naopak, zaměřil se na udržení ŘL při životě za vysokou cenu, měly Řecko a ŘL minimálně doložit svá tvrzení podrobným rozborem zaměřeným na to, že jako akcionáři ŘL mohlo Řecko a banka ETVA skutečně dosáhnout jakéhosi zhodnocení kapitálu (tedy zvýšení ceny akcií společnosti) nad hodnotu „ztracených příjmů“ (tj. nepostačující úrok nebo nepostačující poplatek za záruky). Vzhledem k tomu, že takovýto rozbor nebyl předložen a ŘL a Řecko se opíraly o zmíněné zpochybnitelné tvrzení bez důkazů, Komise bez dalšího zamítá tvrzení, že se stát (včetně banky ETVA) choval jako investor v tržním prostředí, když financování poskytnuté za výhodných podmínek přispělo k navýšení ceny akcií společnosti ŘL ve výši pokrývající „ztracené příjmy“.

(51) Za druhé, i pokud by došlo k odmítnutí výše uvedené úvahy a byla by provedena analýza pohnutek ve vazbě k interním vztahům uvnitř skupiny (tj. případný nárůst ceny akcií společnosti ŘL), je k dispozici nesčetné množství podkladů prokazujících, že úkony, k nimž se uchýlila banka ETVA, by nebyly akceptovatelné pro investora v tržním prostředí, v jehož držení se nachází 51 % akcií ŘL.

(52) Koncem roku 1995 bylo 49 % akcií ŘL převedeno na její zaměstnance. Cena, kterou měli zaměstnanci zaplatit za nákup akcií, byla stanovena v té době. Takže v dalších letech, kdy banka ETVA a stát zajišťovali financování ŘL za cenu nižší, než za kterou by je poskytla jiná (neprovázaná) soukromá banka, šlo 49 % navýšení ceny ŘL díky dosaženým úsporám (nižší úroky) ve prospěch ostatních akcionářů ŘL. Pouze část 51 % výhody (nižší úroky a nízké poplatky za záruky), kterou ŘL poskytla banka ETVA a stát, se jim vrátila formou navýšení ceny ŘL. Žádný investor v tržním prostředí by nepřistoupil k tomu, aby poskytl takovýto dar ostatním akcionářům ŘL. Aby investor v tržním prostředí nepřišel o své peníze ve prospěch ostatních investorů, požadoval by úrok ve výši, jakou by poskytly (neprovázané) soukromé banky. S ohledem na tuto skutečnost není první z tvrzení řeckých orgánů opodstatněné.

(53) Pro období po 30. červnu 1999, kdy by ŘL v důsledku vysokého rizika bankrotu neposkytla úvěr žádná soukromá banka, platí stejná úvaha. Konkrétně, racionální investor s podílem pouze 51 % ve společnosti by minimálně požadoval, aby ostatní akcionáři zajistili financování ve výši odpovídající podílu jejich akcií v ŘL. Pokud by ostatní akcionáři nedisponovali prostředky k poskytnutí tohoto financování, pak by se racionální investor pokusil o vyjednání financování ŘL výměnou za navýšení svého vlivu ve společnosti. Poskytnutí významných kapitálových injekcí ŘL bez podílu či účasti ostatních akcionářů odpovídá situaci, kdy jsou za velkého rizika vloženy finanční prostředky, aby byla zachráněna cena cizích akcií. Žádný investor v tržním prostředí by v obdobné situaci neposkytl takovýto dar ostatním akcionářům ŘL ([46]). S ohledem na to musí být druhé tvrzení Řecka zamítnuto.

3.2 **Horizontální téma č. 2: Posouzení chování banky ETVA jako chování státu**

(54) Některé ze šestnácti podpor rozebíraných v tomto rozhodnutí nebyly poskytnuty přímo státem, ale prostřednictvím státem vlastněné banky ETVA. Vzhledem k tomu, že na jedné straně Řecko, ŘL a TKMS/ENAEX odmítají posouzení těchto podpor jako státních, na straně druhé je loděnice Elefsina a banka Pireus považují za státní podporu, je nutno tuto otázku rozebrat.

(55) Zmíněné podpory poskytla banka ETVA v letech 1996 až 2002. V souladu s judikaturou mohou být zmíněné podpory považovány za státní podporu podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, pokud měl stát kontrolu nad bankou ETVA a pokud se státní orgány „jakoukoliv formou zapojily do přijatých opatření“ ([47]).

(56) Banka ETVA, jejíž plný název zní „Řecká banka pro průmyslový rozvoj“, vznikla v roce 1964 sloučením tří institucí (Organizace průmyslového rozvoje, Organizace pro financování průmyslového rozvoje a Organizace financování cestovního ruchu). Zákonem číslo 1369/1973 byla transformována na akciovou společnost. Od roku 1973 působí jako banka vlastněná státem. Dle konstatování Řecka ([48]) „hlavním cílem a posláním banky ETVA jakožto rozvojové banky byla podpora rozvoje země prostřednictvím financování produkčních činností řeckého hospodářství (cestovní ruch, průmyslová výroba atp.)“. Banka ETVA byla v Řecku jedinou rozvojovou bankou. Sehrála významnou roli v hospodářském a regionálním rozvoji země financováním podniků, rozvojem regionální infrastruktury, poskytováním kapitálu k podnikání a účastí ve společnostech se strategickým významem pro řecké hospodářství. V roce 1995 se po hospodářském neúspěchu díky uvedeným aktivitám hlavní prioritou řecké vlády stala kapitálová revitalizace, reorganizace a modernizace banky dle pětiletého programu schváleného zákonem číslo 2359/95. Kromě vkladu vlády ve výši 427 miliard GRD byla cílem restrukturalizace realizace nového strategického zaměření, změna organizační struktury a použití moderních metod podnikání odpovídajících současné konkurenci. Kromě rozvojových aktivit od roku 1997 banka ETVA poskytovala služby komerčního bankovnictví ([49]).

(57) V roce 1999 stát, jenž dosud vlastnil 100 % akcií banky ETVA, rozhodl o vstupu banky na aténskou burzu cenných papírů nabídnutím 24 % akciového podílu investorům. Stát rozhodl o další privatizaci banky snížením svého podílu pod 50 % účast. V soutěži byla vybrána banka Pireus. Dne 20. března 2002 byly na banku Pireus převedeny akcie odpovídající podílu 57,7 % akcií banky ETVA ([50]).

(58) Ve věci kontroly banky ETVA státem Komise konstatuje, že do konce roku 1999 byla banka ETVA pod plnou kontrolou státu. Stát si udržel majoritní většinu až do doby převodu většiny akcií banky ETVA na banku Pireus ke dni 20. března 2002. Stát byl tedy ve stavu schopném kontrolovat činnost banky ETVA minimálně do 20. března 2002. Z toho plyne, že na opatřeních přijatých bankou ETVA se podílely státní zdroje.

(59) Ve věci vměšování se státu do přijímání různých opatření Komise konstatuje následující:

— Za prvé, Komise konstatuje, že tři z nejdůležitějších rozhodnutí o účasti banky ETVA v ŘL nebyly přijaty nezávislým rozhodnutím vedení banky ETVA: tato rozhodnutí byla přijata vládou a banka ETVA je realizovala. Když banka ETVA v roce 1985 odkoupila krachující ŘL, bylo to rozhodnutí vlády ([51]). Banka ETBA pouze realizovala toto vládní rozhodnutí a přispěchala do ŘL s vysokým kapitálovým vkladem, který Komise vyhodnotila jako státní podporu ([52]). Z toho vyplývá, že od samého prvopočátku byl vztah mezi ETVA a ŘL vztahem státní podpory podniku významného pro řeckou vládu z pohledu zaměstnanosti a činností. Druhým významným rozhodnutím bylo vydání zákona číslo 2367/1995 ([53]) o prodeji 49 % podílu banky ETVA v ŘL zaměstnancům ŘL. Stejným zákonem byla přijata konkrétní opatření o restrukturalizaci ŘL ([54]) (a loděnicím poskytnuta vysoká podpora). Třetí významné rozhodnutí spočívalo v privatizaci ŘL během období 2001–2002 (banka ETVA byla povinna prodat svůj zbývající podíl v ŘL (51 %)). Toto rozhodnutí bylo přijato usnesením číslo 14/3-1-2001 příslušného meziresortního výboru pro privatizaci a bylo uveřejněno v rámci řeckého zákona číslo 2000/91 o privatizaci. Toto se neustále opakovalo v podkladech poskytovaných zájemcům/investorům bankou Alpha Finance, která byla pověřena organizací prodeje ŘL jménem státu a prodávajících (banka ETVA a zaměstnanci). V podkladech k soutěži ze dne 2. dubna 2001 bylo rovněž uvedeno, že stát vybere nejvhodnějšího kupce společně s prodávajícími. Takže všechna tři citovaná rozhodnutí o účasti banky ETVA v ŘL byla přijata státem.

— Stát kromě přímého zasahování v uvedených třech případech poskytl v letech 1995–2002 vysoké podpory. Konkrétně odepsal dluhy ve výši 54,52 miliard GRD (160 milionů EUR) za nevojenské aktivity – odpis byl schválen rozhodnutím č. C 10/94 – a dluhy ve výši 46,35 miliard GRD (136 milionů EUR) za vojenské aktivity. Dle rozhodnutí N 401/97 stát měl v úmyslu poskytnout investiční pobídky ve výši 7,8 miliard GRD (22,9 milionů EUR). Během období pro podávání nabídek byl v roce 2001 vydán zákon číslo 2941/2001, kterým se uvažovalo o vysoké finanční podpoře k usnadnění privatizace ŘL (viz odstavec 33 tohoto rozhodnutí). Komise ve svém rozhodnutí N 513/01 uvádí, že se stát rozhodl poskytnout zaměstnancům 118 milionů EUR formou

pobídky k usnadnění jejich rozhodnutí o dobrovolném odchodu z podniku. Vláda svým opakovaným poskytováním vysoké podpory jednoznačně prokázala svůj politický zájem o přežití ŘL ([55]).

— Závěrem Komise konstatuje, že v tomto období stát ŘL přidělil významné strategické zakázky obranného charakteru, jako bylo dodání ponorek. Z tohoto pohledu bylo v zájmu státu sledovat průběh aktivit ŘL a loděnicím zajišťovat kontinuitu aktivit.

(60) Stanovením výše účasti banky ETVA v ŘL, neustálým poskytováním vysokých dotací ŘL a zadáním vojenských zakázek významných pro bezpečnost Řecka poskytla řecká vláda dostatek důkazů o svém zájmu na aktivitách ŘL a o tom, že pozorně sledovala situaci v loděnicích. Komise proto obecně dovozuje, že do doby privatizace banky ETVA v březnu roku 2002 nelze posouzení chování banky ETVA jako chování státu zpochybnit. V daných podmínkách nemohlo vedení banky ETVA vůči ŘL uplatnit úvěrovou politiku odlišnou od politiky trvalé podpory, kterou přijala řecká vláda. Konkrétně, těžko mohla banka ETVA přijmout usnesení, které by ŘL způsobilo ekonomické potíže. Například, banka ETVA nemohla za úvěr ŘL požadovat vysoký úrok (podstatně vyšší než mezibankovní úrok), neboť by to vedlo ke ztížení situace ŘL, což bylo pro vládu politicky nepřijatelné. Stejně tak banka ETVA nemohla odmítnout poskytnout ŘL požadovaný úvěr k financování jejích aktivit ([56]). Banka ETVA tedy neměla jinou možnost, než následovat státem nastavenou politiku vysoké a trvalé podpory ŘL. Závěrem Komise dovozuje, že veškerá opatření banky ETVA uplatněná vůči ŘL (úvěry, záruky, vklad kapitálu) byla státním zásahem, a tudíž není zapotřebí předkládat další důkazy o zásahu státu do procesu přijímání jednotlivých opatření. Komise konstatuje, že jednotlivá opatření banky ETVA jsou státním zásahem.

(61) Komise se dále odvolává na následující body, z nichž je možné chování banky ETVA přisoudit chování státu.

(62) Za prvé, v roce 1995 banka ETVA prodala pouze 49 % – a nikoliv 100 % – akcií ŘL zaměstnancům společnosti. „Řecko si ponechalo v souladu s článkem 10 směrnice 51 % podíl na akciích loděnic s poukazem na své vojenské zájmy v loďařském průmyslu.“ V čl. 10 odst. 3 směrnice Rady 90/684/EHS se uvádí, že „kromě povinnosti prodeje loděnic dle odstavce 2 je řecká vláda oprávněna si ponechat 51 % většinový podíl v některé z loděnic, pokud bude její rozhodnutí odůvodněno národní obranou“ ([57]). Z toho vyplývá, že 51 % podíl banky ETVA v ŘL měl státu umožnit kontrolu ŘL v zájmu obrany Řecka. Je evidentní, že vedení banky ETVA nemohlo s ŘL navázat běžné obchodní vztahy. Žádné rozhodnutí o podmínkách financování ŘL nemohlo jít proti obranným zájmům Řecka. Konkrétně, Komise se nedomnívá, že by vedení banky ETVA mohlo odmítnout financování ŘL nebo požadovat vysoký úrok za každý poskytnutý úvěr. Na závěr, pokud bylo v zájmu Řecka ochrana obranných zájmů, lze dovodit, že ve skutečnosti měla vláda přímou kontrolu nad všemi usneseními vedení ŘL a nad všemi usneseními banky ETVA o financování ŘL.

(63) Za druhé, s ohledem na poslání banky ETVA jako „rozvojové banky“, které bylo určeno státem, lze dovodit, že veškeré aktivity banky ETVA v rámci tohoto pověření náležely státu. Z judikatury plyne, že při posuzování příslušnosti opatření přijímaných společností „podstata a realizace její činnosti na trhu v běžném konkurenčním prostředí soukromých firem“ ([58]) může být rozhodující. Řecké orgány ostatně přiznávají, že „banka ETVA od svého vzniku nepůsobila jako běžná komerční banka, ale jako zvláštní rozvojová úvěrová instituce se zaměřením na dlouhodobé úvěry, která sehrála významnou roli při hospodářském a regionálním rozvoji země“ ([59]). Komise připomíná, že banka ETVA koupila ŘL v roce 1985. Vstup banky ETVA do ŘL byl realizován v rámci jejího poslání „rozvojové banky“, a nikoliv v rámci jejích obchodních aktivit, které ostatně nezapočaly před rokem 1997. Jelikož banka ETVA byla do té doby povinna podporovat ŘL z titulu působnosti „rozvojové banky“, nemohla najednou od roku 1997 přestat poskytovat ŘL požadované úvěry a záruky a připustit bankrot loděnic. Komise připomíná, že v druhé polovině 90. let získala banka ETVA licenci k provozování obchodní činnosti paralelně s rozvojovou činností, a nikoliv k náhradě těchto aktivit, v nichž byla povinna pokračovat.

(64) Za třetí, podle judikatury může být „právní forma společnosti, tj. to, zda se na ni vztahuje veřejné nebo soukromé obchodní právo“ ([60]), rozhodující k posouzení příslušnosti. Z tohoto pohledu banka ETVA jako rozvojová banka vlastněná státem byla změřena na rozvoj země financováním řeckého hospodářství a nevztahovaly se na ni předpisy v oblasti bankovnictví ([61]). Teprve od 12. prosince 2000, po uvedení akcií banky ETVA na aténskou burzu cenných papírů, se vůči bance ETVA začal uplatňovat bankovní dohled platný pro komerční bankovnictví.

(65) Za čtvrté, Komise připomíná, že stát s obzvláštní pozorností sledoval vývoj aktivit ŘL v letech 1996–2002. Byl vydán zákon číslo 2359/95 o restrukturalizaci banky ETVA a v jeho rámci stát navýšil kapitál o stovky miliard GRD. V roce 1999 stát rozhodl o uvedení části akcií na aténskou burzu cenných papírů. O rok později se rozhodl privatizovat větší část kapitálu banky ETVA. Privatizace byla dokončena v roce 2002. Z toho je zřejmé, že stát se v letech 1996–2002 intenzívně zajímal o činnost banky ETVA. Úvěry a záruky, které banka ETVA poskytla ŘL, dosahovaly takové výše ([62]), že si vedení banky ETVA nemohlo dovolit přijmout takové rozhodnutí bez souhlasu nebo přímého příkazu svého jediného akcionáře.

(66) V odstavci výše Komise prokázala, že v období před březnem roku 2002, tj. před prodejem banky ETVA bance Pireus, se na všech opatřeních banky ETVA podílely státní zdroje a všechna opatření ve prospěch ŘL lze přisoudit státu. Komise se nadále při posuzování jednotlivých opatření realizovaných bankou ETVA nebude prokazováním těchto dvou bodů zabývat.

(67) Komise opětovně posoudí oba body v rámci posouzení opatření E18c, neboť některé strany tvrdí, že opatření bylo bankou ETVA realizováno v květnu roku 2002, tedy poté, co banku ETVA koupila banka Pireus.

3.3 **Horizontální téma č. 3: opatření podpory částečně financující vojenské aktivity ŘL**

(68) Řecko ve své odpovědi na rozšíření řízení tvrdí, že řada opatření, kterými se Komise zabývala, byla realizována na podporu vojenských aktivit loděnic. Řecko tvrdí, že se na ně vztahuje článek 296 Smlouvy o ES a nelze je hodnotit – natož zpětně získat – dle pravidel o státní podpoře.

(69) Komise musí posoudit, nakolik se na některá opatření částečně nebo v plném rozsahu vztahuje článek 296 Smlouvy o ES.

(70) Žádný z účastníků tohoto řízení nezpochybňuje podíl ŘL na vojenských i civilních aktivitách. Hlavní civilní aktivity ŘL spočívaly v posledních patnácti letech v opravách obchodních lodí. ŘL rovněž dodaly kolejový železniční materiál a trupy obchodních lodí. Vojenské aktivity ŘL spočívaly ve výrobě a opravách lodí a dodání ponorek pro řecké válečné námořnictvo.

(71) Komise připomíná, že v rozhodnutí o rozšíření řízení byla uvedena opatření výhradně k podpoře vojenských aktivit loděnic. V rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí, že na tato opatření se v plném rozsahu vztahuje článek 296 Smlouvy o ES a nevztahují se na ně pravidla o státní podpoře. Rozhodnutí o rozšíření řízení nebylo soudně napadeno.

(72) Některé ze státních podpor zmíněných v tomto rozhodnutí nebyly určeny konkrétním aktivitám, tj. nebyly poskytnuty k financování konkrétního programu. Komise musí stanovit, v jaké míře byly tyto státní podpory použity ve prospěch vojenských a v jaké míře byly použity ve prospěch civilních aktivit. Stanovení podílu je komplikováno skutečností, že ŘL nevedly oddělené účetnictví pro vojenské a civilní aktivity. Z těchto důvodů se Komise zaměří na analýzu relativního vztahu obou aktivit. Musí být stanovena relativní váha každé z aktivit. Komise připomíná, že všechny státní podpory (financování, vklad kapitálu atd.) ve prospěch ŘL (které se nevztahovaly na financování konkrétní aktivity) byly určeny ke krytí ztrát minulých let (neboli ztrát z minulých smluv) a současně umožňovaly loděnicím financování budoucích aktivit. Při stanovování využití podílu dané státní podpory ve prospěch vojenské či civilní aktivity se Komise domnívá, že analýza se nemůže omezit na pouhý výčet podílu civilních či vojenských aktivit (neboli váhu každé z aktivit) v roce poskytnutí příslušné podpory, ale musí zohlednit průměrnou hodnotu podílu těchto aktivit za relativně delší časové období. Skutečnost, že relativní váha obou aktivit se v jednotlivých letech značně liší, odůvodňuje použití průměrné hodnoty za více let. Ve skutečnosti hodnoty v jednom roce nemusí odpovídat rozdělení průměrných hodnot obou typů aktivit ve střednědobém a dlouhodobém výhledu.

(73) V rámci řízení o navrácení podpor stanovených rozhodnutím C 40/02 za nezákonné a neslučitelné Řecko tvrdí, že civilní aktivity odpovídají 25 % a vojenské aktivity 75 % objemu aktivit ŘL. K doložení svého tvrzení Řecko předložilo údaje o člověkohodinách a objemu výkonů (v prodejních cenách) obou aktivit za období let 1997 až 2005 ([63]). Během tohoto řízení Řecko tyto údaje nezpochybnilo. Kromě toho Komise svým rozhodnutím N 513/01 akceptovala podíl objemu aktivit 25 % civilních / 75 % vojenských aktivit, který nebyl soudně napaden. Komise dle výše uvedeného bude nadále mít za to, že podíl civilních aktivit ŘL činí 25 % a podíl vojenských aktivit činí 75 %.

(74) Komise ve svých předchozích rozhodnutích vždy zastávala stanovisko, že na podporu vojenských aktivit ŘL nelze uplatnit pravidla o státní podpoře ([64]). Komise zopakovala své stanovisko v odstavcích 86 až 90 rozhodnutí o rozšíření řízení. S ohledem na to, že opatření zmiňovaná v tomto rozhodnutí byla přijata ve prospěch ŘL (ŘL jako celku) ve stejném období, které bylo posuzováno předchozími rozhodnutími, musí být vyvozen závěr, že na část opatření na podporu vojenských aktivit ŘL se rovněž tak vztahuje článek 296 Smlouvy o ES a nevztahují se na ni pravidla o státní podpoře.

(75) Komise se při posuzování jednotlivých opatření vysloví, zda se vztahovalo výhradně na podporu civilních aktivit ŘL, nebo zda bylo ŘL poskytnuto bez stanovení konkrétního užití ([65]):

— Komise konstatuje, že pokud bylo opatření určeno k podpoře pouze civilních aktivit, nelze uplatnit článek 296 Smlouvy o ES a opatření musí být posuzováno dle článku 87 Smlouvy o ES,

— Komise konstatuje, že pokud bylo opatření určeno k podpoře ŘL jako celku, pak pokud 75 % objemu aktivit loděnic představuje vojenskou výrobu, bylo 75 % státní podpory určeno k podpoře vojenských aktivit a lze na ni uplatnit článek 296 Smlouvy o ES. Zbývajících 25 % státní podpory bude podrobeno posouzení podle pravidel o státní podpoře.

4. OPATŘENÍ: POPIS, DŮVODY PRO ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ, PŘIJATÉ PŘIPOMÍNKY, POSOUZENÍ A ZÁVĚRY

(76) Komise připomíná, že připomínky Řecka a třetích stran pokrývají široké spektrum argumentů. Pouze pro ilustraci, loděnice Elefsina v nespočetných připomínkách zaslaných Komisi vyvozují mnoho důvodů k posouzení opatření jako neslučitelné podpory. Stejně tak Řecko, ŘL a TKMS/ENAEX ve svých připomínkách postupně zasílaných Komisi dokazují existenci mnoha důvodů k posouzení opatření za slučitelná se společným trhem.

(77) Rozhodnutí Komise musí být podle článku 253 Smlouvy o ES odůvodněna. Komise však není povinna odpovědět na každý z argumentů předložený stranami. Toto rozhodnutí se zaměří pouze na významná témata dotčená stranami. Konkrétně, rozhodnutí se nebude zabývat některými argumenty, na které se strany odvolávají a které nejsou slučitelné s fakty, odporují argumentům předložených stejnou stranou v jiných připomínkách nebo je lze evidentně zamítnout vzhledem ke skutečným okolnostem a posouzení tímto rozhodnutím.

(78) Jelikož se toto vyšetřování zabývá značným počtem opatření, budou pro snazší orientaci a nezaměnitelnost očíslovány. Čtyři opatření zahrnutá v rozhodnutí o zahájení řízení jsou číslována jako D1 až D4. Dvanáct opatření zahrnutých v rozhodnutí o rozšíření řízení si zachovává číslovaní přidělené rozhodnutím o rozšíření řízení s přidáním předpony E.

4.1 Neoprávněné užití investiční podpory schválené v roce 1997 (opatření D1)

4.1.1 *Popis opatření*

(79) Komise svým rozhodnutím N 401/97 schválila Řeckem oznámenou investiční podporu ve výši 7,8 miliardy GRD (22,9 milionu EUR) ze dne 20. června 1997. Tímto rozhodnutím byla podpora posouzena dle článku 6 („Investiční podpora“) kapitoly III („Podpora na restrukturalizaci“) směrnice Rady 90/684/EHS, který zní: „Investiční podpora […] nemůže být poskytnuta […], pokud není spojena s restrukturalizačním programem, který nevyvolá další zvýšení výrobních kapacit těchto loděnic […]. Podpora nemůže být poskytnuta loděnicím zaměřeným na opravu lodí, pokud není spjata s restrukturalizačním programem vedoucím ke snížení celkové loďařské opravárenské kapacity příslušného členského státu“. V rozhodnutí N 401/97 je uveden obchodní plán zaměřený na obnovení konkurenceschopnosti loděnic prostřednictvím zvýšení produktivity a modernizace. První pilíř záměru je zaměřen na podstatnou reorganizaci a snížení počtu pracovníků. Konkrétně je zaměřen na

snížení počtu zaměstnanců o 2 000 osob do konce roku 1997 a zavedení pružnější formy zaměstnání. Rozhodnutí N 401/97 se zmiňuje o tom, že snížení počtu pracovníků bylo již v době uveřejnění realizováno, což mělo přispět ke zvýšení produktivity. Druhý pilíř restrukturalizačního programu se zaměřuje na investiční plán s cílem náhrady původního a zastaralého zařízení za nové, moderní technologie. V rozhodnutí se uvádí, že tímto programem bude obnovena životaschopnost loděnic ke konci realizace investičního plánu v roce 2000. Celková cena investičního plánu byla stanovena na 15,62 miliardy GRD (45,9 milionu EUR). Popisná část rozhodnutí je věnována následujícímu financování: 7,81 miliardy GRD (22,9 milionu EUR) ze státní podpory, 3,13 miliardy GRD (9,2 milionu EUR) ze zvýšení akciového kapitálu a 4,67 miliardy GRD (13,7 milionu EUR) formou bankovních úvěrů. Zvýšení kapitálu mělo být zajištěno odpovídajícím podílem vkladů původní kapitálové skladby, tj. 51 % vloží banka ETVA a 49 % vloží zaměstnanci loděnic. V rozhodnutí se uvádí, že bankovní úvěry budou získány na kapitálovém trhu bez státních záruk. Komise ve svém posouzení připomíná, že podle restrukturalizačního programu se nezvyšuje výrobní kapacita loděnic a snižuje se opravárenská kapacita. Komise dále konstatuje, že rozsah podpory (50 %) je v povolených mezích pro začlenění do regionální podpory Řecka. Výše podpory je podložena rozsahem restrukturalizace.

4.1.2 *Důvody pro zahájení řízení*

(80) Výměna dopisů mezi Řeckem a Komisí předcházející zahájení řízení je uvedena v kapitole 1 („Řízení“) tohoto rozhodnutí.

(81) Ve svém rozhodnutí o zahájení řízení Komise vyjádřila podezření, že došlo k neoprávněnému užití investiční podpory schválené rozhodnutím N 401/97. Za prvé, Komise zjistila, že investiční plán byl realizován pouze částečně a se značným zpožděním. Řecké orgány po 31. prosinci 1999 opakovaně a bez dohody s Komisí prodlužovaly termín realizace investičního plánu. Za druhé, přesto že se v rozhodnutí N 401/97 uvádí, že investiční plán bude financován bankovními úvěry poskytnutými za běžných tržních podmínek bez státních záruk, zdá se, že podnik získal úvěr od banky ve vlastnictví státu s úrokovou sazbou nedopovídající tržním podmínkám a dále že byl jeden z úvěrů byl kryt státní zárukou. Za třetí, řecké orgány nepředložily výroční zprávy o plnění záměru vyžadované rozhodnutím N 401/97. S ohledem na tato tři porušení rozhodnutí N 401/97 se zdá, že došlo k neoprávněnému užití investiční podpory.

4.1.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(82) Loděnice Elefsina zdůrazňují, že zemětřesení, ke kterému došlo v září roku 1999, odůvodňuje opoždění. Tedy čtyři měsíce před 31. prosincem 1999, termínem stanoveným k dokončení investičního plánu. Ke konci roku 1999 ŘL realizovaly pouze malou část investičního plánu. Z toho plyne, že ŘL evidovaly řadu významných zpoždění v realizaci záměru ještě před zemětřesením, a tudíž nemohly včas naplnit investiční plán, ani pokud by k zemětřesení nedošlo. Rovněž k privatizaci ŘL uváděné jako další důvod zpoždění došlo mnohem později po roce 1999, takže tento argument nemůže být důvodem k ospravedlnění ŘL za nedodržení rozhodnutí N 401/97. Závěrem loděnice Elefsina tvrdí, že ŘL přijetím státem zaručeného úvěru za podmínek jiných než tržních porušily ustanovení rozhodnutí N 401/97. Proto musí být tato podpora včetně investiční podpory navrácena.

(83) ŘL a Řecko předložily shodné připomínky, které jsou uvedeny v následujícím oddílu.

4.1.4 *Připomínky Řecka*

(84) Ve svém dopise ze dne 20. října 2004 řecké orgány potvrzují, že původně byl termín k dokončení investičního plánu stanoven na 31. prosinec 1999. V prosinci roku 1999 provedly první kontrolu stavu realizace investičního plánu zaměřenou na výši prostředků proinvestovaných ŘL k 30. červnu 1999. Výše nákladů dosáhla 2,7 miliardy GRD (8,1 milionu EUR), což odpovídá 17,7 % celkových nákladů investičního plánu. V důsledku škod na zařízení loděnic způsobených zemětřesením dne 7. září 1999 došlo ke zpoždění a řecké orgány dne 27. července 2001 prodloužily lhůtu k dokončení investičního plánu do 31. prosince 2001. Svým rozhodnutím ze dne 28. prosince 2001 řecké orgány povolily druhé prodloužení lhůty do 30. června 2002 s odvoláním na pozastavení realizace investičního plánu kvůli privatizaci zahájené v lednu 2001, která byla dokončena k 31. březnu 2002. Při druhé kontrole řeckých orgánů v květnu 2002 bylo konstatováno, že ŘL k 31. prosinci 2001 realizovaly 9,8 miliardy GRD (28,9 milionů EUR), tj. 63 % z celkových nákladů investičního plánu. Rozhodnutím ze dne 14. června 2002 bylo schváleno další

prodloužení lhůty do 30. června 2004. Rozhodnutím ze dne 23. července 2003 orgány schválily úpravu investičního plánu. Společnost požádala o odepsání některých nákladů zjištěných při druhé kontrole. Jednalo se o zálohy na investice, které se společnost rozhodla nezahrnout do investičního plánu. Celková výše realizovaných nákladů tak byla snížena na 23,3 milionu EUR, tedy na 50,75 % celkových nákladů. ŘL svým dopisem ze dne 30. června 2004 požádaly o další prodloužení termínu do 31. prosince 2004. K dnešnímu dni nebyla loděnicím investiční podpora poukázána.

(85) Řecké orgány tvrdí, že schválení prodloužení termínu bylo odsouhlaseno v dobré víře a v rámci schvalovacího rozhodnutí Komise s tím, že se jednalo o již existující podporu nevyžadující samostatné oznámení. Konstatovaly, že bylo nereálné neumožnit prodloužení termínu realizace investičního plánu takového rozsahu a dopadu už s ohledem na nezkušenosti loděnic s realizací takového záměru, jak ostatně uznala ve svém schvalovacím rozhodnutí i sama Komise. Tvrdí, že Komise byla informována o prodloužení lhůty v listopadu 2002. Odsouhlasená úprava investičního plánu neměla vliv na změnu formy, podstaty a určení schválené podpory. Pouze zohlednila přizpůsobení investičního plánu novým podmínkám: privatizace loděnic, nepředvídatelná povaha nových smluvních ujednání (ponorky), zemětřesení v roce 1999 a technologický rozvoj. Řecké orgány se nezabývaly samostatně otázkou, nakolik mohlo prodloužení lhůty ovlivnit podstatu a slučitelnost podpory. Domnívají se také, že Komise musí zohlednit slučitelnost prodloužení termínu realizace investičního plánu z hlediska bodu 52 Pokynů Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích ([66]) (dále jen „pokyny pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999“). V daném případě musí být podpora posouzena jako slučitelná, neboť revidovaný investiční plán vede k obnovení životaschopnosti v přijatelné lhůtě před datem 30. června 2004. Řecké orgány tvrdí, že zpoždění nebylo způsobeno společností, ale vyšší mocí (zemětřesením v roce 1999 a privatizací společnosti). Závěrem dodávají, že nebyla porušena zásada „jednorázové podpory“, neboť podpora měla být poskytnuta v rámci stávajícího programu restrukturalizace.

(86) Řecko se domnívá, že nepředložení výročních zpráv o průběhu realizace investičního plánu nepředstavuje závažnou překážku pro úpravu záměru.

4.1.5 *Posouzení*

4.1.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(87) Před vlastním posouzením slučitelnosti dle článků 87 a 88 Smlouvy o ES je zapotřebí posoudit možnost použití článku 296 Smlouvy o ES. Komise konstatuje následující: za prvé, Řecko v roce 1997 oznámilo svůj investiční plán v souladu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Oznámením podpory Řecko přiznalo, že investiční plán byl zaměřen především na civilní aktivity ŘL (tj. opravárenská a loďařská činnost), protože pokud by se záměr vztahoval na vojenskou činnost a byl by významný z hlediska národní bezpečnosti, mohlo se Řecko již v té době odvolat na článek 296 Smlouvy o ES a nebylo by povinno dotčenou investiční podporu oznamovat ([67]). Navíc Řecko nezpochybnilo schvalovací rozhodnutí, kterým Komise posoudila oznámenou podporu podle pravidel o státní podpoře. Stejně tak se Řecko ve své odpovědi na zahájení řízení neodvolalo na článek 296. Výše uvedené důvody jsou postačující k dovození, že investiční plán neměl vliv na zájmy národní bezpečnosti Řecka a že každá podpora financující investiční plán může být posuzována podle pravidel o státní podpoře stanovených články 87 a 88 Smlouvy o ES.

4.1.5.2 Existence neoprávněného užití podpory

(88) Dále jsou postupně rozebrány tři výhrady rozhodnutí o zahájení řízení.

(89) Komise konstatuje, že porušení podmínky o získání úvěrů za tržních podmínek ovlivnilo slučitelnost druhého opatření, a nikoliv slučitelnost investiční podpory. Cílem této podmínky je zamezit poskytování podpory nad rámec investičního plánu (tj. zamezit kumulaci podpor, aby nedošlo k překročení rozsahu podpory schválené rozhodnutím N 401/97). V každém případě, jak je uvedeno dále v tomto rozhodnutí, Komise na podkladě jiných právních důvodů soudí, že státní podpora poskytnutá ŘL je neslučitelnou podporou a musí být navrácena.

Ve vztahu k úvěrům Komise rovněž soudí, že prvek podpory musí být navrácen. Navrácením prvku podpory se dosáhne obnovení původního stavu a cena za financování ŘL nebude nižší než tržní cena. Jinými slovy, navrácením těchto částek bude dosaženo cíle rozhodnutí N 401/97, tj. zamezení poskytnutí dalších podpor prostřednictvím financování ŘL za cenu nižší než tržní. Z tohoto pohledu Komise zamítá výše uvedené tvrzení loděnic Elefsina, že musí být navrácen jak prvek podpory zahrnutý v úvěrech a zárukách, tak i investiční podpora schválená rozhodnutím N 401/97.

(90) O nepředložení výročních zpráv zmíněném v rozhodnutí o zahájení řízení Komise soudí, že samo o sobě nepředstavuje neoprávněné užití podpory. Nemění podstatu podpory, její dopad ani smysl investičního programu. Avšak díky tomu, že Řecko včas nedodalo tyto informace a neinformovalo Komisi o zpoždění v době, kdy k němu došlo, neumožnilo Komisi ve vhodném okamžiku přijmout rozhodnutí o vzniklé situaci. Ve svém důsledku Řecko nese tíhu důkazního břemene, že by Komise odsouhlasila postupné prodlužování lhůty k realizaci investičního programu.

(91) U zdržení realizace investičního plánu představujícího hlavní výhradu rozhodnutí o zahájení řízení Komise dospěla k následujícímu závěru. Komise svým rozhodnutím N 401/97 schválila podporu k zajištění investic, které jsou „doprovázeny programem restrukturalizace“, v souladu s kapitolou III („Podpora restrukturalizace“) směrnice Rady 90/684/EHS. Podle popisné části investičního plánu rozhodnutí N 401/97, ve skutečnosti nebyl investiční plán spojen pouze s restrukturalizací. Představoval jeden ze dvou pilířů restrukturalizace, neboť v loděnicích nebyly v minulých letech provedeny investice a k obnovení konkurenceschopnosti bylo nutno nahradit „původní a zastaralé zařízení novou technologií“. Řecké orgány v bodě 2.1 svého dopisu ze dne 20. října 2004 potvrzují, že cílem investičního programu bylo obnovení konkurenceschopnosti ŘL prostřednictvím zvýšené produktivity a modernizace tak, aby se staly konkurenceschopnou firmou na národní i mezinárodní úrovni. Řecko dále potvrzuje, že cílem byla náhrada zastaralého a nepoužitelného zařízení za nové, moderní technologie. Jak ze samotného rozhodnutí N 401/97, tak i z dopisů Řecka plyne, že investiční program měl rozhodující roli při restrukturalizaci a při obnovování životaschopnosti podniku ([68]). S ohledem na to, že „byl spojen s programem restrukturalizace“ a měl rozhodující význam pro obnovení životaschopnosti, je evidentní, že investiční program nemohl být realizován s významným zpožděním. Naopak, měl být urychleně realizován tak, aby byla obnovena životaschopnost podniku. Komise proto schválila podporu k zajištění investičního programu, který měl být realizován v dané lhůtě, a nikoliv podporu k zajištění jiného budoucího investičního plánu.

(92) Co se týká konkrétního termínu realizace uvedeného investičního programu, v rozhodnutí N 401/97 není uveden konkrétní harmonogram plnění. V rozhodnutí N 401/97 se pouze uvádí, že „loděnice dosáhne životaschopnosti na konci obchodního plánu, v roce 2000“. Ve svém dopise ze dne 20. října 2004 řecké orgány uvádějí, že podle ministerského usnesení z prosince roku 2007, kterým byla dotace poskytnuta, měl být investiční program dokončen k 31. prosinci 1999 ([69]). Toto datum se však v rozhodnutí N 401/97 nevyskytuje. Komise dovodila, že podle rozhodnutí N 401/97 měl být investiční program dokončen nejpozději koncem roku 2000.

(93) S ohledem na výše uvedené Komise dospěla k závěru, že dodržení termínu 31. prosince 2000 mělo pro dosažení úspěšné realizace restrukturalizačního programu zásadní význam. Žádná investice realizovaná značně po roce 2000 by nemohla být považována za spojenou s restrukturalizačním programem, jak je uvedeno v rozhodnutí N 401/97 v souladu s požadavky směrnice Rady 90/684/EHS.

(94) Komise musí po výše provedené analýze rozhodnutí N 401/97 posoudit, nakolik by odsouhlasila prodloužení lhůty pro realizaci investic, pokud by Řecko podalo příslušnou žádost a řádně informovalo Komisi o zpoždění. Zemětřesení ze září roku 1999 způsobilo loděnicím škodu na zdech, přístřešcích, skleněných výplních, konstrukci tří budov, potrubním vedení, elektrických rozvodech, molu a kolejišti jeřábových pojezdů. Řecko tvrdí, že zemětřesením byly loděnice donuceny pozastavit realizaci investičního plánu a zabývat se odstraňováním způsobených škod.

(95) S odůvodněním zpoždění zemětřesením požádaly loděnice v listopadu roku 2000 o první prodloužení lhůty k dokončení investičního programu do 31. prosince 2001. Otázkou zůstává, zda by Komise přijala tuto žádost, pokud by jí byla předložena. Komise připomíná,

že pokud by postupovala podle bodu 52 pokynů pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999, neschválila by první prodloužení, neboť restrukturalizační plán schválený v roce 1997 byl z pohledu stavu v listopadu roku 2000 nepostačující k obnovení životaschopnosti podniku a neboť v té době neexistoval alternativní plán restrukturalizace k obnovení životaschopnosti. Komise však vyjadřuje určité pochybnosti o tom, zda by použila bod 52 pokynů pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999, neboť podpora nebyla schválena v rámci těchto pokynů, nebyl k dispozici „upravený“ plán, ale pouze prodloužení lhůty k dokončení investic a podle rozhodnutí N 401/97 a směrnice Rady 96/684/EHS nebyla k dispozici jednoznačná ustanovení o změně lhůty. S ohledem na to, že silné zemětřesení je událostí, za kterou nenesou odpovědnost loděnice ani řecké orgány, je mimořádnou událostí, která nemá nic společného s hospodářstvím a obchodní činností, by Komise s největší pravděpodobností uznala zpoždění v trvání několika měsíců. Kromě toho je realizace investičního plánu složitou záležitostí, která si může vyžádat několik měsíců navíc. I když prodloužení lhůty o jeden rok je značné, lze předpokládat, že by jej Komise přijala.

(96) Řecko a ŘL k odůvodnění druhého prodloužení poskytnutého řeckými orgány uvedly privatizaci loděnic, během níž byla realizace investičního plánu pozastavena ([70]). Jinými slovy, zpoždění realizace investičního programu bylo dáno záměrným rozhodnutím o oddálení jeho realizace. Komise v žádném případě nemůže odsouhlasit prodloužení lhůty k realizaci investičního plánu v případech záměrného rozhodnutí o přerušení jeho realizace na dobu delší než tři měsíce. Dodržení harmonogramu realizace restrukturalizačního plánu mělo podle výše dovozeného závěru zásadní význam. Komise schválila podpory k realizaci konkrétního restrukturalizačního plánu, který měl být dokončen v dané lhůtě. Komise mimochodem připomíná: pokud by prodloužení po 31. prosinci byla akceptovatelná, restrukturalizace by se natolik prodloužila, že investice realizované po tomto datu by nemohly být ve smyslu směrnice Rady 90/684/EHS chápány jako „spjaté“ s restrukturalizací započatou již v roce 1996. Restrukturalizační program schválený v roce 1997 nebyl postačující k překonání nepříznivé hospodářské situace loděnic v období po roce 2001. Navíc byla v letech 2001–2002 realizována řada významných a nových restrukturalizačních opatření nad rámec restrukturalizačního plánu uvedeného v rozhodnutí N 401/97 (např. dodatečné snížení počtu zaměstnanců). S odkazem na výše uvedené se Komise domnívá, že by neschválila prodloužení lhůty k realizaci investic po 31. prosinci 2001.

(97) Komise tedy soudí, že veškeré podpory k zajištění investičních nákladů realizovaných po 31. prosinci 2001 přesahují rámec použití rozhodnutí N 401/97.

(98) Řecko tvrdí, že i v případě, kdy by Komise posoudila podporu poskytnutou ke krytí některých investičních nákladů jako podporu nad rámec použití rozhodnutí N 401/97, musí být tato podpora posouzena jako podpora slučitelná s pokyny pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999. Komise se musí zabývat otázkou, nakolik mohou být podpory ke krytí investičních nákladů realizovaných ŘL po 31. prosinci 2001 považovány za slučitelné. Komise připomíná, že ŘL se po 31. prosinci 2001 staly podnikem v obtížích. Například kumulovaná ztráta minulých let přesáhla hodnotu vlastního kapitálu, takže vykázal zápornou hodnotu. Jakákoliv podpora poskytnutá podniku, obzvláště podpora namodernizaci zastaralého zařízení, musí být posuzována jako restrukturalizační podpora. Přesto se Komise domnívá, že společnost nesplnila podmínky pro poskytnutí pomoci definované v pokynech pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999. Došlo například k porušení podmínek „jednorázové podpory“ stanovené bodem 48 pokynů, neboť Řecko již ministerským usnesením z prosince roku 1997 poskytlo ŘL podporu na restrukturalizaci. Ve skutečnosti byla investiční podpora schválena rozhodnutím N 401/97 jako podpora ve smyslu směrnice Rady 90/684/EHS a vlastním rozhodnutím N 401/97. Bod 48 pokynů pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999 umožňuje výjimku z ustanovení „jednorázové podpory“ v důsledku „výjimečných a neočekávaných okolností, neovlivnitelných podnikem“. Komise neshledává žádné výjimečné a neočekávané okolnosti neovlivnitelné podnikem opravňující k poskytnutí podpory ke krytí nákladů na restrukturalizaci realizovaných po 31. prosinci 2001. Konkrétně zemětřesením ze září roku 1999 lze odůvodnit, jak je výše uvedeno, částečné zpoždění realizace investičního plánu. V žádném případě však nemůže sloužit k odůvodnění zpoždění realizace investičního plánu po 31. prosinci 2001. Samotné pozastavení záměru během privatizace neodpovídá definici „výjimečných a neočekávaných okolností neovlivnitelných podnikem“. Řecko tvrdí, že nebyl porušen princip „jednorázové podpory“, neboť podpora měla být poskytnuta v rámci

přizpůsobení stávajícího plánu na restrukturalizaci. S ohledem na podrobné vysvětlení Komise dovozuje, že investice realizované po 31. prosinci 2001 nejsou součástí investičního programu uvedeného v rozhodnutí N 401/97. Navíc je v bodě 52 pokynů pro záchranu a restrukturalizace z roku 1999 uvedeno, že „revidovaným záměrem musí být vždy zohledněno obnovení životaschopnosti v přijatelné časové lhůtě". Podle původního záměru měly loděnice dosáhnout obnovení své životaschopnosti do roku 2000. Komise proto dovozuje, že předpokládané obnovení životaschopnosti k červnu roku 2004 představovalo příliš velké zpoždění vůči původnímu záměru, a navíc nikoliv v přijatelné časové lhůtě. Závěrem Komise konstatuje, že přijetí tak velkého prodloužení doby k restrukturalizaci by znamenalo obcházení podmínek „jednorázové podpory".

(99) Komise tedy dovozuje, že podpory poskytnuté ve prospěch investičních nákladů do 31. prosince 2001 a vztahující se k investičnímu programu uvedenému v rozhodnutí N 401/97 byly poskytnuty v souladu s tímto rozhodnutím. Veškeré další podpory jsou mimo rozsah působnosti rozhodnutí N 401/97. Navíc jakékoliv další podpory ve prospěch dalších investičních nákladů realizovaných ŘL nejsou slučitelné se společným trhem. Vzhledem k prohlášení Řecka, že investiční podpora nebyla dosud ŘL poukázána, není důvod, aby ŘL tuto podporu navrátila.

4.2 **Úvěr ve výši 4,67 miliardy GRD (13,72 milionu EUR) poskytnutý v roce 1999 a krytý státní zárukou (opatření D2)**

4.2.1 *Popis opatření*

(100) Řecko uvádí, že osmiletý úvěr ve výši 4,67 miliardy GRD (13,72 milionu EUR) poskytla banka ETVA k financování investičního programu ([71]). Vláda svým usnesením ze dne 8. prosince 1999 poskytla záruku formou ročního garančního poplatku ve výši 100 bazických bodů. Úvěrová smlouva byla podepsána dne 29. prosince 1999, ŘL byla v několika splátkách v období po tomto datu do 26. října 2000 poskytnuta částka v celkové výši 12,76 milionu EUR ([72]) s úrokem ATHIBOR (EURIBOR k 1. lednu 2001) plus 25 bazických bodů. Státní záruky a úvěr byly 31. května 2002 prodlouženy do 30. června 2009, úroková sazba byla zvýšena o 100 bazických bodů. První úhrada splácení kapitálu byla provedena v prosinci roku 2003.

4.2.2 *Důvody pro zahájení řízení*

(101) V rozhodnutí o zahájení řízení se uvádí, že státní záruka je pravděpodobně státní podporou, o jejíž slučitelnosti lze vyjádřit pochybnosti. Kromě konstatování, zda je záruka podporou slučitelnou, či nikoliv, se dále v rozhodnutí N 401/97 uvádí, že k financování investičního programu měly být použity bankovní úvěry za běžných tržních podmínek bez státních záruk. Je tedy evidentní, že zmíněné rozhodnutí zakazovalo poskytnutí státních záruk jako takových.

4.2.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(102) Loděnice Elefsina předložily k opatřením D2, D3 a D4 tyto připomínky. Připomínají, že podle rozhodnutí N 401/97 měly být bankovní úvěry k financování ŘL získány za běžných tržních podmínek bez státních záruk. Lze prokázat, že ani jeden ze tří úvěrů nebyl poskytnut za tržních podmínek. Za prvé, tyto úvěry byly poskytnuty po konci roku 1999 a dále v době, kdy hospodářská situace ŘL byla již katastrofální a společnosti hrozilo reálné nebezpečí odebrání povolení k činnosti. Za druhé, úvěry byly poskytnuty přes evidentní neúspěšnost ŘL při realizaci restrukturalizačního/investičního plánu a přes nedodržení podmínek rozhodnutí N 401/97. Za třetí, vzhledem ke katastrofální hospodářské situaci ve společnosti na straně první a skutečnosti, že se nepodařilo zajistit úvěry za tržních podmínek na straně druhé, by se ŘL nepodařilo získat tyto úvěry v soukromém sektoru.

4.2.4 *Připomínky Řecka*

(103) Řecké orgány (i ŘL) tvrdí, že státní záruky nejsou státní podporou a byly poskytnuty za běžných tržních podmínek. Svá tvrzení opírají o podklady dále uvedené analýzy:

— Loděnice mohly podepsat obdobnou úvěrovou smlouvu s kteroukoliv jinou bankou při poskytnutí jiné než státní formy zajištění úvěru. Konkrétně mohly k zajištění postoupit pohledávky z významných smluv nebo zastavit část aktiv.

— Roční garanční poplatek ve výši 1 % je tržní cenou. Navíc tato cena není privilegovanou cenou, neboť řecký stát v daném období poskytl další záruky a v některých případech za mnohem nižší poplatek.

— I pokud by Komise dospěla k závěru, že garanční poplatek byl pod cenou tržních úroků, řecký stát jednal jako investor v tržním prostředí s tím, že jako akcionář ŘL (prostřednictvím banky ETVA) by obnovením ziskovosti společnosti v důsledku realizace investičního plánu získal prospěch.

— Skutečnost podpisu úvěrové smlouvy k financování investičního plánu by měla být financující bankou a ručitelem považována za dostatečně silný argument o schopnosti ŘL splatit poskytnutý úvěr.

— Splácení úvěru probíhá řádně, stejně tak i úhrada poplatků za záruku.

4.2.5 *Posouzení*

4.2.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(104) Před vlastním posouzením slučitelnosti podpory podle článku 87 Smlouvy o ES musí být posouzena aplikovatelnost článku 296 Smlouvy o ES. Komise připomíná, že podle rozhodnutí o poskytnutí podpory byly ŘL povinny použít zaručený úvěr, včetně dalších dvou úvěrů podle rozhodnutí o zahájení řízení (tj. opatření D3 a D4) k financování investičního programu ([73]). Jak bylo uvedeno v závěru posuzování opatření D1, investiční program nespadá do působnosti článku 296 Smlouvy o ES. Komise se proto domnívá, že na tyto tři úvěry k financování investičního programu lze uplatnit pravidla o státní podpoře a nevztahuje se na ně článek 296 Smlouvy o ES.

4.2.5.2 Existence podpory

(105) V první řadě je nutno ověřit, zda státní záruky splňují podmínky státní podpory podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES.

(106) Při posuzování existence podpory u jednotlivých záruk, kterými se zabývá toto rozhodnutí, Komise použije oznámení Komise o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory ve formě záruk ([74]) (dále jen „oznámení o zárukách“), zveřejněné v březnu 2000. To však, s odkazem na bod 1.4 oznámení, neznamená změnu politiky, pouze podrobnější rozvedení metodiky do té doby používané Komisí při posuzování záruk. Proto lze zásady stanovené v oznámení o zárukách použít také k posouzení záruk poskytnutých před březnem 2000. V souladu s tímto závěrem Komise v rozhodnutí o zahájení řízení použila k posouzení opatření D2 oznámení o zárukách. Řecko proti uplatnění těchto zásad neprotestovalo. Naopak, Řecko je také uplatnilo při hodnocení opatření D2 ([75]).

(107) Za prvé, aby se na opatření vztahovala ustanovení čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, musí se na opatření podílet státní zdroje. To platí v případě opatření D2, neboť poskytnutím státních záruk řecký stát vystavil státní zdroje riziku.

(108) Za druhé, je nutno stanovit, zda je opatření selektivní. Řecko tvrdí, že poskytlo jiným podnikům několik záruk rovněž za poplatek ve výši 1 %. Řecko předložilo seznam těchto podniků. Komise se domnívá, že tato skutečnost neprokazuje, že se jedná o obecné opatření. Má-li se jednat o obecné opatření, musí být otevřené všem hospodářským subjektům působícím na území členského státu. Musí k němu mít rovný přístup všechny podniky a jeho rozsah působnosti nemůže být ad hoc omezován, např. diskreční pravomocí státu poskytovat uvedené opatření nebo jinými faktory, které omezují jeho praktický účinek. Proto nelze posuzované opatření považovat za obecné. Konkrétně ze skutečnosti, že některým podnikům byly poskytnuty státní záruky, nelze dovodit, že by takové záruky mohly být poskytnuty každému podniku. Řecko neprokázalo, že všechny hospodářské subjekty mají k poskytování státních záruk rovný přístup. Navíc celá řada podniků uvedených v seznamu předloženém Řeckem je státních nebo provozujících vojenské aktivity. Je zřejmé, že soukromým podnikům by k financování jejich řádné činnosti takové záruky nebyly poskytnuty. Řecko ve skutečnosti neuvádí právní základ, na němž ministr financí dne 8. prosince 1999 rozhodl o poskytnutí záruk. Pravděpodobně tak učinil v rámci zákona číslo 2322/1995, což je selektivní opatření, jak bude vysvětleno v posouzení opatření E12b.

(109) Za třetí musí být prokázána existence výhody. V souladu s bodem 2.2.2 oznámení o zárukách, jelikož záruka byla poskytnuta před poskytnutím úvěru, a nikoliv dodatečně, není zde důkaz o podpoře ve prospěch věřitele. Posouzena musí být podpora poskytnutá dlužníkovi, a to v souladu s bodem 2.1.1 oznámení o zárukách. Řecko tvrdí, že nejde o výhodu, neboť ŘL si mohly poskytnutím bance jiné než státní záruky zajistit podobný úvěr. Komise se domnívá, že se nemusí zabývat otázkou, zda poskytnutím jiných záruk by ŘL mohly získat tento úvěr. Komise musí pouze posoudit, zda tíato konkrétní transakce řeckého státu, tj. poskytnutí záruk k úvěru bez dalšího zajištění, by byla akceptovatelná soukromým investorem v tržním prostředí. Záruky k úvěru zajištěné zástavou aktiv nebo postoupením pohledávek představují jinou transakci. Jedna z případných výhod státní záruky, v souladu s bodem 2.1.1 oznámení o zárukách, spočívá v možnosti dlužníka „poskytnout menší zajištění“. I pokud by mělo dojít k posouzení možnosti zajištění

financování poskytnutím většího zajištění, Komise ve svém výroku v bodě 3.1 tohoto rozhodnutí dospěla k závěru, že po 30. červnu 1999 ŘL nemohly získat úvěry nebo záruky od soukromé banky ani poskytnutím bance jakéhokoliv zajištění. Komise dospěla k závěru, že poskytnutím státní záruky v prosinci 1999 byla ŘL poskytnuta výhoda spočívající v zajištění financování, jež by podnik nebyl s to na trhu zajistit.

(110) Řecko dále tvrdí, že poplatek za poskytnutí záruk ve výši 1 % představoval tržní cenu, a tudíž není výhodou. Komise připomíná, že Řecko nepředložilo podklady, z nichž by plynulo, že by banky byly ochotny poskytovat záruky za uvedenou cenu. Řecko pouze předložilo seznam záruk poskytnutých v té době řeckým státem za stejnou cenu. Komise nechápe, jak by tento seznam státních záruk mohl prokázat, že poplatek za záruky poskytnuté ŘL odpovídá tržním podmínkám a není státní podporou. Daný seznam pak nemůže být považován za „režim státní záruky bez státní podpory ve smyslu čl. 87 odst. 1“, neboť jak plyne ze záruky poskytnuté ŘL, není splněna řada podmínek bodu 4.3 oznámení o zárukách. Navíc, i pokud by poplatek za záruky ve výši 1 % odpovídal tržním podmínkám pro jiné (zdravé) společnosti, automaticky by jeho výše neodpovídala podmínkám platným pro podnik v obtížích jako ŘL.

(111) Argument, že poplatek za záruku za cenu nižší než tržní by mohl být akceptovatelný pro soukromého investora za obdobných okolností, neboť řecký stát byl akcionářem ŘL, byl Komisí zamítnut v bodě 3.1 tohoto rozhodnutí.

(112) V bodě 3.1 se dále uvádí, že po 30. červnu 1999 byl k dispozici dostatek informací k dovození, že se ŘL nepodařilo zajistit dostatek loďařských kontraktů k obnovení své životaschopnosti a že v letech 1999 a 2000 zaznamenají značné ztráty. V podstatě přesto, že úvěr byl poskytnut k financování investičního plánu schváleného Komisí v roce 1997, mohl přispět k uklidnění investora ještě v roce 1997 a v roce 1998, ale v roce 1999 nemohl přispět k uklidnění žádné banky již s ohledem na očekávaný neúspěch realizace investičního plánu. Tento argument Řecka musí být proto zamítnut.

(113) A konečně, Komise nechápe, jak skutečnost uvedená Řeckem, že úvěr je splácen v souladu se smluvními podmínkami, prokazuje, že dotyčný úvěr by poskytla soukromá banka. Ve skutečnosti je podstatná situace a informace dostupné v době poskytnutí záruky ([76]). Komise mimo jiné konstatuje, že podle dostupných informací v době poskytnutí záruky, na jejichž základě se dalo očekávat, že loděnice v následujících letech zaznamenají značné ztráty, loděnice skutečně v následujících letech zaznamenaly ztráty, v jejichž důsledku vykazovalo čisté jmění zápornou hodnotu. Takže ŘL přežily (a jsou schopny splácet úvěr) výlučně a jen díky stálé pomoci formou státní podpory.

(114) Komise má z těchto důvodů za to, že tímto opatřením byla ŘL poskytnuta výhoda.

(115) Tato selektivní výhoda narušuje hospodářskou soutěž, neboť poskytuje financování ŘL v době, kdy společnost by na trhu jednak nedosáhla na financování a jednak měla potíže. Opatření přispělo k zachování ŘL a k financování jejich aktivit. Vzhledem k tomu, že někteří z konkurentů ŘL působí v jiných členských státech ([77]), toto narušení hospodářské soutěže má vliv na obchod mezi členskými státy ([78]).

(116) Jelikož jsou naplněna všechna ustanovení čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, představuje poskytnutá záruka státní podporu. Jelikož byla poskytnuta v rozporu s požadavkem stanoveným v čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, představuje neoprávněnou podporu.

(117) Jelikož Komise tímto prokázala, že poskytnutí selektivní výhody ŘL narušuje hospodářskou soutěž a obchod, nebude nadále opakovaně při posuzování ostatních opatření rozebírat existenci narušení hospodářské soutěže a obchodu.

4.2.5.3 Slučitelnost podpory

(118) Komise při posuzování slučitelnosti podle čl. 87 odst. 2 a 3 Smlouvy o ES zdůrazňuje, že se neuplatňuje žádné z ustanovení čl. 87 odst. 2 a čl. 87 odst. 3 písm. b) a d). Při posuzování slučitelnosti podle čl. 87 odst. 3 písm. a), c) a e) se od 1. ledna 1999 vztahuje na podpory poskytované loďařskému průmyslu nařízení Rady (ES) č. 1540/98 ze dne 29. června 1999 o nových pravidlech podpory loďařskému průmyslu ([79]) (dále jen „nařízení (ES) č. 1540/98“). Jelikož byl zaručený úvěr určen k financování investičního plánu, který byl součástí restrukturalizačního plánu, a ŘL byly podnikem v obtížích, musí být státní záruka posouzena podle článku 5 nařízení (ES) č. 1540/98. Je zřejmé, že opatření

nesplňuje podmínky ustanovení tohoto článku. V článku 5 se konkrétně uvádí, že podpora na restrukturalizaci „může být výjimečně považována za slučitelnou se společným trhem, pokud splňuje obecné pokyny Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích“. V době poskytnutí podpory byly platnými pokyny Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích z roku 1999 zveřejněné v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 9. října 1999 ([80]) s platností od téhož dne. Některé z podmínek pro schválení podpory podle části 3.2.2 pokynů nejsou splněny. Komise například konstatuje, že podle podmínky b) „Obnovení životaschopnosti“ byla státní podpora použita k financování investičního plánu, který byl součástí restrukturalizačního plánu a který byl již v prosinci 1999 absolutně nepostačující k obnovení dlouhodobé životaschopnosti ŘL. Ve vztahu k podmínce d) „Podpora omezená na minimum“ Komise svým rozhodnutím N 401/97 stanovila, že maximální výše státní podpory může dosáhnout nejvýše 50 % investičních nákladů, zbývající část 50 % investičních nákladů musí být kryta kapitálem akcionářů a bankovními úvěry poskytnutými za tržních podmínek. Proto nemohla být ve prospěch investičního plánu poskytnuta dodatečná podpora, neboť by došlo k překročení maximální intenzity 50 % podpory. Státní podpora byla navíc poskytnuta v rozporu se zásadou „jediného poskytnutí podpory“ podle části 3.2.3 pokynů pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999, neboť podle rozhodnutí N 401/97 Komise schválila poskytnutí investiční podpory, která podle směrnice Rady 90/684/EHS představovala podporu na restrukturalizaci. Tato podpora byla ŘL poskytnuta ministerským rozhodnutím z prosince 1997 (ale podle 84. bodu odůvodnění tohoto rozhodnutí Řecko uvádí, že dosud nebyla ŘL poukázána).

(119) Komise proto soudí, že státní podpora představuje neoprávněnou a neslučitelnou státní podporu, která musí být vrácena. Pokud nebyla poukázána v době vydání tohoto rozhodnutí, musí být státní podpora okamžitě pozastavena. Ani to však nebude postačující k obnovení stavu bez poskytnutí státní podpory, neboť ŘL po řadu let plynul prospěch z úvěru, na který by nedosáhly bez zásahu řeckého státu. Komise soudí, že k odebrání této výhody podle závěru vyvozeného v bodě 3.1 tohoto rozhodnutí musí být vrácen rozdíl mezi celkovou cenou zaručeného úvěru (úrok plus poplatek za záruku) a referenční sazbou pro Řecko navýšenou o 600 bazických bodů za roky platnosti záruky.

(120) Komise soudí, že pouze tímto způsobem může být obnoven stav, kterého by bylo dosaženo bez poskytnutí státní záruky. Tímto způsobem je anulováno porušení zákazu poskytování státních záruk a financování s nižším než tržním úrokem, jak stanoví rozhodnutí N 401/97.

4.3 **Úvěr ve výši 1,56 miliardy GRD (4,58 milionu EUR) poskytnutý v roce 1999 (opatření D3)**

4.3.1 *Popis opatření*

(121) Banka ETVA poskytla v roce 1999 ŘL úvěr ve výši 1,56 miliardy GRD (4,58 milionu EUR) zajištěný formou postoupení první části investiční podpory schválené rozhodnutím N 401/97. Smlouva o úvěru byla podepsána dne 28. července 1999 a úvěr byl v plné výši ŘL poukázán druhého dne. Původně byl úvěr sjednán do 31. března 2001. Po několika prodlouženích byl splacen dne 2. srpna 2004. Sjednaná úroková sazba úvěru byla ATHIBOR (EURIBOR od 1. ledna 2001) plus 100 bazických bodů ([81]).

4.3.2 *Důvod zahájení řízení*

(122) V rozhodnutí Komise o zahájení řízení se uvádí, že úvěr je pravděpodobně státní podporou, o jejíž slučitelnosti lze mít pochybnosti. Pokud by bylo prokázáno, že v rámci poskytnutí tohoto úvěru byla poskytnuta státní záruka, došlo by k porušení rozhodnutí N 401/97, neboť k financování investičního programu měly být použity bankovní úvěry za běžných tržních podmínek bez státních záruk.

4.3.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(123) Loděnice Elefsina kromě připomínek předložených k opatření D2 tvrdí, že v době poskytnutí opatření D3 a D4 bylo evidentní, že ŘL nesplnily ani restrukturalizační/investiční plán, ani podmínku rozhodnutí N 401/97, a hrozilo nebezpečí, že záruky poskytnuté k úvěrům, tj. poskytnutí schválené investiční podpory, byly neoprávněné, tudíž neplatné a neaplikovatelné.

4.3.4 *Připomínky Řecka*

(124) Řecké orgány (včetně ŘL) tvrdí, že předmětný úvěr byl poskytnut za tržních podmínek. Konkrétně úroková sazba se blížila úrokové sazbě, za niž banka ETVA ve stejném období poskytla některé úvěry jiným společnostem. ŘL mohly získat úvěr u jakékoliv jiné banky, avšak logicky daly přednost bance ETVA, svému akcionáři. Zajištění nabídnuté formou postoupení pohledávek za první splátkou investiční podpory dále představovalo zajištění přijatelné pro jakoukoliv banku. Řecko na závěr připomíná, že úvěr byl bance v plné výši splacen.

4.3.5 *Posouzení*

4.3.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(125) Komise již při posuzování opatření D2 dospěla k závěru, že opatření D3 spadá do rámce použití článku 296 Smlouvy o ES. Musí být proto posouzeno podle pravidel o státní podpoře.

4.3.5.2 Existence podpory

(126) Za prvé, Komise konstatuje, že banka ETVA úvěr poskytla, aniž by byl kryt státní zárukou.

(127) K selektivitě tohoto opatření Řecko uvádí, že banka ETVA poskytla i jiným podnikům úvěry za obdobnou úrokovou sazbu. Přesto, jak bylo konstatováno při posuzování opatření D2, opatření má obecný charakter, pokud jsou splněna přísná kritéria, což v daném případě neplatí. K opatření například nemají rovný přístup všechny podniky, neboť vůči jednotlivým příjemcům úvěrů jsou uplatňovány různé úrokové sazby podle rozhodnutí banky ETVA o poskytnutí, nebo zamítnutí příslušného úvěru a podle jí nastavených podmínek. Z těchto důvodů má opatření selektivní charakter.

(128) Komise k existenci výhody připomíná, že předmětný úvěr byl poskytnut po 30. červnu 1999, tedy v době, kdy společnost již neměla přístup k úvěrovému trhu, jak je uvedeno v bodě 3.1 tohoto rozhodnutí. Ze skutečnosti, že banka ETVA ve stejné době poskytla některé úvěry jiným společnostem za podobnou úrokovou sazbu, nevyplývá, že by tato úroková sazba byla za podobných podmínek akceptovatelná soukromou bankou. Za prvé, výše úroků požadovaných soukromou bankou za poskytnutý úvěr závisí na důvěryhodnosti příjemce úvěru. Řecko neprokázalo, že by také u ostatních příjemců úvěrů hrozilo nebezpečí platební neschopnosti v míře podobné ŘL. Komise připomíná, že v té době byla situace ŘL hrozivá. Lze tedy předpokládat, že soukromý investor v tržním prostředí by v případě poskytnutí úvěru ŘL požadoval vyšší úrok ve srovnání s úrokem za úvěry poskytnuté zdravým podnikům. Za druhé, i pokud by ostatním příjemcům úvěrů hrozilo nebezpečí platební neschopnosti srovnatelné s ŘL, byl by seznam předložený Řeckem neúplný k posouzení toho, zda přidělená úroková sazba byla tržní. Ve skutečnosti jsou v seznamu předloženém Řeckem uvedeny pouze úvěry poskytnuté bankou ETVA, tedy bankou ve vlastnictví státu (navíc rozvojovou bankou), z čehož by bylo možné dovodit, že i ostatní úvěry v sobě zahrnují prvek státní podpory. Proto seznamem nelze prokázat, že by poskytnutí těchto úvěrů bylo akceptovatelné soukromou bankou.

(129) Řecké orgány dále tvrdí, že nabídnuté zajištění formou postoupení pohledávek za první splátkou investiční podpory představovalo zajištění akceptovatelné k poskytnutí úvěru kteroukoliv soukromou bankou. Komise připomíná, že podle rozhodnutí řecké vlády o schválení investiční podpory měla být první splátka investiční podpory vyplacena po zjištění příslušného kontrolního orgánu, že investiční náklady dosáhly částky 2,73 miliardy GRD. Platba měla být navíc provedena před 31. prosincem 1999. Jak bylo po kontrole řeckých orgánů provedené v prosinci 1999 prokázáno (viz připomínky Řecka k opatření D1), částka 2,73 miliardy GRD byla již vynaložena k 30. červnu 1999. S ohledem na to, že úvěr byl poskytnut v červenci 1999 a v dané době se dalo konstatovat, že se podařilo zajistit nebo v brzké době se podaří zajistit splnění limitu 2,73 miliardy GRD, byla pravděpodobnost inkasa první splátky podpory na první pohled vysoká. Přesto se však mohly očekávat jisté potíže bránící poukázání podpory. Za prvé, v případě bankrotu ŘL nebylo jisté, zda by řecké orgány poukázaly investiční podporu zanikajícímu podniku ([82]). V daném případě by banka musela podstoupit nákladné a dlouhodobé soudní řízení k získání prostředků poskytnutého úvěru. Za druhé, nebylo jisté, že by příslušné kontrolní orgány přistoupily k prověření realizovaných investičních nákladů s tím, aby potvrdily, že stanoveného cíle bude dosaženo v přiměřené lhůtě. Za třetí, mohly se projevit další správní problémy. K tomu také skutečně došlo ([83]), když řecké orgány po řadu let nepoukazovaly první splátku podpory. Jak je uvedeno v kapitole 1 s názvem „Řízení“ tohoto rozhodnutí, když byla Komise dodatečně informována o zpoždění realizace investičního plánu, požádala o odložení poukázání podpory, která dosud ŘL nebyla poukázána. Komise dospěla k závěru, že poukázání první splátky investiční podpory řeckým státem bylo pravděpodobné, ale nikoliv jisté. S ohledem na potíže, se kterými se ŘL potýkaly, by soukromá banka požadovala zajištění rychle a s jistotou vykonatelné a nespokojila by se zajištěním, jehož hodnota mohla být, za jistých okolností, nulová. Komise z těchto důvodů dospěla k závěru, že soukromá banka by nepřistoupila k poskytnutí takového úvěru. Jak je uvedeno výše, tento závěr potvrzuje neúspěšná snaha ŘL zajistit si financování od soukromých investorů v tržním prostředí.

(130) Řecko dále tvrdí, že když byla banka ETVA akcionářem ŘL, bylo v jejím zájmu poskytnout ŘL tento úvěr. Komisí však byl tento argument zamítnut již v bodě 3.1.3 tohoto rozhodnutí.

(131) A konečně, co se týče skutečnosti, že úvěr byl splacen, Komise již při posuzování opatření D2 zdůvodnila, proč tato skutečnost neprokazuje, že by soukromá banka v tomto období měla přistoupit k poskytnutí financování ŘL.

(132) Komise z výše uvedených důvodů dospěla k závěru, že úvěrem byla ŘL poskytnuta výhoda, neboť podnik by jej na trhu nezískal.

(133) Komise dospěla k závěru, že opatření D3 představuje podporu podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES. S ohledem na skutečnost, že přes podmínku dle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES byla poskytnuta bez předchozího oznámení, představuje neoprávněnou podporu.

4.3.5.3 Slučitelnost podpory

(134) Stejně jako opatření D2 musí být i toto opatření posouzeno podle nařízení Rady (ES) č. 1540/98. Jelikož byl, stejně jako opatření D2, předmětný úvěr určen k financování investičního plánu, který byl součástí restrukturalizačního plánu, a jelikož byl poskytnut podniku v obtížích, musí být státní záruka posouzena podle článku 5 nařízení (ES) č. 1540/98. Je zřejmé, že opatření nesplňuje podmínky ustanovení tohoto článku. V článku 5 se konkrétně uvádí, že podpora na restrukturalizaci „může být výjimečně považována za slučitelnou se společným trhem, pokud splňuje obecné pokyny Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích". V době poskytnutí podpory byly platnými pokyny pokyny zveřejněné v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 23. prosince 1994 ([84]) s platností od téhož dne (dále jen „pokyny pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1994"). Některé z podmínek pro schválení podpory podle části 3.2.2 pokynů nejsou splněny. Komise například konstatuje, že podle podmínky i) „Obnovení životaschopnosti" byla státní podpora použita k financování investičního plánu, který byl součástí plánu restrukturalizace a který byl již v červnu 1999 nepostačující k obnovení dlouhodobé životaschopnosti ŘL. Ve vztahu k podmínce iii) „Podpora odpovídající nákladům a výsledku restrukturalizace" Komise svým rozhodnutím N 401/97 stanovila, že maximální výše státní podpory může dosáhnout nejvýše 50 % investičních nákladů, zbývající část 50 % investičních nákladů musí být kryta kapitálem akcionářů a bankovními úvěry poskytnutými za tržních podmínek. Proto nemohla být ve prospěch investičního plánu poskytnuta dodatečná podpora, neboť by došlo k překročení maximální intenzity 50 % podpory a Komise by podporu nemohla považovat přiměřenou „nákladům a výsledku restrukturalizace".

(135) Komise z výše uvedených důvodů proto soudí, že státní podpora představuje neoprávněnou a neslučitelnou státní podporu, která musí být vrácena. Jelikož po 30. červnu 1999 ŘL nebyly s to zajistit si tržní úvěr, musí být úvěr vrácen v plné výši. Ani to však nebude postačující k obnovení stavu bez poskytnutí podpory, neboť ŘL po řadu let plynul prospěch z úvěru, na který by nedosáhly bez zásahu řeckého státu. Komise soudí, že k odebrání této výhody podle závěru vyvozeného v bodě 3.1 tohoto rozhodnutí musí být vrácen rozdíl ([85]) mezi úrokovou sazbou úvěru a referenční sazbou pro Řecko navýšenou o 600 bazických bodů za každý rok od poskytnutí úvěru ŘL až do jeho úplného splacení.

(136) Komise připomíná, že v březnu 2002 řecký stát převedl na banku Pireus většinu akcií banky ETVA. Takže banka ETVA v posledních dvou letech splácení úvěru, který byl splacen během roku 2004, již nenáležela řeckému státu. Naskýtá se otázka (u tohoto úvěru i u dalších úvěrů a záruk poskytnutých bankou ETVA před březnem 2002 s dobou trvání po březnu 2002), nakolik by část podpory připadající na období po březnu 2002 měla být vrácena bance ETVA, a nikoliv řeckému státu. V odpovědi na tuto otázku Komise připomíná, že pokud je řeckým státem poskytnut úvěr s úrokovou sazbou nižší než tržní, je podpora poskytnuta v době podpisu úvěrové smlouvy, i když se výhoda uplatňuje až v době placení úroků, kdy je příjemce úvěru zatížen nižšími úroky ([86]). Stejně tak je kupní cena úvěru zatíženého úrokovou sazbou, která řádně neodráží potíže, se kterými se potýká příjemce úvěru, snížena okamžitě ([87]) po podpisu úvěrové smlouvy (tj. nikoliv k pozdějšímu datu, kdy příjemce úvěru platí úroky s úrokovou sazbou nižší než tržní). Stejně tak je cena banky dána hodnotou disponibilního majetku, obzvláště cenou portfolia nesplacených úvěrů. Díky poskytnutí úvěrů za podmínek neodpovídajících tržním vedlo ke snížení ceny banky ETVA inkasované řeckým státem při pozdějším prodeji akcií banky ETVA ([88]), což dokazuje, že řecký stát vzal na sebe cenu těchto opatření poskytnutých i v době po březnu 2002.

4.4 **Úvěr ve výši 13,75 milionu EUR poskytnutý v roce 2002 (opatření D4)**

4.4.1 *Popis opatření*

(137) Smlouva o úvěru mezi bankou ETVA a ŘL byla podepsána dne 31. května 2002. Výše dvouletého úvěru činila 13,75 milionu EUR s úrokovou sazbou EURIBOR plus 125 bazických bodů. Úvěr byl určen k použití formou zálohy na druhou a třetí splátku investiční podpory. Úvěr byl zajištěn formou postoupení pohledávek za druhou a třetí splátkou investiční podpory ([89]).

4.4.2 *Důvody zahájení řízení*

(138) V rozhodnutí Komise o zahájení řízení se uvádí, že úvěr je pravděpodobně státní podporou, o jejíž slučitelnosti lze mít pochybnosti. Pokud by bylo prokázáno, že v rámci poskytnutí tohoto úvěru byla poskytnuta státní záruka, došlo by k porušení rozhodnutí N 401/97, neboť k financování investičního programu měly být použity bankovní úvěry za běžných tržních podmínek bez státních záruk.

4.4.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(139) Připomínky loděnic Elefsina jsou podobné připomínkám předloženým k opatření D3.

4.4.4 *Připomínky Řecka*

(140) Řecké orgány tvrdí, že předmětný úvěr byl poskytnut za tržních podmínek. Konkrétně úroková sazba byla přibližně stejná jako úroková sazba, za niž banka ETVA ve stejném období poskytla některé úvěry jiným společnostem. ŘL mohly získat úvěr u jakékoliv jiné banky, avšak logicky daly přednost bance ETVA, svému akcionáři. Zajištění nabídnuté formou postoupení pohledávek za druhou a třetí splátku investiční podpory dále představovalo zajištění přijatelné pro jakoukoliv banku. Částka úvěru nakonec nebyla ŘL poukázána, takže nemůže být považována za státní podporu poskytnutou ŘL. Ze skutečnosti, že banka ETVA odmítla ŘL poukázat částku úvěru poté, co vyšlo najevo „pozastavení" poukázání investiční podpory z procesních důvodů, a že poukázání podpory je nejisté, vyplývá, že banka ETVA se zachovala stejně jako každá jiná banka.

4.4.5 *Posouzení*

4.4.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(141) Komise již při posuzování opatření D2 dospěla k závěru, že opatření D4 nespadá do rámce použití článku 296 Smlouvy o ES. Musí být proto posouzeno podle pravidel o státní podpoře.

4.4.5.2 Existence podpory

(142) Za prvé, Komise připomíná, že úvěr byl poskytnut bankou ETVA, aniž by byl kryt státní zárukou.

(143) Komise konstatuje, že odmítnutím banky ETVA poukázat ŘL úvěr ŘL nikdy nezískaly financování ze schválené úvěrové smlouvy. Tudíž jim nebyla poskytnuta podpora a Komise dospěla k závěru, že toto opatření není podporou.

(144) Následující dva body k opatření D4, přestože nejsou pro posouzení opatření rozhodující, mohou vyvolat pochybnosti vůči platnosti dalších opatření. Z těchto důvodů se jimi bude Komise zabývat.

(145) Za prvé, Řecko tvrdí, že skutečnost, že se banka ETVA z důvodů rizika nepoukázání investiční podpory rozhodla nepoukázat ŘL úvěr, prokazuje, že banka ETVA jednala jako běžný investor a nenabídla ŘL příznivé zacházení. Komise připomíná, že v argumentaci Řecka není zohledněna skutečnost, že v době, kdy banka ETVA odmítla ŘL poskytnout úvěr, již nebyla pod státní kontrolou, ale byla kontrolována bankou Pireus. Takže odmítnutí poukázání úvěru nelze hodnotit jako směrodatný projev chování banky ETVA v době, kdy byla pod státní kontrolou. V podstatě se tím potvrzuje názor, že soukromá banka by odmítla ŘL poskytnout úvěr.

(146) Za druhé, Komise připomíná, že v opatření D4 jsou obsažena stejná zajištění jako v opatření D3. Opatření D4 bylo podepsáno v době, kdy banka Pireus měla banku ETVA pod svou kontrolou. Přesto nelze z této okolnosti dovodit, že opatření D3 by bylo skutečně akceptovatelné pro soukromou banku. Ve skutečnosti jsou oba případy z mnoha důvodů nesrovnatelné. Komise například připomíná, že dne 31. května 2002, tedy v době podpisu úvěrové smlouvy, vešlo ve známost (nepochybně také bance ETVA, která k tomuto datu byla ještě akcionářem ŘL) „pozastavení" poukázání investiční podpory ze správních důvodů ([90]). Když tedy banka ETVA dne 31. května 2002 podepisovala smlouvu, byla již s to odmítnout poukázat úvěr ([91]). Věděla, že má možnost odmítnout poukázat úvěr. Banka ETVA byla v jiné situaci než v červenci 1999, kdy podepisovala úvěrovou smlouvu. Další rozdíl vůči opatření D3 spočívá ve skutečnosti, že při podpisu úvěrové smlouvy dne 31. května 2002 dvě mezinárodní společnosti již dokončily koupi ŘL a uvažovaly o investicích do ŘL. Koupí ŘL se zvýšila pravděpodobnost přežití podniku. Taková koupě však v červenci 1999 nebyla předvídatelná.

4.5 **Zneužití podpory ve výši 54 miliardy GRD (160 milionů EUR) schválené v roce 1997 (opatření E7)**

4.5.1 *Popis opatření*

(147) Komise dne 15. července 1997 vydala kromě rozhodnutí N 401/97 o schválení investiční podpory také rozhodnutí C 10/94. Tímto rozhodnutím bylo ukončeno řízení podle čl. 88 odst. 2 schválením odpisu dluhu ve výši 54 miliardy GRD (160 milionů EUR), podle směrnice Rady (ES) č. 1013/97, vzniklého v souvislosti s civilními aktivitami loděnic. Současně provedený odpis dluhu souvisejícího s vojenskými aktivitami nebyl předmětem posuzování podle pravidel o státní podpoře.

4.5.2 *Důvody zahájení řízení*

(148) Komise ve svém rozhodnutí o rozšíření řízení vyjádřila pochybnosti o plnění dvou podmínek obsažených v rozhodnutí C 10/94. Za prvé, odpis dluhů byl schválen pod podmínkou realizace restrukturalizačního plánu, jednoho ze dvou pilířů investičního plánu. Jak již Komise uvedla ve svém rozhodnutí o zahájení řízení (viz popis opatření D1), Komise vyjádřila pochybnosti o správné realizaci investičního plánu. Za druhé, rozhodnutím C 10/94 se zakazuje poskytnutí dodatečné provozní podpory pro účely restrukturalizace. Komise konstatuje, že různá opatření v rozhodnutí o rozšíření řízení zjevně představují dodatečnou podporu na restrukturalizaci. Vypadá to, že tato podmínka nebyla splněna.

4.5.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(149) Loděnice Elefsina tvrdí, že porušení obou podmínek stanovených v rozhodnutí o zahájení řízení zakládá pádný důvod k závěru o zneužití podpory. Loděnice Elefsina dále tvrdí, že privatizace v roce 1995 nebyla skutečnou privatizací, neboť jednak zaměstnanci podniku nikdy jako akcionáři nepřevzali finanční riziko, neboť vložili pouze malou část potřebného vkladu, a jednak jim byl jejich vklad řeckým státem v plné výši vrácen v rámci privatizace v letech 2001–2002. Komise musí posoudit neexistenci skutečné privatizace, která byla podmínkou pro odepsání dluhů, jako dodatečné porušení rozhodnutí C 10/94.

4.5.4 *Připomínky Řecka*

(150) Ve svých připomínkách k rozhodnutí o rozšíření řízení Řecko a ŘL ([92]) tvrdí, že zákazem dodatečné podpory na restrukturalizaci se prostě jakákoliv podpora stává neoprávněnou. Porušením tohoto zákazuse podpora schválená rozhodnutím C 10/94 nestává neslučitelnou. Dále Řecko tvrdí, že rozhodnutí zakazuje poskytnutí dodatečné „provozní podpory“ (podle článku 5 směrnice Rady 90/684/EHS) na restrukturalizaci. Z těchto důvodů vyjadřuje pochybnosti, že by po roce 1997 byla zakázána podpora na restrukturalizaci ŘL.

(151) Ve vztahu k investičnímu plánu se Řecko a ŘL domnívají, že v rozhodnutí C 10/94 nebyla uvedena podmínka realizace restrukturalizačního plánu. Navíc v něm nemohla být uvedena, neboť ani ve směrnici Rady 90/684/EHS, ani v nařízení Rady (ES) č. 1013/97, které představuje právní rámec pro rozhodnutí, taková podmínka obsažena není. Jedinou nastolenou podmínkou byla částečná privatizace ŘL a předložení (tedy nikoliv realizace) investičního plánu.

4.5.5 *Posouzení*

4.5.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(152) Článek 296 se na toto opatření nevztahuje, neboť se jedná o odpis dluhů vztahujících se výhradně k civilním (obchodním) aktivitám loděnic. Rozhodnutí C 10/94 se opíralo o pravidla o státní podpoře, a nikoliv o článek 296 Smlouvy o ES.

4.5.5.2 Realizace investičního plánu

(153) Komise se domnívá, že realizace investičního plánu byla podmínkou nastolenou rozhodnutím C 10/94, neboť ve třetím odstavci od konce rozhodnutí se uvádí: „Realizace investičního plánu dosud nebyla započata […]. Vzápětí po realizaci předmětného programu bude dokončena probíhající restrukturalizace a dojde k obnovení životaschopnosti loděnic.“ V předposledním odstavci Komise upozorňuje na zákaz poskytnutí další podpory na restrukturalizaci. Závěrem se v posledním odstavci uvádí: „Na základě výše uvedeného Komise rozhodla o ukončení řízení dle čl. 93 odst. 2 a umožňuje podporu za podmínek uvedených v tomto dopise. Pokud Komise zjistí, že není dodržena některá z těchto podmínek, může požadovat zrušení nebo navrácení podpory.“ Skutečnost, že Komise použila výraz „podmínky“ v množném čísle, znamená existenci, kromě zákazu poskytnutí další podpory na restrukturalizaci, minimálně jedné další podmínky. Z formy a obsahu rozhodnutí lze dospět k závěru, že realizace investičního plánu byla podmínkou. Komise již podrobně posoudila provádění investiční podpory v analýze opatření D1. Komise

dospěla
k závěru, že ŘL se nepodařilo realizovat investiční plán v přijatelné lhůtě. K 31. prosinci 2001 – po prodloužení lhůty k dokončení investičního plánu – se ŘL podařilo realizovat pouze 63 % plánu. Komise proto dospěla k závěru, že tato podmínka nebyla splněna.

(154) Řecko se domnívá, že realizace investičního plánu není kladena jako podmínka nařízení Rady (ES) č. 1013/97, které představuje právní rámec pro rozhodnutí C 10/94. Komise připomíná, že podpora byla schválena rozhodnutím C 10/94. Proto musí být dodrženy podmínky stanovené tímto rozhodnutím. Pokud se Řecko domnívá, že podmínky stanovené rozhodnutím C 10/94 nejsou v souladu s podmínkami stanovenými nařízením Rady (ES) č. 1013/97, mělo napadnout rozhodnutí C 10/94. Jenže ve lhůtě stanovené článkem 230 Smlouvy o ES tak neučinilo. Komise dále připomíná, že nařízení Rady (ES) č. 1013/97 pouze pozměňuje ustanovení směrnice Rady 90/684/EHS s cílem navýšit výši podpory, která může být poskytnuta třem loďařským sdružením. Ve vztahu k ŘL se v nařízení Rady (ES) č. 1013/97 uvádí: „Veškerá ostatní ustanovení směrnice 90/684/EHS Rady se vztahují na uvedenou loděnici.“ Komise připomíná, že nařízením Rady 90/684/EHS se schvaluje podpora řeckým loděnicím, pokud „je poskytována s cílem finanční restrukturalizace loděnic v rámci systémového a konkrétního plánu na jejich restrukturalizaci za účelem prodeje loděnic“. Z toho plyne, že Rada by se nemohla spokojit s prostým předložením plánu restrukturalizace, ale za skutečně nutnou považovala jeho realizaci. Jak jinak by mohla být poskytnuta podpora „v rámci systémového a konkrétního plánu restrukturalizace“, pokud by tento plán neměl být realizován?

(155) S ohledem na nedodržení podmínky došlo ke zneužití podpory a podpora musí být v souladu s posledním odstavcem rozhodnutí C 10/94 vrácena.

4.5.5.3 Zákaz „další provozní podpory na restrukturalizaci“

(156) V předposledním odstavci rozhodnutí C 10/94 se uvádí, že „Komise připomíná, že Rada přijala nařízení (ES) č. 1013/97 s podmínkou, že loděnicím, na které se nařízení vztahuje, nebude poskytnuta žádná další provozní podpora na restrukturalizaci. Proto nemůže být v budoucnu poskytnuta další podpora na restrukturalizaci těchto loděnic.“ Zúčastněné strany s tímto výkladem konkrétní podmínky nesouhlasí. Řecko a ŘL se domnívají, že podle této podmínky by jakákoliv provozní podpora na restrukturalizaci poskytnutá po vydání tohoto rozhodnutí automaticky byla neslučitelná a jako taková by měla být vrácena. Loděnice Elefsina dovozují, že podle této podmínky by každá provozní podpora na restrukturalizaci poskytnutá po vydání rozhodnutí představovala zneužití podpory schválené rozhodnutím C 10/94 a měla by ve svém důsledku vést, kromě navrácení dodatečné provozní podpory na restrukturalizaci, k navrácení podpory schválené rozhodnutím C 10/94.

(157) Komise konstatuje, že zákaz poskytnutí další provozní podpory na restrukturalizaci směřoval k zamezení koncentrace podpor nad rámec podpory zamýšlené rozhodnutím. Komise se domnívá, že toho lze dosáhnout navrácením veškeré provozní podpory poskytnuté po vydání rozhodnutí C 10/94. Navrácením dodatečné podpory se skutečně dosáhne obnovení původního stavu a zamezí se koncentraci podpor nad rámec podpory zamýšlené rozhodnutím C 10/94. Z těchto důvodů Komise dospěla k závěru, že poskytnutí dodatečné provozní podpory na restrukturalizaci po vydání rozhodnutí C 10/94 není spojeno s povinností navrácení podpory schválené rozhodnutím C 10/94, pokud bude skutečně navrácena dodatečná podpora.

(158) Komise konstatuje, že k určení povinnosti navrácení podpory schválené rozhodnutím C 10/94 není nutné stanovit, která z opatření neoprávněně realizovaných po vydání rozhodnutí C 10/94 představují „provozní podporu na restrukturalizaci“. Komise v tomto rozhodnutí dospěje k závěru, že navrácena musí být veškerá opatření neoprávněně realizovaná po vydání rozhodnutí C 10/94. V podstatě to znamená, že každé opatření, které může být případně posouzeno jako dodatečná provozní podpora na restrukturalizaci, musí být navráceno. Navrácením se dosáhne obnovení původního stavu a zamezí se případné koncentraci podpor na restrukturalizaci. Tím bude splněna podmínka rozhodnutí C 10/94.

4.5.5.4 Nesplacení kupní ceny

(159) Komise v průběhu podrobného zkoumání provedeného v rámci tohoto vyšetřování zjistila další porušení rozhodnutí C 10/94: po celou dobu, po kterou se zaměstnanci – jako akcionáři vlastnící 49 % akcií ŘL – podíleli na řízení ŘL, nesplatili kupní cenu, kterou byli povinni uhradit podle dohody o částečné privatizaci ze září 1995.

(160) K objasnění tohoto porušení rozhodnutí C 10/94 je zapotřebí provést rozbor textu a právního základu předmětné dohody.

(161) V preambuli směrnice Rady 90/684/EHS se uvádí, „že je zapotřebí během krátké doby provést finanční restrukturalizaci řeckého loďařského průmyslu s cílem, aby se státní instituce, vlastníci loděnic, staly konkurenceschopnými jejich postoupením na nové vlastníky". Na uvedeném základě článek 10 směrnice stanoví: „2) Provozní podpora poskytnutá v roce 1999 na stavbu, přestavby a opravy lodí, které nejsou spojeny s novými kontrakty, může být považována za slučitelnou se společným trhem, pokud je poskytnuta s cílem finanční restrukturalizace loděnic v rámci systematického a konkrétního plánu restrukturalizace spojeného s prodejem loděnic. 3) Kromě předpokládaného povinného prodeje loděnic podle odstavce 2 si může řecká vláda ponechat většinový 51 % podíl v jedné z loděnic, pokud bude její rozhodnutí odůvodněné zájmy národní obrany." Komise konstatuje, že ve směrnici je použit výrok „postoupením na nové vlastníky", a nikoliv „jejich předáním" novým vlastníkům. To znamená, že noví vlastníci byli povinni splatit kupní cenu výměnou za nabyté vlastnictví loděnic. Vlastnictví není poskytováno zdarma. Větou „[s cílem, aby se] staly konkurenceschopnými jejich postoupením na nové vlastníky" je vysvětlen záměr této podmínky. Po celou dobu působnosti loděnic ve vlastnictví státu nebyla přijata nutná opatření k obnovení jejich konkurenceschopnosti. Proto neustále potřebovaly státní podporu. K překonání této situace, podle článku 87 Smlouvy o ES nepřijatelné, Rada naposledy schválila poskytnutí podpory (tj. v roce 1991 bylo poskytnutí podpory umožněno), ale podmínila ji prodejem loděnic novým vlastníkům s tím, že noví vlastníci by přijali nutná opatření k obnovení konkurenceschopnosti, aby loděnice nadále nepotřebovaly provozní podporu na restrukturalizaci ([93]).

(162) S odkazem na bod 2 „Předchozí rozhodnutí Komise a Rady" tohoto rozhodnutí vydala Komise v červenci 1995 v řízení C 10/94 zamítavé rozhodnutí, neboť ŘL nebyly v souladu se směrnicí Rady 90/684/EHS dosud prodány. Řecko požádalo o odvolání předmětného rozhodnutí s odůvodněním, že k prodeji dojde v krátké době. Následně pak Řecko předložilo dohodu o prodeji loděnic ze září 1995. Na základě toho pak Komise své zamítavé rozhodnutí odvolala.

(163) V preambuli nařízení Rady (ES) č. 1013/97 se uvádí: „Přes veškerou snahu vynaloženou řeckou vládou o privatizaci všech státních loděnic do března 1993 byla společnost Řecké loděnice prodána teprve až v září 1995 sdružení jejích zaměstnanců s tím, že stát si ponechal kontrolu držením většinového, tj. 51 % podílu akcií z důvodů národní obrany; na finanční životaschopnost a restrukturalizaci Řeckých loděnic bude zapotřebí poskytnout podporu, v jejímž rámci bude společnosti umožněno odepsat dluhy nashromážděné před opožděnou privatizací." V čl. 1 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1013/97 se uvádí: „Poskytnutí podpory formou odpisu dluhů Řeckých loděnic v maximální výši 54 525 milionů GRD odpovídající dluhům, které souvisejí s civilní činností loděnic, k 31. prosinci 1991 navýšené o úroky a penále za dobu do 31. prosince 1996 lze považovat za slučitelné se společným trhem. Ostatní ustanovení směrnice Rady 90/684/EHS se vztahují na zmíněné loděnice." Nařízení Rady (ES) č. 1013/97 bylo přijato proto, že k obnovení životaschopnosti ŘL potřebovaly vyšší podporu, než byla schválena v článku 10 směrnice Rady 90/684/EHS. Nařízením Rady (ES) č. 1013/97 byl konkrétně schválen odpis dluhů vykázaných k 31. prosinci 1991 navýšených o úroky a penále. Nařízení Rady (ES) č. 1013/97 bylo uplatňováno až do 31. prosince 1998. Komise konstatuje, že Rada v souvislosti s ŘL i v tomto případě použila slova „prodány" a „privatizace". Rada schválila podporu v domnění, že v září 1995 byla podle podmínky stanovené směrnicí Rady 90/684/EHS podepsána platná dohoda o prodeji. Jinými slovy, prodej loděnic s ohledem na existenci platné smlouvy o prodeji nemusel být uveden jako podmínka.

(164) V úvodní části rozhodnutí C 10/94 se připomíná, že článek 10 směrnice Rady 90/684/EHS vyžaduje prodej loděnic. Rozhodnutí C 10/94 dále říká, že tato podmínka byla splněna „prodejem 49 % akcií loděnic sdružení zaměstnanců loděnic dne 18. září 1995". Jelikož výše podpory překračovala částku schválenou směrnicí Rady 90/684/EHS a „Komise nemohla vydat souhlas s ohledem na ustanovení 7. směrnice", byla tato směrnice změněna nařízením Rady (ES) č. 1013/97 právě proto, aby bylo možné poskytnout ŘL vyšší podporu. Protože byly splněny podmínky stanovené nařízením Rady (ES) č.

1013/97 a směrnicí Rady 90/684/EHS, byla rozhodnutím C 10/94 podpora schválena. Komise konstatuje, že v rozhodnutí C 10/94 je opět použit výraz „prodej", a domnívá se, že smlouva mezi bankou ETVA a zaměstnanci o prodeji 49 % akcií ŘL zakládala platný prodej. Komise zdůrazňuje, že měla k dispozici kopii smlouvy o prodeji před vydáním rozhodnutí C 10/94, byla tedy seznámena s jejím obsahem. Komise dospěla k závěru, že v době vydání rozhodnutí C 10/94 neměla Komise důvod požadovat prodej ŘL (tj. výslovně jej uvádět jako podmínku, která měla být v budoucnosti splněna), neboť v září 1995 již byla podepsána platná smlouva o prodeji.

(165) Komise přesto připomíná, že dohoda podepsaná v září 1995 obsahovala neobvyklá ustanovení o splacení kupní ceny: kupní cena ve výši 8,1 miliardy GRD (24 milionů EUR) neměla být zaměstnanci splacena neprodleně, ale ve 13 ročních splátkách po uplynutí dvouleté promíjecí lhůty, tedy během let 1986 až 2010. Přesto však měl být neprodleně uskutečněn převod akcií na zaměstnance. Banka ETVA by měla akcie v zástavě do doby, než by zaměstnanci splatili kupní cenu. K financování ročních splátek na účet banky ETVA by ŘL zadržovaly část mzdy a příplatků vyplácených zaměstnancům. Za několik měsíců od září 1995 byly podepsány příslušné dohody mezi bankou ETVA, ŘL, sdružením zaměstnanců a osobně s každým zaměstnancem (dohoda ze září 1995 byla sepsána mezi bankou ETVA a sdružením zaměstnanců). Touto dohodou dával každý zaměstnanec souhlas s nákupem určitého počtu akcií za podmínek stanovených dohodou ze září 1995. V dohodách se dále opakovalo ustanovení, že ŘL budou zadržovat část mzdy a příplatku k Vánocům a Velikonocům k financování ročních splátek.

(166) Komise dále zjistila, že zaměstnanci nikdy neuhradili roční splátky, tedy nezaplatili je z titulu účasti na řízení loděnic jakožto majitelé 49 % podílu akcií. Úhrada prvních tří splátek stanovených dohodou ze září 1995 – tedy těch, které měly být uhrazeny v letech 1998, 1999 a 2000 – nebyla provedena. V rámci privatizace ŘL v roce 2001 byla mezi bankou ETVA a zaměstnanci podepsána dohoda, kterou se zaměstnanci vzdávají práva na výnos z převodu 49 % akcií ŘL na HDW/Ferrostaal. Oplátkou se banka ETVA vzdala pohledávky za zaměstnanci související s úhradou kupní ceny za 49 % akcií ŘL, kterou byli povinni podle dohody ze září 1995 splatit zaměstnanci. Tímto způsobem zaměstnanci, jakožto akcionáři, nebyli vystaveni žádnému finančnímu riziku úspěšnosti či neúspěšnosti restrukturalizace.

(167) Komise sdělila Řecku a ŘL, že neuhrazení kupní ceny zaměstnanci zakládá důvod ke konstatování zneužití rozhodnutí C 10/94, neboť z tohoto důvodu nikdy nedošlo k částečné privatizaci s cílem obnovení konkurenceschopnosti loděnic.

(168) Řecko a ŘL tyto závěry zpochybnily. Kromě jiného se odvolávají na následující tři důvody k odmítnutí pochybností Komise.

(169) První důvod spočívá v tvrzení Řecka, že privatizace je „skutečná" a „opravdová". Řecká vláda konkrétně zdůrazňuje, že: „Zaměstnanci se stali akcionáři v souladu s řeckým právním řádem. Byli uvedeni v seznamu akcionářů společnosti a nabyli všech práv spojených s akciemi, včetně práva účasti a hlasování na valné hromadě, uplatňujíce tímto způsobem svůj vliv na kontrolu a každodenní řízení loděnic. Navíc nabytím akcií byli vystavení riziku ztráty jejich hodnoty." „Zaměstnanci uplatnili právo k úpisu podle platné právní úpravy a podíleli se na zvýšení akciového kapitálu ve výši odpovídající jejich podílu na akciovém kapitálu, čímž došlo k investování soukromého kapitálu do loděnic." ([94])

(170) Druhý důvod, na který se Řecko odvolává, spočívá ve skutečnosti, že úhrada kupní ceny nebyla rozhodnutím C 10/94 stanovena jako podmínka, ale i kdyby byla, Komise shledala, že tato podmínka již byla splněna. Řecko konkrétně připomíná, že „Komise ve svém rozhodnutí ze dne 31. října 1995 uvádí, že v rámci zahájeného řízení bude pokračovat ve zkoumání veškerých kroků podniknutých řeckou vládou k realizaci smlouvy o převodu 49 % akcií na sdružení zaměstnanců, jakož i jejího obsahu před přijetím vlastního rozhodnutí o schválení odpisu dluhů. Učinila tak, když přijetím konečného rozhodnutí v roce 1997 schválila odpis bez jeho podmínění privatizací. Takže Komise v roce 1997 již prozkoumala obsah smlouvy a dospěla k závěru, že k privatizaci došlo před schválením odpisů dluhů." ([95])

(171) Třetí důvod, na který se Řecko odvolává, spočívá ve skutečnosti, že banka ETVA řádně naplnila ustanovení smlouvy o prodeji. Zaměstnanci se skutečně, když nastala nutnost jejich podílu na třech navýšeních kapitálu k financování investičního plánu ([96]), „stali neschopnými dostát povinnosti k úhradě kupní ceny akcií. Banka ETVA nepřikročila k nucenému vymáhání ceny za každým z 2 000 zaměstnanců, neboť zde reálně neexistoval dostatek projevu dobré vůle k provedení příslušných kroků […]. Místo aby se zaměřila na spletité, zdlouhavé, mimořádně nákladné a nakonec málo úspěšné soudní vymáhání těchto pohledávek […], se bance ETVA podařilo, využívajíc zastavení těchto prodaných a nesplacených akcií, s úspěchem zinkasovat tuto svou pohledávku prodejem zastavených akcií ve vlastnictví zaměstnanců v míře plně pokrývající tento závazek.“ ([97]) Jinými slovy Řecko tvrdí, že v rámci privatizace se bance ETVA podařilo během privatizace ŘL v letech 2001–2002 získat od HDW/Ferrostaal plných 100 % prodejní ceny – a nikoliv pouze 51 % – „nakonec, jak se ukázalo, cena byla vyinkasována. Evidentně byl splacením kupní ceny akcií zaměstnanců uspokojen požadavek banky ETVA na inkaso ceny […]. […] otázka nezaplacení výkupní ceny není nastolena.“ ([98]) Navíc je nade vší pochybnost, že prodej loděnic společnosti HDW/Ferrostaal představuje skutečnou privatizaci.

(172) Komise dospěla k následujícím závěrům. Rozhodnutí C 10/94 a nařízení Rady (ES) č. 1013/97, s poukazem na výše uvedené, dospěla k závěru, že prodejem akcií ŘL zaměstnancům na základě dohody z roku 1995 byla splněna podmínka článku 10 směrnice Rady 90/864 EHS o prodeji loděnic. Cílem této podmínky, s odkazem na výše uvedené, bylo převedení vlastnictví na soukromé osoby, které by v zájmu maximalizace svých investic přijaly příslušná opatření k obnovení konkurenceschopnosti loděnic. Komise proto akceptovala dohodu ze září 1995 jako platný prodej, kterým byla smluvně stanovena zaměstnancům podmínka k úhradě kupní ceny za získání 49 % akcií ŘL ve výši 24 milionů EUR. V důsledku ceny, kterou byli povinni uhradit, by se zaměstnanci podílející se na řízení loděnic snažili o udržení a zvýšení ceny svých investic ([99]). Nyní vyplývá, že banka ETVA pod kontrolou řeckého státu se nikdy ve skutečnosti nepokusila o inkaso té části kupní ceny, kterou měli zaměstnanci podle dohody ze září 1995 zaplatit v letech 1998, 1999 a 2000. Banka ETVA disponovala dostatečnými možnostmi k zajištění úhrady kupní ceny. Banka ETVA kontrolovala ŘL, které byly oprávněny k inkasu této částky formou srážek z mezd a příplatků zaměstnanců ([100]). ŘL a sdružení zaměstnanců byly navíc vůči bance ETVA vázány smluvními povinnostmi z osobních smluv podepsaných každým zaměstnancem po září 1995. Banka ETVA tak mohla vůči ŘL a sdružení zaměstnanců uplatnit právní kroky a nebyla by nucena činit tak zvlášť vůči každému zaměstnanci, jak tvrdí řecké orgány. Komise proto dospěla k závěru, že řecké orgány tak vědomě nepožádaly zaměstnance o úhradu ročních splátek. Tímto svým postojem Řecko ukázalo, že nebylo zainteresováno na úhradě kupní ceny zaměstnanci, což podstatně změnilo postavení zaměstnanců: místo toho, aby byli zaměstnanci povinni uhradit kupní cenu, nevystavili riziku tuto část vlastních peněz a následně, podílejíce se na řízení loděnic, kladli menší důraz na udržení a zvýšení ceny akcií a obnovení finanční životaschopnosti (o to více se snažili o zachování pracovních míst a podmínek). S ohledem na skutečnost, že zaměstnanci neuhradili kupní cenu, dalo se očekávat, že banka ETVA dříve či později přistoupí, díky zástavnímu právu k akciím, k exekuci s prostým výsledkem, že zaměstnanci přijdou o svůj podíl v loděnicích. Komise proto nechápe, jak bylo možné, aby se zaměstnanci zajímali o udržení a zvýšení ceny ŘL a o přijetí nutných opatření k obnovení konkurenceschopnosti. Komise tudíž vyvozuje, že tím, že se Řecko nesnažilo zajistit, aby zaměstnanci uhradili kupní cenu, jak požadovala dohoda ze září 1995, v době jejich účasti na řízení loděnic, podstatným způsobem změnilo postavení zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že banka ETVA nepožádala zaměstnance o úhradu kupní ceny, nebyl ve svém důsledku převod vlastnictví v září 1995 skutečným „prodejem“ s cílem obnovení konkurenceschopnosti loděnic, jak bylo požadováno směrnicí Rady 90/684/EHS. A uzavírá, že se Řecko dopustilo zneužití rozhodnutí C 10/94 tím, že nepožádalo zaměstnance o úhradu kupní ceny. V předmětném rozhodnutí Komise se předpokládalo, že dohodu ze září 1995 naplní banka ETVA, konkrétně banka ETVA zinkasuje, podle výslovného ustanovení v dohodě, od zaměstnanců kupní cenu, čímž zajistí, že noví majitelé budou mít zájem na přijetí nutných opatření k obnovení konkurenceschopnosti a životaschopnosti loděnic. Komise nemohla předpokládat, že Řecko, které ostatně samo předložilo dohodu ze září 1995 jako dohodu o prodeji ŘL, vědomě nepřistoupí k inkasu kupní ceny od zaměstnanců navzdory existenci dostatečných smluvních a právních ustanovení o možnostech inkasa kupní ceny. Komise se domnívá,

že tento projev odpovídá předložení neúplných informací Komisi a zneužití podpory. Z těchto důvodů musí být podpora schválená rozhodnutím C 10/94 ŘL navrácena.

(173) Komise dospěla k závěru, že tři důvody, na které se Řecko odvolává a které byly ve stručnosti uvedeny výše, musí být zamítnuty.

(174) K prvnímu důvodu – „privatizace byla skutečnou a opravdovou privatizací, neboť zaměstnanci získali akcie a odpovídající podíl na řízení ŘL“ – Komise konstatuje, že převod vlastnictví představoval nutnou, ale nikoliv postačující podmínku. Rozhodnutí C 10/94 a nařízení Rady (ES) č. 1013/97 skutečně vycházelo z „prodeje“ akcií zaměstnancům, ke kterému došlo v září 1995. Jinými slovy, vycházelo ze skutečnosti, že by zaměstnanci zaplatili kupní cenu v souladu s podmínkami dohody ze září 1995. Nevycházelo ze skutečnosti, že akcie byly „převedeny“ nebo „předány“ zaměstnancům. S poukazem na výše uvedené je pochopitelné, že Komise a Rada přikládaly úhradě kupní ceny rozhodující význam, neboť umožnila zaměstnancům podílet se na řízení loděnic s vědomím ceny akcií. Jak bylo uvedeno výše, pokud nebylo zapotřebí, aby uhradili tuto kupní cenu, ocitli se v naprosto odlišné situaci od investora v tržním prostředí. K argumentu Řecka, že „nabytím akcií byli vystaveni riziku ztráty jejich hodnoty“, Komise připomíná, že zaměstnanci se pouze formálně stali akcionáři, a tím, že za jejich nabytí nebyli nuceni zaplatit vysokou cenu (tj. krácení mezd a příplatků po dobu 12 let), o to méně se zajímali o vývoj ceny akcií. Navíc s ohledem na skutečnost, že zaměstnanci neuhradili kupní cenu, museli očekávat, že banka ETVA přistoupí k vynucenému uplatnění zástavního práva na akcie, v důsledku čehož by zaměstnanci přišli o vlastnictví předmětných akcií. Závěrem k argumentu Řecka, že „zaměstnanci […] podíleli se na zvýšení akciového kapitálu ve výši odpovídající jejich podílu na akciovém kapitálu, čímž došlo k investování soukromého kapitálu do loděnic“, Komise nepochybuje, že se zaměstnanci podíleli na zvýšení kapitálu (to bude rozvedeno v popisu a posouzení opatření E10). Komise však připomíná, že podle ustanovení dohody ze září 1995 z účasti na zvýšení akciového kapitálu zaměstnancům neplynulo právo na získání dalších akcií ŘL. Komisi je zatěžko pochopit, jak účast jako taková mohla vést zaměstnance k tomu, aby se podíleli na řízení loděnic způsobem zajišťujícím zachování a zvýšení ceny akcií, když z titulu takovéto účasti nemohli získat nové akcie ([101]). Komise stejně tak nemůže pochopit, jak taková účast může představovat „prodej“ ŘL, když zaměstnancům nebyly výměnou za jejich investice poskytnuty další akcie. K doplnění Komise připomíná, že celková částka, kterou zaměstnanci investovali v rámci tří navyšování akciového kapitálu, byla mnohem nižší, než by museli investovat, pokud by se podíleli na tomto navyšování kapitálu a pokud by uhradili kupní cenu v souladu s podmínkami dohody ze září 1995. Připomíná se, že rozhodnutí C 10/94 a nařízení Rady (ES) č. 1013/97 vycházejí ze skutečnosti, že dohoda ze září 1995 bude naplněna, tj. že zaměstnanci zaplatí kupní cenu a budou se podílet svým vkladem na zvyšování kapitálu. Vzhledem k tomu, že finanční částka, kterou měli zaměstnanci investovat, byla mnohem nižší, než Komise očekávala při přijetí rozhodnutí C 10/94 (a jak očekávala Rada při přijetí nařízení (ES) č. 1013/97), se Komise domnívá, že tato částka nebyla pro zaměstnance dostatečně motivující a odpovídající významu ceny akcií a obnovení konkurenceschopnosti ŘL.

(175) K druhému důvodu, na který se Řecko odvolává – „úhrada kupní ceny nebyla rozhodnutím C 10/94 stanovena jako podmínka, ale i kdyby byla, Komise analýzou dohod ze září 1995 shledala, že tato podmínka již byla splněna“ – Komise již připomenula, že prodej loděnic byl směrnicí Rady 90/684/EHS stanoven jako podmínka, a zároveň uvedla důvody zavedení této podmínky. Komise již vysvětlila, že v červenci 1995 přijala zamítavé rozhodnutí, neboť loděnice nebyly prodány. Řecku tedy muselo být zřejmé, že by se Komise nespokojila s prostým převodem vlastnictví na zaměstnance, a konečně, Komise akceptovala dohodu ze září 1995 pouze proto, že představovala skutečný prodej, tj. zaměstnanci měli zaplatit významnou částku kupní ceny, a tudíž by měli skutečný zájem na obnovení konkurenceschopnosti. Komise dále připomíná, že nařízením Rady (ES) 1013/97 byla pozměněna směrnice Rady 90/684/EHS pouze zahrnutím provozní podpory na restrukturalizaci, která mohla být ŘL poskytnuta. Vzhledem k předložení dohody ze září 1995 Komisi a Radě v době přijetí nařízení Rady (ES) č. 1013/97 a rozhodnutí C 10/94 nebylo zapotřebí konkrétními právními úkony opakovaně zavádět podmínku prodeje loděnic. Pouze se v nich připomíná, že akcie ŘL byly „prodány“. Na tomto podkladě rozhodnutí C 10/94 uvádí, že „podmínky stanovené článkem 10 směrnice byly splněny […]“. Jinými slovy, posouzení Komise

uvedené v rozhodnutí C 10/94 (jakož i hodnocení Rady uvedené v nařízení Rady (ES) č. 1013/97) zohledňuje existenci dohody ze září 1995, kterou Řecko prezentovalo jako prodej a kterou především byla zaměstnancům stanovena smluvní povinnost zaplatit bance ETVA částku 24 milionů EUR za nákup 49 % akcií ŘL, kterou je dále přesně stanoven způsob, jakým bude tato kupní cena inkasována od zaměstnanců a jak bude poukázána bance ETVA. Vzhledem k výslovné specifikaci povinností a práv smluvních stran dohodou, vzhledem k tomu, že samo Řecko prezentovalo tuto dohodu jako prodej ŘL, a vzhledem k tomu, že řecká vláda zákonem stanovila povinnost zaměstnanců uhradit kupní cenu na účet ETVA (viz poznámk pod čarou 100100), neměla Komise důvod k pochybnostem o správné aplikaci této dohody řeckým státem. Komise obzvláště nemohla očekávat, že by samotný stát vědomě zanedbal inkaso kupní ceny od kupujícího. Komise měla všechny důvody domnívat se, že ŘL byly prodány, a nemusela opakovat, že ŘL by měly být prodány.

(176) K třetímu bodu, na který se Řecko odvolává za účelem odstranění pochybností Komise – „dohoda ze září 1995 byla řádně naplněna“ – Komise konstatuje, že v dohodě ze září 1995 bylo jasně uvedeno, že kupní cena bude uhrazena. Placení ročních splátek mělo začít v roce 1998 a jejich zajištění mělo být provedeno srážkami z mezd a vánočních a velikonočních příplatků. Jelikož zaměstnanci přistoupili na krácení svých budoucích příjmů a příplatků, nemusela banka ETVA vybírat kupní cenu od každého zaměstnance osobně: ŘL byly oprávněny každému zadržovat část mzdy. Podle daného stavu věcí Komise nechápe, jak může být nezaplacení ročních splátek odůvodněno tvrzením, že „zaměstnanci se stali neschopnými dostát povinnosti k úhradě kupní ceny akcií“. Bance ETVA pouze stačilo zajistit zadržení části mezd a příplatků. Banka ETVA, jako většinový vlastník, ŘL kontrolovala. ŘL byly navíc, podle smluvních podmínek smluv uzavřených mezi bankou ETVA, ŘL, sdružením zaměstnanců a každým jednotlivým zaměstnancem, povinny srážet předmětnou částku. Banka ETVA tak mohla proti ŘL uplatnit žalobu, pokud by neplnily smluvní podmínky ([102]). Komise tak dospívá k závěru, že banka ETVA pod kontrolou řeckou státu se nepokusila zajistit úhradu kupní ceny, jak byla povinna podle ustanovení dohody o prodeji ze září 1995. Jak bylo vysvětleno výše, tato skutečnost představuje zneužití rozhodnutí C 10/94, neboť toto rozhodnutí důvodně předpokládalo řádné plnění předmětné dohody. Komise k doplnění připomíná, že i pokud by obstála argumentace Řecka o neschopnosti banky ETVA inkasovat kupní cenu od zaměstnanců, přesto by bylo nutno navrátit podporu schválenou rozhodnutím C 10/94. Pokud by předmětná argumentace obstála, ve skutečnosti by to znamenalo, že Řecko oznámilo Komisi dohodu o prodeji, kterou rovnou, od samého počátku, nebylo možné naplnit (tj. řecký stát nemůže od kupujícího vyinkasovat kupní cenu) ([103]). V tomto případě by Komise musela usoudit, že rozhodnutí C 10/94 vycházelo ze zavádějících informací, které Řecko předložilo, a musela by je odvolat.

(177) K třetímu bodu, na který se Řecko odvolává, Komise rovněž zamítá argumentaci, že by exekuce zástavy nesplacených akcií a jejich prodej v rámci privatizace v letech 2001–2002 byl podobný inkasu částky od zaměstnanců, kterou byli povinni zaplatit podle dohody ze září 1995. Za prvé tím, že se banka ETVA nepokusila od zaměstnanců získat kupní cenu, neočekávali, že budou muset skutečně investovat odpovídající finanční částku, a proto nebyli vystaveni riziku ztráty v případě snížení hodnoty svých akcií. Jak bylo vysvětleno výše, tato skutečnost je v rozporu s rozhodnutím C 10/94, které uvádělo, že došlo k „prodeji“ ŘL, tj. že soukromý investor nákupem akcií ŘL riskoval konkrétní a významnou finanční částku, a z těchto důvodů by měl zájem podílet se na řízení loděnic s cílem maximalizace ceny svého portfolia. Za druhé, peněžní částka, kterou získala banka ETVA – a tudíž řecký stát – je naprosto odlišná. Exekucí zástavního práva na akcie ETVA převzala 100 % riziko za cenu ŘL (anulováním částečné privatizace). Takže ETVA, když nabídla HDW/Ferrostaal 100 % akcií ŘL, získala pouze 6,1 milionu EUR, tj. ETVA získala za prodej 49 % akcií pouze 3 miliony EUR. Tato částka je podstatně nižší, než mohla ETVA získat od zaměstnanců podle dohody ze září 1995, tedy 24 milionů EUR splatných v ročních splátkách od prosince 1998 do prosince 2010.

(178) Závěrem Komise nezpochybňuje argument, že privatizace byla skutečně provedena, když HDW/Ferrostaal nabyly 100 % akcií ŘL. Přesto připomíná, že článkem 10 směrnice Rady 90/684/EHS byla schválena pouze podpora spojená s výprodejem loděnic. Stejně tak nařízením Rady (ES) č. 1013/97 a rozhodnutím C 10/94 byla podpora schválena, neboť loděnice byly „prodány“. Takže podpora měla být poskytnuta v rámci prodeje loděnic. Nemohla být poskytnuta v rámci prodeje, k němuž mělo dojít po mnoha letech. Takže skutečnost, že ŘL byly skutečně zprivatizovány jejich prodejem HDW/Ferrostaal nevyvrací závěr, že došlo k neoprávněnému použití rozhodnutí C 10/94. Dále

připomíná, že v době jejího prodeje HDW/Ferrostaal uplynula řada let od skončení platnosti jak směrnice Rady 90/684/EHS, tak nařízení Rady (ES) č. 1013/97. Takže podpora schválená rozhodnutím C 10/94 nemohla být ŘL poskytnuta v rámci privatizace v letech 2001–2002.

(179) Komise dospěla k závěru, že žádný z důvodů, na které se Řecko odvolává, nemůže zvrátit předchozí závěr, že banka ETVA ve vlastnictví státu tím, že se nepokusila zajistit vyinkasování kupní ceny od zaměstnanců, připustila neoprávněné použití rozhodnutí C 10/94. Tato skutečnost dále představuje druhé zneužití – kromě nerealizace investičního plánu – rozhodnutí C 10/94 a druhý důvod k navrácení podpory, která byla schválena tímto rozhodnutím.

4.5.5.5 Odůvodnění řízení zahájeného Komisí

(180) Komise svým rozhodnutím o rozšíření řízení vyjádřila pochybnost, že zaměstnanci nezaplatili kupní cenu za 49 % akcií ŘL. Dále byly tyto pochybnosti vyjádřeny v rámci posouzení opatření E10 (v rozhodnutí o rozšíření řízení označené jako „opatření E10“). Tyto pochybnosti nebyly vyjádřeny při posuzování opatření E7 (v rozhodnutí o rozšíření řízení označené jako „opatření E7“). Ve svém důsledku v rozhodnutí o rozšíření řízení není uvedeno, že nesplacení kupní ceny by zakládalo důvod k posouzení možnosti neoprávněného použití rozhodnutí C 10/94. Mohla však být položena otázka, zda Komise měla, v souladu s článkem 6 nařízení Rady (ES) č. 659/1999, vydat nové rozhodnutí, kterým by podruhé rozhodla o rozšíření vyšetřování, aby mohla k této věci vyjádřit pochybnosti. Řecko tvrdí, že právě o to tu jde ([104]).

(181) Komise se nedomnívá, že by byla povinna podruhé v této věci rozhodnout o rozšíření vyšetřovacího řízení. Za prvé, jak bylo uvedeno, pochybnosti v tomto konkrétním případě (tj. že zaměstnanci splatili nebo nesplatili kupní cenu) byly vyjádřeny v rozhodnutí o rozšíření řízení, a zúčastněným stranám tak byla dána možnost předložit připomínky. Za druhé, ve vztahu k právnímu posouzení, nakolik by tato skutečnost zakládala možnost neoprávněného použití opatření E7, Komise k tomuto závěru dospěla výhradně na základě hluboké analýzy skutečných okolností a zákonů, provedené v rámci formálního vyšetřovacího řízení. V rámci tak rozsáhlé a komplikované záležitosti, která se dotýká i opatření realizovaných před deseti lety, vlastní vyšetřování, vedoucí k lepšímu poznání skutečných okolností a právního výkladu, umožní Komisi skoro automaticky přikročit k její podrobné analýze. Za třetí, Řecko předložilo rozsáhlé a propletené informace o tom, že zaměstnanci splatili kupní cenu. Dokonce i nedávno v odpovědi na rozhodnutí o rozšíření řízení Řecko a ŘL tvrdily, že zaměstnanci již v roce 1998 začali se splácením kupní ceny, jak vyplývalo z dohody ze září 1995 ([105]). Komisi se však v rámci vyšetřovacího řízení podařilo soustředit dostatek důkazů o opaku. Proto požádala Řecko a ŘL, aby předložily nezpochybnitelné důkazy k doložení svých tvrzení ([106]). Řecko a ŘL na konec přiznaly, že zaměstnanci neplatili roční splátky tak, jak vyplývalo z dohody ze září 1995. Komise poté, co se jí podařilo objasnit skutečné okolnosti, byla již s to posoudit, nakolik došlo ke zneužití i předchozích rozhodnutí.

(182) Komise dále zdůrazňuje, že aby Řecku a ŘL umožnila podílet se na zajištění úcty k právu na podporu, poskytla Řecku a ŘL možnost (tedy pouze stranám, které předložily připomínky k opatření E10, kromě loděnic Elefsina, které již ve svých připomínkách požadovaly, aby Komise s ohledem na nesplacení kupní ceny rozhodla o navrácení podpory schváleno rozhodnutím C 10/94), aby se vyjádřily k jejímu posouzení, nakolik může být nesplacení kupní ceny považováno za neoprávněné použití rozhodnutí C 10/94 ([107]). Jak Řecko, tak i ŘL předložily nesčetné připomínky ([108]).

4.6 **Zneužití podpory ve výši 29,5 milionů EUR k uzavření zařízení schválené v roce 2002 (opatření E8)**

4.6.1 *Popis opatření*

(183) Rozhodnutím N 513/2001 ze dne 5. června 2002 byla schválena podpora ve výši 29,5 milionu EUR k dobrovolnému odchodu zaměstnanců z loděnic. Komise posoudila podporu ve výši 29,5 milionu EUR za podporu slučitelnou na uzavření zařízení ve smyslu článku 4 nařízení (ES) č. 1540/98 a za přijatelné považovala snížení opravárenské kapacity loděnic na 420 000 přímých člověkohodin včetně subdodávek.

4.6.2 *Důvody zahájení řízení*

(184) Komise v rozhodnutí o rozšíření řízení vyjádřila pochybnosti, nakolik bylo realizováno snížení výrobních kapacit. Nebyla dodržena povinnost k předkládání pololetních výkazů. Navíc řecké orgány předložily konkrétní informace až po urgenci.

4.6.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(185) Podle loděnic Elefsina je objem vlastních výkonů a počet ročně opravených lodí v ŘL natolik vysoký, že snížení výrobní kapacity na 420 000 člověkohodin je nepravděpodobné.

4.6.4 *Připomínky Řecka*

(186) Podle Řecka a ŘL loděnice pravidelně využívají služeb subdodavatelů, kteří se člení do dvou kategorií. Do první spadají „subdodavatelé ŘL“, kteří jsou vybíráni a placeni přímo ŘL. Do druhé spadají „subdodavatelé třetích stran“, kteří jsou vybíráni majiteli lodí, s nimiž vyjednávají o cenách. Subdodavatelé třetích stran platí za využití zařízení ŘL určité částky. Podle tvrzení Řecka je pouze první kategorie subdodavatelů povinna, podle rozhodnutí N 513/01, dodržet povinnost snížení výrobní kapacity. Přesto ŘL nevědí, kolik hodin pracují tito „subdodavatelé ŘL“, neboť jsou placeni paušálně. Řecko proto navrhuje přibližný způsob k výpočtu počtu hodin práce: primárně bude od součtu odměn jim vyplacených odečten 15 % podíl, odpovídající zisku, a dále 20 % ([109]) podíl, který reprezentuje člověkohodiny výkonů. Výsledná částka bude dělena „ročním koeficientem ceny člověkohodiny výkonů, jak je tento vykazován v obchodních knihách ŘL“ ([110]). Aplikováním tohoto postupu dospělo Řecko v jednotlivých letech 2002 až 2006 k celkovému počtu člověkohodin nižšímu, než 420 000. Řecko tak dospělo k závěru, že byla splněna podmínka snížení výrobní kapacity. Přehledný výpočet je uveden v následující tabulce.

	1.1.2002 –31.12.2002	1.1.2003 –30.9.2003	1.10.2003 –30.9.2004	1.10.2004 –30.9.2005	1.10.2005 –31.8.2006
A. Přímé výrobní výkony zaměstnanců ŘL	51 995	42 155	[…] (*)	(…)	(…)
B. Odměna subdodavatelům ŘL (v EUR)	3 798 728	16 471 322	(…)	(…)	[…] (k 30.6.2006)
C. = B minus obchodní zisk (15 %) a nepřímé člověkohodiny výkonů (20 %)	2 469 173	10 179 134	(…)	(…)	(…)
D. Hodinová sazba (v EUR) zaměstnanců ŘL	25,97	27,49	(…)	(…)	(…)
E. Výpočet přímých člověkohodin výkonů odvedených zaměstnanci subdodavatelů ŘL (= C/D)	95 077	370 284	(…)	(…)	(…)
F. Součet přímých člověkohodin výkonů, na které se vztahuje rozhodnutí N 513/01 (= A + E)	147 073	412 440	(…)	(…)	(…)

(*) Údaje podléhající obchodnímu tajemství.

4.6.5 *Posouzení*

4.6.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(187) Komise při posuzování možnosti použití článku 296 Smlouvy o ES v tomto opatření, připomíná, že podíl vojenských a civilních aktivit byl stanoven v rozhodnutí N 513/01 s tím, že podíl státní podpory, podléhající pravidlům o státních podporách, činí 25 %. Podpora poskytnutá ve výši 29,5 milionu EUR se vztahovala výhradně na civilní aktivity ŘL, a proto může být posuzována podle pravidel o státních podporách.

4.6.5.2 Existence zneužití podpory

(188) Komise dospěla k závěru, že každý z dále uvedených bodů je sám o sobě dostatečným důvodem k dovození, že omezení uvedené ve schvalovacím rozhodnutí nebylo dodrženo, a proto došlo k neoprávněnému užití podpory.

(189) Za prvé, s ohledem na omezení počtu člověkohodin byly ŘL povinny aplikovat postup k přesnému výpočtu těchto člověkohodin. Neuplatněním postupu k přesnému výpočtu člověkohodin výkonů realizovaných subdodavateli a tímto znemožněním přesného stanovení počtu člověkohodin realizovaných loděnicemi se ŘL dopustily zneužití podpory rozhodnutí N 513/01 už s ohledem na skutečnost, že Řecko navrhlo použití ukazatele „člověkohodin" k prokázání snížení výrobních kapacit ŘL.

(190) Za druhé, Komise zpochybňuje argumentaci Řecka, že na „subdodavatele třetích stran" se nevztahuje omezení člověkohodin. Řecko tvrdí, že kromě pronájmu zařízení s nimi neměla uzavřený žádný smluvní vztah. Komise se za prvé domnívá, že akceptování této okolnosti představuje snadnou možnost, jak obejít omezení: ŘL by místo podpisu smluv se subdodavateli požadovaly po majitelích lodí, aby tyto podepisovali oni, takže ŘL by žádné smluvní vztahy se subdodavateli nevykazovaly. Za druhé bylo tímto omezením sledováno snížení objemu činností v loděnicích. Z rozhodnutí N 513/01 tedy logicky vyplývá, že do snížení výrobních kapacit loděnic byli zahrnuti „zaměstnanci smluvních subdodavatelů", a týká se jak subdodavatelů ŘL, tak i subdodavatelů majitelů lodí působících v loděnicích. Za třetí, na podrobné otázky Komise ([111]) Řecko připustilo, že ŘL spravovalo úhradu ve prospěch některých „subdodavatelů třetích stran": tito sice měli sjednané smlouvy s majiteli lodí co do rozsahu nutných prací a výše odměny, ale majitelé lodí platili ŘL, které následně poukazovaly odpovídající částky subdodavatelům. V těchto případech je dána existence smluvního vztahu mezi ŘL a subdodavateli, jak ostatně vyplývá z vykazování těchto plateb od majitelů lodí na straně příjmů ŘL (tj. jsou vykazovány ve výkazu tržby/vlastní výkony ŘL). Je tudíž nezpochybnitelné, že minimálně na tyto vztahy se „subdodavateli třetích stran" se omezení vztahuje. Řecko navíc ani nespočítalo, ani Komisi neuvedlo počet člověkohodin výkonů realizovaných těmito „subdodavateli třetích stran", což představuje další porušení rozhodnutí N 513/2001. Komise dále konstatuje, že po roce 2002 došlo k prudkému navýšení opravárenských činností ŘL. Přesto však v celkovém počtu člověkohodin vykázaných Řeckem tato skutečnost není nijak zohledněna. Lze se důvodně domnívat, že došlo k významnému růstu počtu člověkohodin výkonů realizovaných subdodavateli třetích stran, které byly ŘL propláceny. S ohledem na údaje, které Řecko předložilo, a sice že ŘL v roce 2003 vykazovaly počet člověkohodin těsně pod hranicí 420 000, Komise dovozuje, že pokud by byly odměny subdodavatelům třetích stran vyplacených ŘL započteny do celkového počtu člověkohodin výkonů realizovaných v ŘL, dalo by se snadno předpokládat, že omezení v následujících letech nebylo dodrženo.

(191) Za třetí, i s ohledem na skutečnost, že na „subdodavatele třetích stran" se nevztahuje omezení počtu člověkohodin podle rozhodnutí N 513/2001 (což neplatí), a počet člověkohodin realizovaných „subdodavateli ŘL" lze přibližně stanovit jako podíl odměny a hodinové ceny práce, povinnost omezení není splněna. Ve skutečnosti „roční koeficient ceny člověkohodiny výkonů, jak je tento vykazován v obchodních knihách ŘL", a uplatňovaný Řeckem, představuje nevhodný způsob k přibližnému výpočtu ceny práce zaměstnanců pracujících na účet subdodavatelů. Ve skutečnosti z podstatných výkyvů číselných údajů (např. skok z 27 EUR na […] EUR v roce následujícím) nevyplývá, že by „roční koeficient ceny člověkohodiny výkonů, jak je tento vykazován v obchodních knihách ŘL" ukazoval, jaká je hodinová cena jednoho zaměstnance ([112]). Ve skutečnosti se nikdy vývoj hrubé mzdy v daném odvětví takto neodvíjí: průběhem doby se sice stále navyšuje, ale během jednoho roku se nemůže zdvojnásobit. Loděnice navíc využívají subdodavatelů právě proto, že takto mají nižší náklady než v případě zaměstnání vlastních zaměstnanců. V podstatě požitím „ročního koeficientu ceny člověkohodiny výkonů, jak je tento vykazován v obchodních knihách ŘL" dochází k nadhodnocení ceny člověkohodiny práce jednoho zaměstnance u subdodavatelů. To ostatně také potvrzuje poradce, na kterého se Komise obrátila. Pokud se přihlédne k přijatelnějšímu posouzení hodinové ceny, projeví se významný růst počtu člověkohodin výkonů realizovaných subdodavateli ([113]), a v důsledku toho nedodržení omezení 420 000 člověkohodin v letech 2003 a 2005.

(192) Za čtvrté, podle způsobu navrženého Řeckem, trval obchodní rok 2003 pouze 9 měsíců, tj. do konce září 2003. Řecko tvrdí, že od té doby obchodní rok trval od října do října. Aplikace stanovení maximálního *ročního* limitu během 9měsíční činnosti však není přijatelná. Komise požádala Řecko, aby jí předložilo analytické údaje o činnosti během posledních tří měsíců roku 2003, Řecko však požadované údaje nepředložilo ([114]). Pokud by byla výše výkonů za poslední tři měsíce kalendářního roku přibližně stanovena jako čtvrtinový podíl výkonů roku 2004, pak je zřejmé, že došlo k porušení povinnosti k omezení počtu člověkohodin.

(193) Vzhledem k existenci mnoha na sobě nezávislých skutečností, z nichž lze dovodit, že došlo ke zneužití podpory, Komise dospěla k závěru, že podpora musí být vrácena.

4.7 **Vklad kapitálu ve výši 8,72 miliardy GRD (25,6 milionu EUR) řeckým státem nebo ETVA v období 1996–1997 (opatření E9)**

4.7.1 *Popis opatření*

(194) V období 1996–1997 banka ETVA přistoupila ke vkladu kapitálu do ŘL ve výši 8,72 miliardy GRD (25,6 milionu EUR).

4.7.2 *Důvody zahájení řízení*

(195) Rozhodnutím o rozšíření řízení byly vyjádřeny pochybnosti, nakolik daný vklad kapitálu odpovídá chování investora v tržním prostředí. Komise za prvé konstatuje, že Řecko předložilo protichůdné připomínky, když původně tvrdilo, že stát vložil tyto prostředky k zápočtu proti nákladům na snížení počtu zaměstnanců o 1 000 osob, posléze toto vysvětlení zaměnilo tvrzením, že k tomuto vkladu přistoupila banka ETVA. Za druhé Komise konstatuje, že zaměstnanci vlastnící 49 % akcií se nepodíleli na navýšení kapitálu. Dále je překvapující skutečnost, že banka ETVA tímto navýšením kapitálu nenabyla v ŘL vyšší podíl.

(196) Komise dále konstatuje, že v případě zjištění, kdy dané opatření představuje státní podporu, lze pochybovat o slučitelnosti této podpory.

4.7.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(197) Loděnice Elefsina uvádějí, že 49 % akcií ŘL patřilo zaměstnancům. Pokud by banka ETVA přistoupila ke vkladu kapitálu podle podílu (*pro rata*) zaměstnanců, navýšil by se její podíl nad 51 %, což bylo zákonem zakázáno a k čemuž nedošlo. Z toho lze dovodit, že banka ETVA nezískala, protihodnotou za svůj vklad, nové akcie. Takový postup by v tržním prostředí nebyl akceptovatelný žádným investorem.

4.7.4 *Připomínky Řecka*

(198) Řecko potvrdilo, že banka ETVA v období 1996–1997 přistoupila k navýšení kapitálu o částku 8,72 miliardy GRD (25,6 milionu EUR) a stejná částka jí byla poskytnuta státem. Řecko tvrdí, že se zachovalo jako investor v tržním prostředí, neboť snížení počtu zaměstnanců, financovaného tímto navýšením kapitálu, přispěla k podstatnému zvýšení efektivity loděnic a k jejich budoucí ziskovosti. ŘL vysvětlují, že přísun této částky do společnosti nevedl k vydání nových akcií a formálně nepředstavoval navýšení kapitálu. Tím se také vysvětluje, proč nedošlo k navýšení účasti státu nad 51 % podíl. Pokud však Komise, přes výše uvedené, shledá, že se jedná o státní podporu, pak Řecko věří, že jde o slučitelnou státní podporu, určenou k uzavření podniku ve smyslu článku 7 směrnice Rady 90/684/EHS.

4.7.5 *Posouzení*

4.7.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(199) Posuzované opatření bylo určeno k financování komplexu aktivit loděnic a nebylo určeno pouze a jen k podpoře civilních aktivit. Vezme-li se v úvahu, podle závěru bodu 3.3 tohoto rozhodnutí, že 75 % výkonů loděnic je vojenského charakteru a Řecko se odvolává na článek 296 Smlouvy o ES, pak pouze 25 % část opatření, odpovídající částce 2,18 miliardy GRD (6,4 milionu EUR), může být posuzována podle pravidel o státních podporách.

4.7.5.2 Existence podpory

(200) Komise konstatuje, že řecký stát prostřednictvím banky ETVA poskytl ŘL kapitál, aniž by získal nové akcie přesto, že v ŘL vlastnil pouze 51 % podíl. Žádný investor by v tržním prostředí takový dar ostatním akcionářů neposkytl. Požadoval by vydání nových akcií, nebo by požadoval odpovídající vklad (*pro rata*) po ostatních akcionářích. V podstatě, soukromý investor by za podobných okolností k navýšení kapitálu nepřistoupil.

(201) Jelikož stát poskytoval ŘL zdroje, na které by tyto na trhu nedosáhly, stala se součástí opatření selektivní výhoda, poskytnutá ŘL. Opatření tak podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES zakládá podstatu státní podpory. Jelikož byla poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, tj. bez předchozího uveřejnění, představuje neoprávněnou podporu.

4.7.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(202) Komise ke slučitelnosti posuzované podpory podotýká, že snížení počtu zaměstnanců ze 3 022 osob v roce 1995 na 1 977 osob v roce 1997 je nezpochybnitelnou skutečností. Tato okolnost byla zmíněna již ve jejich dvou předchozích rozhodnutích z června roku 1997 (rozhodnutí C 10/94 a N 401/97), neboť představovala jeden z pilířů restrukturalizace. Rozhodnutím N 401/97 bylo schváleno poskytnutí investiční podpory, která může být podle směrnice Rady 90/684/EHS považována za slučitelnou, pokud „je spojena s restrukturalizačním programem, vedoucím ke snížení celkové opravárenské kapacity lodí“ a „není doprovázena žádným navýšením výrobních kapacit loděnice“. Rozhodnutím N 401/97 je konstatováno „snížení opravárenských kapacit loděnice odpovídající míře snížení počtu zaměstnanců, které nemůže být kompenzováno předpokládaným zvýšením produktivity a snížením objemu výtlaku obchodních lodí.“ Dále je rozhodnutím konstatováno mírné snížení loďařských kapacit. Vzhledem k tomu, že samotnou

Komisí bylo v jejím rozhodnutí N 401/97 konstatováno, že snížení počtu zaměstnanců v kombinaci s ostatními opatřeními navrženými řeckými orgány, povede ke snížení jak loďařských kapacit, tak ke snížení opravárenských kapacit, Komise dovozuje, že skutečně, v souladu s článkem 7 směrnice Rady 90/684/EHS, došlo ke snížení kapacity. K výši podpory Komise podotýká, že podpora byla poskytnuta ve výši 25,6 milionu EUR na snížení počtu zaměstnanců o 1 000 osob. V roce 2002, pouhých šest let později, Komise posoudila za slučitelnou podporu čtyřnásobně vyšší na snížení počtu zaměstnanců v mnohem menším měřítku. Komise proto konstatuje, že podmínky článku 7 směrnice Rady 90/684/EHS byly dodrženy a podpora je slučitelná se společným trhem.

4.8 **Navýšení akciového kapitálu v období 1998–2000 za účelem financování investičního programu (opatření E10)**

4.8.1 *Popis opatření*

(203) V souladu se záměrem rozhodnutí N 401/97 došlo v letech 1998, 1999 a 2000 k trojímu navýšení kapitálu v celkové výši 2,98 miliardy GRD (8,7 milionu EUR), zaměřeného na financování části investičního programu ŘL. Na těchto navýšeních kapitálu se podíleli banka ETVA a zaměstnanci ŘL v poměru odpovídajícímu jejich podílům na ŘL.

(v milionech GRD (v milionech EUR))

	Celkem	Vklad banky ETVA (51 %)	Vklad zaměsntnaců (49 %)
20. května 1998	1 569 (4,6)	800 (2,3)	769 (2,3)
24. června 1999	630 (1,8)	321 (0,9)	309 (0,9)
22. května 2000	780 (2,3)	397 (1,2)	382 (1,1)

(204) V roce 2001 řecký stát poukázal zaměstnancům částku shodnou s podílem jejich vkladům na trojím navýšení kapitálu (viz 33. bod odůvodnění, kde je popsán zákon číslo 2941/2001).

4.8.2 *Důvody zahájení řízení*

(205) Komise v rozhodnutí o rozšíření řízení vyjádřila podezření, že účast banky ETVA na navyšování kapitálu představovala neslučitelnou podporu. Přes skutečnost, že rozhodnutí N 401/97 ze dne 15. července 1997 dospělo k závěru, že budoucí účast banky ETVA na navyšování kapitálu v rámci realizace restrukturalizačního plánu může být principiálně posuzováno za slučitelnou a neposkytující podporu, může být předmětná účast posouzena jako podpora, když k ní došlo až v letech 1998, 1999 a 2000. Obzvláště, když v uvedeném období došlo v ŘL ke zhoršení situace. Dále se v rozhodnutí o rozšíření řízení uvádí, že přes účast zaměstnanců na navýšení kapitálu v poměru odpovídajícímu jejich podílu na kapitálu ŘL to může znamenat podporu. Za prvé, nebylo jisté, zda skutečně, v souladu s podmínkami smlouvy o částečné privatizaci ŘL ze září roku 1995, bance ETVA uhradili cenu za získání 49 % podílu akcií ŘL. Za druhé, nevylučuje se, že stát na sebe potají vzal závazek, že zaměstnancům vrátí jakoukoliv částku, kterou tito vynaloží formou svého vkladu do kapitálu ŘL. Takový závazek by znamenal, že zaměstnanci ve skutečnosti v daném případě nepřevzali žádné riziko.

4.8.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(206) Loděnice Elefsina souhlasí s výhradami uvedenými v rozhodnutí o rozšíření řízení, připomínají případ Alitalia ([115]) ve vztahu k účasti zaměstnanců na navyšování kapitálu v jejich společnosti a dovozují, že účast banky ETVA na navyšování kapitálu představuje neslučitelnou podporu.

4.8.4 *Připomínky Řecka*

(207) Řecké orgány připomínají, že účast banky ETVA a zaměstnanců na navyšování kapitálu byla smluvně upravena smlouvou o částečné privatizaci ze září 1995. V rozhodnutí N 401/97 se dále uvádí, že dojde k navyšování kapitálu za účasti banky ETVA

a zaměstnanců ŘL v poměru odpovídajícímu 51 % podílu banky ETVA a 49 % podílu zaměstnanců, aniž by bylo konstatováno, že účast banky ETVA bude posouzena jako podpora. Závěrem řecké orgány a ŘL důrazně odmítají, jednak že by zaměstnanci ŘL neuhradili bance ETVA kupní cenu, jednak existenci tajné dohody, na jejímž základě by stát slíbil, že zaměstnancům případně vrátí jimi vynaloženou částku na financování investičního programu. ŘL tvrdí, že pokud Komise posoudí toto opatření za podporu, bude se jednat o podporu na restrukturalizaci.

4.8.5 *Posouzení*

4.8.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(208) K možnosti použití článku 296 Smlouvy o ES Komise připomíná, že navyšování kapitálu směřovalo k financování investičního programu. Jak již bylo konstatování při hodnocení opatření D1, D2, D3 a D4, mohou být investiční program a státní podpora k jeho financování posuzovány z hlediska právní úpravy platné pro státní podpory.

4.8.5.2 Existence podpory

(209) Komise dospěla k následujícím závěrům. Ze smlouvy o částečné privatizaci ze září roku 1995 plynula pro banku ETVA smluvní povinnost podílet se z 51 % na budoucím navýšení kapitálu ŘL, zbývající část 49 % měla být vložena zaměstnanci. Navýšení kapitálu bylo nutné k částečnému financování investičního programu. Komise v části svého rozhodnutí N 401/97 o investiční podpoře mlčky připustila, že účast banky ETVA na navyšování kapitálu ŘL nebude představovat státní podporu. Tento závěr byl v souladu s rozhodnutím C 10/94, vydaným téhož dne, ve kterém Komise konstatovala, že prodej 49 % akcií ŘL zaměstnancům představoval platnou částečnou privatizaci v očekávání obnovení životaschopnosti.

(210) Ve vztahu k účasti banky ETVA na navýšení kapitálu ze dne 20. května 1998 se Komise domnívá, že zde není dostatek důvodů, aby se odchýlila od mlčky přijatého závěru o neexistenci podpory, jak bylo uvedeno v rozhodnutí N 401/97. Konkrétně pak okolnosti platné v květnu roku 1998 se nikterak neodchylovaly od okolností v době vydání rozhodnutí. Komise navíc neodhalila žádný důkaz o existenci (tajného) závazku státu k vrácení zaměstnancům jakékoliv částky vynaložené v rámci navyšování kapitálu.

(211) Naopak, v době uskutečnění navýšení kapitálu, tj. 24. června 1999 a 22. května 2000 již neplatily některé body zásadního významu, o něž se opíral závěr ze dne 15. července 1997 o neexistenci podpory:

— Za prvé, jak bylo výše uvedeno, veškerá rozhodnutí z 15. července 1997 se opírají o fakt, že Řecko dodrží smlouvu o částečné privatizaci ze září 1995, obzvláště pak, že zaměstnanci, v souladu s příslušnou dohodou, uhradí bance ETVA kupní cenu, když převzetí finančně ekonomického rizika bude pro ně motivující k přijetí nutných opatření k obnovení konkurenceschopnosti. Přestože zaměstnanci byli povinni splatit bance ETVA první splátku kupní ceny ještě před 31. prosincem 1998, žádná platba se neuskutečnila. Stát se nepokusil o její zinkasování. Tato okolnost znamená, podle posouzení opatření E7, že zaměstnanci nebyli v pozici investorů s povinností zaplatit během následujících dvanácti let celkovou částku ve výši 8,17 miliardy GRD (24 milionů EUR), na rozdíl od toho, co Komise očekávala v červenci roku 1997, když vydala obě rozhodnutí. Neprovedení úhrady navíc znamená, že zaměstnanci nedodrželi smluvní povinnost, která jim byla uložena dohodou o částečné privatizaci ze září 1995. Banka ETVA tak přestala být vázána smlouvou o částečné privatizaci ([116]), neboť tato byla porušena samotnými zaměstnanci. V podstatě, na rozdíl od toho, co se dalo řádně očekávat v době vydání rozhodnutí N 401/97, vycházejícího ze stávajících smluvních ujednání, žádná částečná privatizace se nekonala, a smlouva přestala být pro banku ETVA závaznou. Komise konstatuje existenci podstatných rozdílů proti tomu, co očekávala v době vydání rozhodnutí N 401/97 na základě dohody ze září 1995. Tato skutečnost je dostatečným důvodem k přehodnocení závěru o neexistenci podpory, ke kterému tehdy dospěla.

— Za druhé, jak bylo podrobně v části 3.1 tohoto rozhodnutí, obchodní a ekonomický úspěch očekávaný v době vydání rozhodnutí N 401/97 se nedostavil. Podniku se v letech 1997 a 1998 nepodařilo získat velký a ziskový počet objednávek. V důsledku toho bylo již koncem roku 1998 stále více zřejmé, že loděnice budou v následujících letech ztrátové. 30. červen 1998 byl Komisí stanoven jako datum, po kterém se již nedalo očekávat obnovení životaschopnosti. Evidentně již počátkem roku 1999, se začala projevovat většina negativních signálů o nejistém obnovení životaschopnosti založeném na stávajícím plánu restrukturalizace.

(212) Na základě výše uvedeného Komise dovozuje, že žádný soukromý investor v pozici banky ETVA by opakovaně do ŘL neinvestoval ([117]).

(213) Vzhledem k tomu, že vkladem kapitálu byla ŘL poskytnuta selektivní výhoda, Komise dovozuje, že účast banky ETVA na druhém a třetím navýšení kapitálu představuje státní podporu ve prospěch ŘL. Ve vztahu k čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES Komise připomíná, že nikdy nevydala rozhodnutí, jímž by *výslovně* posuzovala a schvalovala účast banky ETVA na navyšování kapitálu v ŘL. Komise proto dovozuje, že podpora byla poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES.

(214) Komise připomíná, že i pokud by se dalo uvažovat o tom, že poskytnutí posuzovaného opatření bylo umožněno rozhodnutím N 401/97 (v rozhodnutí N 401/97 se uvádí, že banka ETVA se bude podílet na navyšování kapitálu ŘL, a jelikož nejsou předloženy námitky ve vztahu konvencí s právní úpravou o státních podporách, tj. účast ne představuje státní podporu), neovlivnilo by to následující závěr, podle kterého musí být daná podpora vrácena. Obzvláště v tomto případě by mělo platit, že banka ETVA, tedy banka ve vlastnictví státu, neoprávněně aplikovala předmětné rozhodnutí, když podle dohody ze září 1995 nezinkasovala od zaměstnanců kupní cenu. Ve skutečnosti závěr, že by účast banky ETVA na budoucím navyšování kapitálu nepředstavovala podporu, vycházel z předpokladu, že zaměstnanci, v souladu s dohodou ze září 1995, uhradí kupní cenu. Proto musí být vyvozen závěr o neoprávněném použití části rozhodnutí N 401/97, kterým byla účast banky ETVA schválena, a dále musí ŘL vrátit výši účasti banky ETVA.

4.8.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(215) Řecké orgány tvrdí, že případně může být posuzované opatření bráno jako slučitelná podpora na restrukturalizaci. Komise připomíná, že cílem navyšování kapitálu bylo financování investičního programu. Komise již při posuzování opatření D2 a opatření D3 uvedla, proč poskytnutí dodatečné podpory restrukturalizace k financování investičního programu nemohou být považovány za slučitelné se společným trhem.

(216) Protože dvě navýšení kapitálu představují neslučitelnou podporu, musí být po ŘL požadováno jejich navrácení.

4.9 **Státní protizáruky spojené se smlouvami mezi ŘL a OSE a ISAP (opatření E12b)**

4.9.1 *Popis opatření*

(217) Ke smlouvám uzavřeným mezi ŘL a Řeckými drahami (OSE) a Tramvajovou Linkou Atény Pireus (ISAP) na dodávku kolejového materiálu, poskytla banka ETVA záruky na zálohy a záruky na řádné splnění smlouvy (dále jen „záruky na zálohy“). V únoru 1998 a v lednu 1999 poskytla banka ETVA záruky na smlouvu s ISAP, a v srpnu 1999 poskytla záruky na smlouvu s OSE. Následně banka ETVA obdržela od státu protizáruky. Záruka poskytnutá na smlouvy s OSE činila 29,4 milionu EUR a záruka na smlouvy s ISAP činila 9,4 milionu EUR.

4.9.2 *Důvody zahájení řízení*

(218) Komise ve svém rozhodnutí o rozšíření řízení vyjádřila pochybnosti, nakolik by za stejných podmínek poskytla posuzované protizáruky soukromá banka. V důsledku potíží, se kterými se potýkaly ŘL je namístě otázka, zda by soukromá banka takové protizáruky vůbec poskytla.

4.9.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(219) Loděnice Elefsina souhlasí s pochybnostmi Komise. Stát se konkrétně v daném případě nezachoval jako soukromý investor tržního prostředí, neboť na sebe vzal několikanásobné riziko jak z titulu většinového vlastníka ŘL, tak z titulu jediného věřitele a ručitele, a nesl tak v podstatě celé riziko její další činnosti.

4.9.4 *Připomínky Řecka*

(220) Řecké orgány a ŘL tvrdí, že ačkoliv byly státní protizáruky banky ETVA formálně poskytnuty v prosinci roku 1999, banka ETVA získala příslib na záruky již v době, když v únoru 1998 a v lednu 1999 poskytla záruky na smlouvu s ISAP, a v srpnu roku 1999 poskytla záruky na smlouvu s OSE. Řecké orgány tvrdí, že tyto státní protizáruky nepředstavují selektivní opatření. Konkrétně na základě zákona číslo 2322/1995 ([118]) byly poskytnuty státní záruky mnoha podnikům. Řecké orgány dále tvrdí, že roční poplatek ve výši 0,05 % představoval odpovídající odměnu za převzetí rizika. Chování

banky ETVA odpovídalo chování soukromé banky, neboť získala státní protizáruku a naúčtovala si poplatek ve výši 0,4 % ([119]). ŘL předložily zprávu poradenské společnosti (jedná se o první zprávu Deloitte), potvrzující výše uvedený argument. V téže zprávě se dále uvádí, že ŘL byly schopny získat protizáruky odpovídajících zárukám od banky ETVA i od soukromé banky, aniž by jim stát poskytl protizáruky, a to nabídkou zástavního práva na některá svá aktiva. Řecko závěrem tvrdí, že oprávněnou osobou k přijetí státních záruk jsou OSE a ISAP, a nikoliv ŘL.

4.9.5 *Posouzení*

4.9.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(221) Na posuzované opatření se nevztahují ustanovení článku 296 Smlouvy o ES, neboť se jedná o přímou podporu civilních aktivit.

4.9.5.2 Existence podpory

(222) Předně je zapotřebí vyjasnit, která ze dvou forem opatření, tj. záruky na zálohy poskytnuté bankou ETVA, nebo protizáruky poskytnuté státem bance ETVA, může představovat státní podporu. Z tvrzení řeckých orgánů, že banka ETVA získala závazný příslib na poskytnutí státních protizáruk již v době, kdy sama poskytovala záruky na zálohy, musí být vyvozen závěr, že v době, kdy banka ETVA poskytovala záruky, byla již plně kryta státními protizárukami. Z tohoto pohledu, vezme-li se v úvahu, že banka ETVA nepřebírala žádné riziko (díky státním protizárukám), a zároveň inkasovala čtvrtletní poplatek ve výši 0,4 %, by bylo posuzované opatření za stejných podmínek přijatelné i pro soukromého investora tržního prostředí. Stát naopak poskytl protizáruky bez jakéhokoliv zajištění a za cenu pouhých 0,05 %. Toto druhé opatření by s jistotou nebylo přijatelné pro žádného soukromého investora. Státní podporu tak představuje druhé z opatření. Komise však připomíná, že banka ETVA byla ve 100 % vlastnictví státu, a tak lze veškerá opatření realizovaná touto bankou přisoudit státu; oddělení obou opatření (tj. záruk od protizáruk) je poněkud umělé.

(223) Protože řecké orgány tvrdí, že oprávněným příjemcem opatření byly OSE a ISAP, musí se vyjasnit, kdo je ve skutečnosti oním oprávněným. Komise podotýká, že při sjednávání smluv na dodávku kolejového materiálu je obvykle prodávající vyzván, aby předložil kupujícímu bankovní záruky na jím poskytnuté zálohy. Kupující chce mít tímto způsobem jistotu, že mu bude vrácena příslušná částka v případě, kdy prodávající nedodá materiál, např. z důvodu konkursu. Kupující je vlastně tím, kdo si musí u banky zajistit příslušné záruky a je zatížen odpovídající cenou. To však znamená, že se jedná o běžný výdaj k tíži dodavatele kolejového materiálu. V daném případě protizáruky státu umožnily ŘL získat u banky ETVA záruky za cenu nepřevyšující 0,4 % čtvrtletně. Jak bude dále uvedeno, bez státní záruky by soukromá banka za poskytnutí záruk před 30. červnem 1999 požadovala poplatek navýšený minimálně o 480 bazických bodů. Po uvedeném datu by takové záruky neposkytla žádná soukromá banka. Je tedy evidentní, že státní záruky poskytnuté před 30. červnem 1999 umožnily ŘL získat záruky za nižší cenu. Státní záruky poskytnuté v době po 30. červnu 1999 umožnily ŘL získat záruky, které by v žádném případě nemohly získat na trhu. Závěrem vyplývá, že oprávněným příjemcem podpory jsou ŘL.

(224) Komise k tvrzení Řecka, že opatření nemá selektivní charakter, připomíná, že k tomu, aby se dané opatření mohlo považovat za obecně platné, musí mít k němu skutečný, a za rovných podmínek, přístup všechny ekonomické subjekty, které působí na území daného členského státu, rámec jeho použití nesmí být omezen dodatečnými podmínkami, např. různým přístupem státu při jeho poskytování, nebo prostřednictvím dalších faktorů, omezujících jeho praktický efekt. Komise se domnívá, že zákon číslo 2322/1995 je od výše uvedené definice značně vzdálen. Za prvé, článek 1 tohoto zákona stanoví, že záruka je poskytována ministrem financí na základě kladného doporučení tříčlenné meziresortní komise. Poskytnutí záruky tedy závisí na individuálním posouzení orgánů. Za druhé, podle téhož zákona může být státní záruka poskytnuta soukromému podniku, pokud má sídlo ve vzdálené oblasti, je zaměřena na podporu ekonomického rozvoje daného regionu, a nikoliv samotného podniku (článek 1bb), nebo pokud byl postižen živelnou pohromou (článek 1cc). Na straně druhé, podniky, které jsou ze 100 % nebo z velké většiny ve vlastnictví státu, mohou obecně získat státní záruky, např. k úhradě svých závazků (článek 1b). Je tedy evidentní, že státní podniky mají mnohem snazší přístup k státním zárukám, než soukromé podniky. Tento závěr

potvrzuje analýza řady půjček, výčtem uvedených v první zprávě Deloitte ([120]), na něž byly poskytnuty státní záruky. Za třetí, záruky nejsou poskytovány za rovných podmínek. V čl. 1 odst. 4 téhož zákona je konkrétně uvedeno, že stát může proti poskytnuté záruce požadovat dostatečné zajištění (zřízení věcného břemene k zabudovaným součástem aktiv podniku). Rozhodnutí o tom, zda bude nebo nebude požadováno zajištění, závisí na individuálním posouzení ministra financí. Stát v daném případě, při poskytnutí opatření E12b, zajištění nepožadoval. K otázce neexistence přístupu k opatření za rovných podmínek Komise připomíná, že poplatek za záruky není u všech úvěrů stejný. Poplatek za záruku činil, například v posuzovaném opatření, pouhých 0,05 %. V případě opatření E14, poskytnutého opět v rámci zákona 2322/1995, činil poplatek 1 %. U zaručených úvěrů, uvedených v první zprávě Deloitte, se poplatek pohyboval mezi 0,1 % a 0,5 %. Závěrem Komise zamítá tvrzení Řecka, že zákon číslo 2322/1995 představuje obecné opatření.

(225) Co se týká tvrzení, uvedeného v první zprávě Deloitte, že ŘL si mohly u soukromé banky zajistit předmětné záruky na zálohy formou poskytnutí věcného zajištění částí svých aktiv místo protizáruky státu, Komise konstatuje, že k posouzení opatření tento argument není relevantní. Komise je konkrétně povinna zjistit, nakolik podmínku opatření, státem skutečně poskytnutých, představují podporu loděnicím. Komise není povinna zjistit, nakolik si mohly loděnice na trhu, poskytnutím většího zajištění, zajistit stejné záruky. Ve shodě se zněním bodu 2.1.1 oznámení o zaručených státních podporách, jednou z případných výhod, plynoucí ze státních záruk, je možnost příjemce úvěru *„poskytnout nižší zajištění“*. V daném případě nebyla žádná z protizáruk státu zajištěna zřízením věcného břemene k některé části aktiv loděnic. Protizáruka poskytnutím zajištění aktiv tak představuje jiný úkon, který není zapotřebí posuzovat. Komise mimochodem připomíná, že i pokud by tvrzení uvedené v první zprávě Deloitte bylo zapotřebí prozkoumat, ŘL by poskytnutím zajištění nebyly s to přesvědčit soukromou banku, aby jí poskytla obdobné záruky na zálohy. Aktiva podniku byla ve skutečnosti již zatížena jiným zajištěním a reprezentovala nízkou hodnotu ke zpeněžení (viz druhý a třetí případ rozebíraný v poznámce 44). Ani poskytnutí zajištění formou zástavy některých aktiv ŘL by nepostačovalo k přesvědčení soukromého investora k poskytnutí úvěru ŘL.

(226) Komise v předchozí části tohoto rozhodnutí dospěla k výši úroků, kterou by požadovala soukromá banka v případě poskytnutí úvěru ŘL. S ohledem na zvýšenou rizikovost ŘL, se započtením pojištění rizika, byl v období před 30. červnem roku 1999 úrok stanoven o 400 bazických jednotek vyšší než úrok, který by za úvěr zaplatil zdravý podnik. Pokud by měl být stejný postup uplatněn u záruk na zálohy, je zapotřebí stanovit výši poplatku požadovanou investorem v tržním prostředí při poskytnutí záruky na zálohu po zdravém podniku. Žádná ze zúčastněných stran tohoto řízení nepředložila důvěryhodnou tržní cenu poplatku za podobné záruky. Komise šetřila různé režimy státních podpor poskytnuté odvětví loďařského průmyslu a posouzené za záruky bez podpory ([121]) a výše ročního poplatku za poskytnutou záruku podnikům s nejnižším úvěrovým rizikem byla stanovena na 0,8 %, tj. 80 bazických bodů. Nemajíc k dispozici další důvěryhodné ukazatele, Komise použije tuto hodnotu ke stanovení minimální výše ročního poplatku za záruky, kterou v daném období zaplatily v Řecku zdravé loďařské podniky. Přesto, že smlouvy s OSE a ISAP se netýkají loďařského průmyslu, ale dodání kolejového materiálu, Komise k porovnání použije hodnotu 0,8 %, protože dodání kolejového materiálu představovalo poněkud omezenou činnost ŘL v porovnání se zhotovováním a opravami lodí, což představuje hlavní předmět činnosti, a tudíž hlavní riziko podniku. Ve svém důsledku, co se týká záruk na zálohy poskytnutých ŘL před 30. červnem 1999, bude skutečnost a výše podpory stanovena porovnáním výše ročního poplatku skutečně ŘL zaplaceného (včetně poplatku za protizáruky zaplaceného státu), s poplatkem ve výši 480 bazických bodů (tj. 80 bazických bodů navýšených o 400 bazických bodů). Co se týká období po 30. červnu 1999, Komise v předchozí části tohoto rozhodnutí dospěla k závěru, že loděnice již neměly přístup na kapitálový trh, a výše podpory k získání rámcového úvěru je rovna rozdílu mezi úrokem skutečně ŘL zaplaceným a referenční sazbě, navýšené o 600 bazických jednotek. V případě záruk na zálohy bude výše podpory stanovena jako rozdíl mezi poplatkem ŘL skutečně zaplaceným (včetně poplatku za protizáruky zaplacené státu) a poplatkem ve výši 680 bazických bodů (tj. 80 bazických bodů navýšených o 600 bazických bodů).

(227) Komise poznamenává, že řecké orgány tvrdí, že banka ETVA, v době poskytování záruk na zálohy, již měla závazný příslib o poskytnutí protizáruky. Protizáruky za zálohy od ISAP byly poskytnuty před koncem června

roku 1999. Celková cena za tyto záruky (tj. součet poplatků za záruky zaplacených bance ETVA a poplatků za protizáruky zaplacených státu) byla mnohem nižší než 480 bazických bodů. V těchto zárukách byla dále zahrnuta státní podpora, jejíž výše odpovídá rozdílu mezi posledně uvedeným poplatkem a celkovou cenou za záruky poskytnuté ŘL (poplatek zaplacený bance ETBA ([122]) plus poplatek zaplacený státu). Jelikož byla tato záruka poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, tj. bez předchozího oznámení, představuje neoprávněnou podporu.

(228) Protizáruky za zálohy od OSE byly poskytnuty po červnu roku 1999 v době, kdy by žádná banka již nebyla ochotna poskytnout novou záruku. Všechny tyto protizáruky tak představují podporu. Jelikož byla tato záruka poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, tj. bez předchozího oznámení, představuje neoprávněnou podporu. Pokud se prokáže, že konkrétní opatření podpory představují neslučitelnou a dosud trvající podporu, budou muset být v plném rozsahu zrušeny. To však samo o sobě není postačující k obnovení původního stavu, neboť ŘL po řadu let plynul prospěch ze záruky, kterou nebyly s to si zajistit na volném trhu. Za dobu do umoření záruky by měla být vrácena podpora ve výši rovnající se rozdílu mezi 680 bazickými body a výší poplatků skutečně ŘL zaplacenými.

4.9.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(229) Komise poznamenává, že posuzované opatření představuje provozní podporu, neboť vede ke snížení nákladů, které by za běžných smluvních okolnosti volného trhu byly nuceny nést ŘL. Protože v oboru výroby kolejového materiálu nebyla povolena provozní podpora, nemůže být podpora považována za slučitelnou s volným trhem, a jako taková musí být vrácena.

4.10 **Odklad/úprava povinností a zrušení smluvních sankcí náležejících OSE a ISAP (opatření E12c)**

4.10.1 *Popis opatření*

(230) ŘL nebyly schopny dodržet smluvní povinnosti k dodávkám kolejového materiálu plynoucí ze smluv s OSE a ISAP. Konkrétně se ŘL nepodařilo vyrobit kolejový materiál podle sjednaného harmonogramu. V období 2002–2003 se tak některé smlouvy staly předmětem vyjednávání a došlo k úpravě harmonogramu dodávek. Dále jsou zde poznatky, že vymáhání smluvních pokut a penále z prodlení stanovených původními smlouvami bylo zrušeno nebo odsunuto.

4.10.2 *Důvody zahájení řízení*

(231) Komise ve svém rozhodnutí o rozšíření řízení vyjádřila pochybnosti, nakolik by bylo chování OSE a ISAP, tj. dvou podniků ve vlastnictví státu, během vyjednáváni v období let 2002–2003 za obdobných podmínek akceptovatelné soukromým podnikem. Je pravděpodobné, že akceptování a/nebo úprava smluvních podmínek z jejich strany bylo výhodné pro ŘL, což by se rovnalo poskytnutí státní podpory ŘL.

4.10.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(232) Loděnice Elefsina tvrdí, že OSE a ISAP se nepokusily v plné výši vyinkasovat smluvní pokuty a penále z prodlení v důsledku zpoždění dodávek, ani neuplatnily záruky poskytnuté ŘL proti řádnému splnění svých smluvních povinností.

4.10.4 *Připomínky Řecka*

(233) Řecké orgány tvrdí, že ŘL v plné výši uhradily smluvní pokuty a penále z prodlení v souladu se smluvními podmínkami; stejně tak vyjednávání a úprava smluv probíhaly za běžných obchodních podmínek. OSE ani ISAP nikdy neodepsaly smluvní pokuty nebo úroky z prodlení.

(234) Co se týká smluv mezi OSE a ŘL, bylo koncem roku 1997 podepsáno těchto šest programových smluv (dále jen „PS“): PS 33 SD 33, PS 33 SD 33a, PS 35 SD 35, PS 37 SD 37a, PS 39 SD 39 a PS 41 SD 41a. Programové smlouvy nabyly účinnosti během srpna a září roku 1999 poté, co OSE poukázaly zálohy smluvně dohodnuté ve smlouvách z roku 1997. OSE požadovaly včasné plnění smluv od roku 2000 a dále poté, co v tomto roce poprvé došlo k prodlení v dodávkách objednaného materiálu. Konsorcia, na kterých se podílely ŘL, navrhly úpravu šesti smluv s těmito podmínkami:

— Konsorcia uhradí vzniklé smluvní pokuty a penále z prodlení hotově nebo v naturáliích, podle preferencí OSE;

— Propočet vývoje ceny podle sjednaných harmonogramů dodávek dlouhodobých smluv, nikoliv podle nových harmonogramů dodávek, jak navrhovala konsorcia v rámci svého akceptování nových harmonogramů;

— Bezúplatné poskytnutí OSE rovnocenného kolejového materiálu jednak proto, aby přistoupily na nově navrhované harmonogramy dodávek, jednak k ukončení dalšího načítání smluvních pokut a penále z prodlení. PS 39 (elektrické lokomotivy) byla vyňata z poskytnutí rovnocenného materiálu, protože OSE neměly dokončenou elektrifikaci trasy Patra-Atény-Soluň, PS 35 byla vyčleněna, protože konsorcia trvala na další progresi smluvních pokut a penále z prodlení podle smlouvy;

— V případě nedodání rovnocenného kolejového materiálu, jakož i v případě prodlení dodávek (smluvně sjednaného materiálu), by začaly nabíhat smluvní pokuty a penále z prodlení od data jejich přerušení, tedy od 31.12.2002.

(235) Dne 7.1.2003 představenstvo OSE schválilo navrhované úpravy. Tři PS (33a, 35 a 39) byly upraveny během prvních čtyř měsíců roku 2003 a upravené smlouvy byly v odpovídajícím pořadí podepsány dne 28.2.2003, 17.4.2003 a 28.2.2003 ([123]).

(236) Stojíce před dilematem výpovědi nebo úpravy PS, s ohledem na potřeby Olympijské hry 2004, OSE usoudily, že jejich obchodnímu zájmu více vyhovuje návrh konsorcií na úpravu smluv než jejich vypovězení. V důsledku výpovědi by OSE přišly o dodávky dalšího nového kolejového materiálu nehledě na skutečnost, že dovršení nových smluvních dodávek kolejového materiálu by trvalo minimálně 3 až 4 roky. Znění upravujících dodatků bylo platné a v souladu s původními smlouvami.

(237) Podle mínění řeckých orgánů z výše uvedených informací vyplývá, že vůči konsorciím, a potažmo ŘL, nebyl nikdy uplatněn privilegovaný přístup, odlišný od ostatních dodavatelů OSE, a smluvní penále a úroky z prodlení byly uplatněny a zaplaceny bez výjimky ve všech případech ([124]). Smlouva neobsahovala ustanovení o úrocích z prodlení nebo smluvních pokutách, ale OSE vůči konsorciím příslušné úroky uplatnila.

(238) Analogicky totéž platí i pro částky týkajících se ISAP, které skutečně ŘL uhradily, nikoliv přislíbily uhradit. Dále se zdůrazňuje, že nedošlo k žádnému vyjednávání a úpravě smlouvy 1/97 ([125]). Obsahem smlouvy byl návrh, zhotovení, dodání a uvedení do provozu 40 souprav, každá o 3 vozidlech. Soupravy byly dodány se zpožděním, proto byly podle smlouvy uplatněny a zadrženy smluvní pokuty a úroky z prodlení ([126]).

4.10.5 *Posouzení*

4.10.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(239) Na posuzované opatření se nevztahuje aplikační rámec článku 296 Smlouvy o ES, neboť opatření se týká výhradně civilních aktivit.

4.10.5.2 Existence podpory

(240) Komise konstatuje, že řecké orgány v souladu s požadavkem rozhodnutí o rozšíření řízení k posuzovaným smlouvám předložily podrobné informace. Na základě těchto podkladu byly pochybnosti Komise vyvráceny. Konkrétně ŘL zaplatily smluvní pokuty a odpovídající úroky v souladu se smluvními podmínkami. Během vyjednávání o úpravách smluv Komise nezaznamenala nic, z čeho by se dalo usoudit, že jednání neprobíhala podle obvyklých obchodních zvyklostí. Jak ostatně přiznávají i loděnice Elefsina, zpoždění s plněním smluvních dodávek stálo ŘL desítky milionů EUR už z titulu požadavku OSE a ISAP na úhradu smluvních pokut a úroků z prodlení nebo alternativně poskytnutí rovnocenného kolejového materiálu. Co se týká tvrzení loděnic Elefsina, že pokud by OSE a ISAP byly soukromými podniky, odmítly by návrhy konsorcií na úpravy smluv, požadovaly by okamžité zaplacení smluvních pokut a úroků z prodlení v plné výši, požadovaly by úhradu v hotovosti místo dílčích splátek během delšího období, lze pouze konstatovat, že něco takového se zdá být vysoce nepravděpodobné. Pokud by OSE a ISAP skutečně zaujaly tak neústupné stanovisko před dokončením prodeje ŘL novému majiteli, s největší pravděpodobností by tato okolnost nového majitele od koupě loděnic odradila. Bez tohoto prodeje, jak je uvedeno v rozboru opatření E18c, by se pravděpodobně loděnice dostaly do úpadku. Ani poté, co HDW/Ferrostaal koupily loděnice, se jejich ekonomická situace nezlepšila. Pokud by skutečně OSE a ISAP zaujaly toto absolutně neústupné stanovisko, hrozilo skutečně velké riziko úpadku loděnic. Něco takového by vedlo k přerušení plnění sjednaných smluv. Následně by byly OSE a ISAP nuceny vypsat novou soutěž, smlouvy by byly postoupeny novému dodavateli a dodávky by se o několik let opozdily. Za těchto okolností se Komise domnívá, že kupující by v tržním prostředí pravděpodobně přistoupil k dílčím jednáním, kterými by si zajistil splnění předmětných smluv v přijatelné době tak, aby kupující nakonec obdržel objednaný kolejový materiál s určitým zpožděním. Komise k této otázce poznamenává, že pravděpodobnost dokončení předmětných smluv v přijatelné době se po privatizaci ŘL zvýšila díky zkušenostem nového soukromého majitele s řízením složitých operací. Tento představoval soukromou společnost podnikající za účelem zisku, a tudíž snažící se o minimalizaci zpoždění s cílem omezit již tak hrozivé ekonomické důsledky.

(241) Komise závěrem konstatuje, že neexistují přesvědčivé údaje o tom, že by chování OSE a ISAP za podobných okolností nebylo přijatelné pro soukromou společnost. Komise z těchto důvodů dospěla k závěru, že ve způsobu realizace smluv s OSE a ISAP, jakož i jejich dílčí úpravy, na které OSE přistoupily v období 2002–2003, nebyla zahrnuta státní podpora.

4.11 **Úvěr poskytnutý bankou ETVA k financování dohody Strintzis (opatření E13a)**

4.11.1 *Popis opatření*

(242) Banka ETVA dne 29. října 1999 poskytla ŘL úvěr ve výši 16,9 miliardy GRD (49,7 milionu EUR) k financování zhotovení osobních/automobilových trajektů, objednaných společností Strintzis. Úrok byl stanoven ve výši LIBOR ([127]) plus 100 bazických jednotek. V červnu roku 2001 bylo upřednostněno zastavení obou zhotovovaných lodí. Úvěr byl v plné výši splacen k 8. říjnu 2004.

4.11.2 *Důvody zahájení řízení*

(243) V rozhodnutí o rozšíření řízení byly vyjádřeny pochybnosti, nakolik by zřízení zástavního práva k lodím a příslušného zajištění představovalo dostatečné zajištění. Dále byl vyvozen závěr, že celý úvěr byl ŘL, místo postupného uvolňování podle míry postupu prací poukázán jednorázově. Úrok byl mimo jiné, s ohledem na potíže, kterým čelily loděnice, shledán neodpovídajícím. Z poskytnutého úvěru ve spojení s následujícím opatřením (opatření E12b) pak z financování dodávky obou lodí objednaných společností Strintzis plynul ŘL značný prospěch.

4.11.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(244) Loděnice Elefsina tvrdí, že žádná soukromá banka by takový úvěr neposkytla. Předně banka ETVA v době sjednávání úvěru neměla k dispozici žádné zajištění, protože zástavní právo k lodím bylo zřízeno mnohem později. Loděnice Elefsina dále souhlasí s tím, že prodejní cena lodě ve fázi výroby je nízká.

4.11.4 *Připomínky Řecka*

(245) Řecké orgány a ŘL zdůrazňují, že podmínky posuzovaného úvěru odpovídaly v té době běžným podmínkám. Zpráva Deloitte potvrzuje, že jak banka ETVA, tak i obecně řecké banky běžně podnikům poskytovaly úvěry za obdobný úrok. ŘL poskytly podrobné údaje o zajištění úvěru, které bylo poskytnuto bance ETVA v době jeho sjednávání (postoupení ceny za obě lodě, pojištění odškodnění a nároků vůči třetím stranám, které by mohly být uplatněny z titulu pronájmu nebo jiného využití lodí), a dospívá k závěru, že tato zajištění byla dostatečná. Řecko se zaměřilo na harmonogram, jak banka ETVA uvolňovala ŘL čerpání úvěru, z něhož plyne, že čerpání úvěru probíhalo analogicky s postupem výrobních nákladů.

4.11.5 *Posouzení*

4.11.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(246) Na posuzované opatření se nevztahuje aplikační rámec článku 296 Smlouvy o ES, neboť opatření se týká výhradně civilních aktivit.

4.11.5.2 Existence podpory

(247) Komise dospěla k následujícím závěrům. Posuzovaný úvěr byl sjednán po červnu 1999, tedy v době, kdy již ŘL nebyla ochotna poskytnout úvěr žádná soukromá banka. Řecké orgány tvrdí, že zajištění předmětného úvěru natolik snížilo jeho riziko, aby bylo přijatelné i pro soukromého investora. Postoupení prodejní ceny lodí představuje důvěryhodnou záruku pouze za předpokladu úspěšného dokončení zakázky, což nebylo jisté. V případě úpadku loděnic během zhotovování lodě by toto zajištění ztratilo svou hodnotu, neboť po společnosti Strintzis by nebylo možné požadovat zaplacení smluvní ceny, když by jí nebylo možné předat objednané lodě ([128]). To znamená, že zajištění by bylo bezcenné právě v době jeho potřebnosti. Co se týká zřízení zástavního práva k oběma zhotovovaným lodím, toto bylo bance ETVA postoupeno teprve v červnu 2001, tj. podstatně později po poskytnutí úvěru ŘL. Komise mimo jiné dodává, že cena nedokončené lodí je relativně nízká a prodej takové lodě není nejšťastnějším počinem, což se ostatně v tomto případě prokázalo. Konkrétně, ŘL se nepodařilo dokončit výrobu obou lodí, což v červenci 2002 vyústilo k vypovězení smlouvy se společností Strintzis. ŘL trvalo více než dva roky, než se podařilo prodat nedokončené lodě; cena, za kterou se podařilo lodě prodat, činila pouze 14 milionů EUR, což odpovídá pouze jedné třetině částky úvěru, který ŘL získaly od banky ETVA k financování jejich zhotovení.

(248) Argumentace řeckých orgánů, ŘL a Deloitte, že úrok, za který byl úvěr poskytnut ŘL, odpovídal úrokům množství jiných úvěrů, které v té době poskytla banka ETVA a další řecké banky, nijak neprokazuje, že úvěr poskytnutý ŘL nepředstavoval podporu. Řecké orgány, ŘL ani

Deloitte konkrétně nepřistoupily k analýze, ani neprokázaly, že by ekonomická situace ostatních příjemců úvěrů, použitých ke srovnání, byla srovnatelná se situací ŘL, tj. že jejich ekonomická situace byla stejně špatná jako situace ŘL. Tudíž se jim nepodařilo prokázat ochotu soukromých bank k poskytování úvěrů podnikům v obtížích za úrok, který by byl srovnatelný s úrokem posuzovaného úvěru. Srovnání výše úroků u úvěrů poskytnutých různým podnikům bez uvedené míry rizika, které na sebe braly úvěrující banky, je bezpředmětné a bezobsažné. Komise tak dovozuje, že žádný investor by v tržním prostředí a za podobných podmínek ŘL předmětný úvěr neposkytl, a proto úvěr představuje podporu. Jelikož byla podpora poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, tj. bez předchozího oznámení, představuje neoprávněnou podporu.

4.11.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(249) Komise konstatuje, že posuzovaná podpora představuje provozní podporu, neboť vedla ke snížení nákladů, kterými by v rámci obchodních smluv, za normálních okolností, byly ŘL zatíženy. Jak bylo výše uvedeno, posuzovaný úvěr umožnil ŘL převzít danou obchodní smlouvy, kterou však nebyly schopné financovat čerpáním prostředků na volném trhu. Komise v souladu s článkem 3 nařízení Rady (ES) č. 1540/98 připomíná možnost poskytnutí provozní podpory k realizaci loďařských kontraktů sjednaných do 31. prosince 2000. Avšak ŘL neměly nárok na poskytnutí podpory v rámci smlouvy se společností Strintzis, protože nikdy lodě nedokončily, takže tyto nebyly předány a následně byla předmětná smlouva zrušena ([129]). Navíc byly lodě prodány novému kupci teprve v roce 2004, tedy značně později než 31. prosince 2000.

(250) Jelikož je podpora neoprávněná a neslučitelná, požaduje se její navrácení. S ohledem na úplné splacení tohoto úvěru byla již část výhody, z níž ŘL plynul prospěch, odebrána. Přesto, díky úvěru od banky ETVA, disponovaly ŘL úvěrem po řadu let, tedy částkou, kterou by za jiných okolností disponovat nemohly. Také tato výhoda musí být vrácena. Komise se domnívá, že je zapotřebí vrátit podporu odpovídající rozdílu mezi úrokem zaplaceným bance ETVA a referenční úrokovou sazbou pro Řecko ([130]) plus 600 bazických bodů, a to za období od poskytnutí úvěru ŘL ke dni zřízení zástavního práva na obě lodě k zajištění úvěru. Za další období do úplného splacení úvěru je výše podpory, která by měla být vrácena, rovna rozdílu mezi úrokem zaplaceným bance ETVA a referenční úrokovou sazbou pro Řecko plus 400 bazických bodů. Snížení pojistného rizika o jednu třetinu odpovídá skutečnosti zřízení zástavního práva k oběma lodím, čímž by se v případě prodlení ŘL částečně snížila ztráta věřitele, což také pro banku ETVA znamená snížení rizika poskytnutého úvěru. Jak bylo bezprostředně výše uvedeno, ŘL se podařilo prodat zmíněné lodě za cenu, která zhruba odpovídá jedené třetině částky úvěru, který získala od banky ETVA.

4.12 **Záruky banky ETVA na smlouvu se společností Strintzis (opatření E13b)**

4.12.1 *Popis opatření*

(251) ŘL v roce 1999 uplatnily dvě záruky banky ETVA na zálohy společnosti Strintzis ve výši 6,6 milionu EUR. Předmětné záruky byly umořeny v červenci 2002 při rozvázání smlouvy, uzavřené se společností Strintzis.

4.12.2 *Důvody zahájení řízení*

(252) V rozhodnutí o rozšíření řízení byla vyjádřena domněnka, že obě záruky, jejichž podmínky nebyly známy v době vydání rozhodnutí, představují podporu.

4.12.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(253) Loděnice Elefsina zdůrazňují okolnost, že stát, potažmo banka ETVA, vystupovaly současně roli garanta, věřitele, akcionáře a nejvýznamnějšího klienta ŘL. Tímto způsobem stát na sebe převzal závažné finančně ekonomické riziko. V rámci této několikeré role stát v podstatě poskytoval financování bez žádného zajištění, protože v případě prodlení a/nebo ztráty důvěryhodnosti společnosti, by neměl k dispozici žádný prostředek k uplatnění svých zájmů a utrpěl by skutečnou ztrátu, neboť aktiva loděnic byla považována za nepostačující ke krytí všech jejich závazků.

4.12.4 *Připomínky Řecka*

(254) Řecké orgány poznamenávají, že první záruka byla uplatněna dne 4. března 1999 a druhá dne 17. června 1999. Podle první zprávy Deloitte, předloženou ŘL, byly předmětné záruky ve výši 3,26 milionu EUR a druhá 3,38 milionu EUR. Řecko připomíná, že banka ETVA po zrušení smlouvy se společností Strintzis v roce 2002 v rámci těchto záruk nic nezaplatila. Z této skutečnosti vyplývá, že ŘL nebyly dlužníkem s velkým rizikem prodlení. Řecké orgány a ŘL navíc dokládají, že bance ETVA byla ke krytí zmíněných záruk ve výši 6,6 milionu EUR postoupena pohledávka ŘL za plnění smlouvy číslo 39 se společností OSE, v níž byla výše plnění stanovena na 8,5 milionu EUR. Citovaná poradenská společnost potvrzuje, že ŘL mohly tyto dvě záruky získat od soukromé banky.

4.12.5 *Posouzení*

4.12.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(255) Na posuzované opatření se nevztahuje aplikační rámec článku 296 Smlouvy o ES, neboť opatření se týká výhradně civilních aktivit.

4.12.5.2 Existence podpory

(256) Komise připomíná, že obě záruky byly poskytnuty před 30. červnem 1999. Komise konstatuje, jak již bylo výše uvedeno, že v té době měly ŘL přístup k úvěrovému trhu, ale za podmínek odpovídajících její vysoce nejisté ekonomické situaci.

(257) Řecké orgány a ŘL tvrdí, že postoupení plnění, jak vyplývalo ze smlouvy číslo 39, uzavřenou se společností OSE, bylo postačující zárukou k poskytnutí záruk i soukromým investorem. Komise poznamenává, že v případě úpadku ŘL by toto zajištění neumožnilo žádné bance získat zpět její peníze. Pokud by konkrétně byl vyhlášen konkurs na ŘL, došlo by k přerušení prací na dodávkách kolejového materiálu, neuskutečnila by se žádná dodávka materiálu OSE, takže po OSE by se nemohla vyžadovat žádná platba v rámci citované smlouvy ([131]). Komisi je dále zatěžko pochopit, jak mohlo toto konkrétní zajištění významným způsobem snížit riziko spojené s poskytnutím úvěru ŘL.

(258) ŘL nebyly schopny jasně prokázat Komisi, ani vlastní poradenské společnosti (viz první zpráva Deloitte, s. 4–9), nakolik byly smluvně vázány povinností uhradit bance ETVA poplatek za záruky, ani v jaké výši byl tento poplatek stanoven. Podle závěru posouzení opatření E12b by za normálních okolností měly ŘL za takovou záruku zaplatit cenu ve výši 480 bazických jednotek. S přihlédnutí k výši ostatních poplatků, které ŘL zaplatily bance ETVA, je značně nepravděpodobné, že by ŘL za záruky zaplatily poplatek na úrovni 480 bazických bodů. Komise tak dospívá k závěru, že záruka, kterou poskytla banka ETVA, představuje státní podporu, jejíž výše je rovna rozdílu mezi ročním poplatkem za záruky, které ŘL skutečně zaplatily bance ETVA, a poplatkem za záruky ve výši 480 bazických bodů. Jelikož došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, když předmětná podpora byla poskytnuta bez předchozího oznámení, bylo poskytnutí podpory neoprávněné.

4.12.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(259) V souladu s posouzením opatření E13a Komise konstatuje, že podpory daného typu představují provozní podpory, které nemohou být považovány za slučitelné s nařízením Rady (ES) č. 1540/98. Jedná se tedy o neoprávněnou a neslučitelnou podporu, která musí být jako taková vrácena.

4.13 **Státní záruky na úvěr ve výši 10 miliard GRD (29,3 milionu EUR) (opatření E14)**

4.13.1 *Popis opatření*

(260) Po zemětřesení ze září 1999, konkrétně dne 13. ledna 2000, banka ETVA poskytla ŘL úvěr ve výši 10 miliard GRD (29,3 milionu EUR), který byl krytý státní zárukou, poskytnutou rozhodnutím ministra financí a hospodářství ze dne 8. prosince 1999. V daném případě banka ETVA použila ke stanovení úroku sazbu EURIBOR plus 125 bazických bodů ([132]), kdežto stát stanovil poplatek za záruku ve výši rovných 100 bazických bodů.

4.13.2 *Důvody zahájení řízení*

(261) S ohledem na ekonomickou situaci ŘL lze vyjádřit pochybnosti, zda by investor v tržním prostředí a v dané době akceptoval garanční podmínky. Ve vztahu ke slučitelnosti s čl. 87 odst. 2 písm. b) se Řecku nepodařilo prokázat, nakolik výše opatření odpovídala škodám, které ŘL utrpěly.

4.13.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(262) Loděnice Elefsina se domnívají, že v daném čase by ŘL z důvodu jejich ekonomické situace žádná banka úvěr neposkytla. Podpora musí být posouzena za slučitelnou pouze a jen do výše nutné k odstranění škod, které způsobila konkrétní živelní pohroma.

4.13.4 *Připomínky Řecka*

(263) Řecké orgány a ŘL vyjadřují pochybnosti o selektivním charakteru posuzovaného opatření, neboť podpora byla poskytnuta v souladu se zákonem číslo 2322/1995, kde jsou uvedeny konkrétní podmínky a předpoklady k tomu, aby řecký stát poskytl žadatelům podporu. Dále tvrdí, že poplatek za záruku ve výši 1 % by byl přijatelný i pro soukromého investora. ŘL mohly navíc získat úvěr i na volném trhu bez státních záruk použitím jiného zajištění, např. postoupením pohledávek ze smluv velkého objemu, případně zřízením věcného břemene k části svých aktiv. I v případě posouzení daného opatření za skutečnou podporu, je tato částečně slučitelná podle čl. 87 odst. 2 písm. b) Smlouvy o ES, neboť prostředky byly poskytnuty na odstranění škod, které ŘL utrpěly zemětřesením. Stejně ta se na opatření vztahuje článek 296 Smlouvy o ES, alespoň v míře přímo související s vojenskými aktivitami ŘL.

4.13.5 *Posouzení*

4.13.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(264) Ve vztahu k možnosti uplatnění článku 296 Smlouvy o ES, z textu o rozhodnutí banky ETVA k poskytnutí státem zaručeného úvěru kromě jiného vyplývá zájem banky ETVA na dalším pokračování činností ŘL. Přesto však neexistuje smluvní ustanovení, kterým by ŘL byly povinny použít státem zaručený úvěr k financování svých vojenských aktivit. Banka ETVA se tak sice snažila udržet ŘL při životě za účelem zajištění kontinuity jejich vojenských aktivit, ale nikde nezakotvila žádnou podmínku k použití zaručeného úvěru k financování konkrétních aktivit. ŘL tak mohly disponovat těmito prostředky dle vlastní úvahy. Jak již bylo uvedeno, Komise dovodila, že ze všech podpor poskytnutých loděnicím, byla 25 % část zaručeného úvěru použita ke krytí obchodních aktivit, a 75 % část ke krytí vojenských aktivit. Takže pouze 25 % státní záruky (tedy částka 2,5 miliardy GRD (7,34 milionu EUR)) musí být posouzeno z pohledu právní úpravy o státních podporách a případně vráceno, pokud se prokáže, že představuje neslučitelnou podporu. Vůči 75 % části státní záruky lze uplatnit ustanovení článku 296 Smlouvy o ES a nevztahuje se na ni právní úprava o státních podporách.

4.13.5.2 Existence podpory

(265) Co se týká selektivního charakteru opatření, Komise již v rámci posuzování opatření E12b prokázala, že zákon číslo 2322/1995 nepředstavuje obecné opatření.

(266) Komise k existenci výhody připomíná, že zaručený úvěr byl poskytnut v lednu 2000, tedy v době, kdy by již žádný investor v tržním prostředí nebyl ochoten ŘL poskytnout úvěr nebo záruku, ostatně jak již bylo výše uvedeno. Takže bez státních záruk by žádná banka ŘL úvěr neposkytla. Z tohoto pohledu pak poskytnutím předmětné státní záruky plynula ŘL nepochybná výhoda.

(267) Závěrem plyne, že část státní záruky, na kterou se nevztahuje článek 296 Smlouvy o ES, představuje státní podporu. Jelikož došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, když předmětná podpora byla poskytnuta bez předchozího oznámení, bylo poskytnutí podpory neoprávněné.

4.13.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(268) Co se týká slučitelnosti posuzované podpory z pohledu čl. 87 odst. 2 písm. b) Smlouvy o ES, žádná strana nezpochybňuje, že zemětřesení ze září 1999 bylo „živelnou pohromou“. Ačkoliv k podpisu smlouvy o poskytnutí úvěru došlo až 13. ledna 2000, ŘL již několik týdnů po zemětřesení požádaly banku ETVA o poskytnutí příslušných prostředků. Škoda, kterou podle řeckých orgánů utrpěly loděnice, spočívá jednak v ceně materiálu na opravu svých zařízení, jednak v ceně spojené za prodlení dokončení zakázek. Řecko však nepředložilo k posouzení výpočet výše právě této druhé škody. Pokud by řecké orgány uvažovaly o poskytnutí ŘL odškodnění za výši druhé uvedené škody, musely by přistoupit, mimo jiné, k výpočtu stanovení těchto škod aplikováním ověřitelného způsobu výpočtu. Jelikož tak neučinily a jelikož poskytnutá podpora může být podle čl. 87 odst. 2 písm. b) posouzena za slučitelnou pouze tehdy, pokud je určena výhradně k odstranění způsobené škody, domnívá se Komise, že tyto hypotetické výdaje nezakládají platný důvod k považování podpory za slučitelnou ([133]). Co se týká výčtu první skupiny škod, tj. oprava materiálního zařízení, Komise připomíná, že nebyl ustanoven mechanismus, který by zajistil krácení výše státní záruky v momentě, kdy by po stanovení výše škody, kterou podnik utrpěl, bylo ŘL vyplaceno plnění pojišťovacích společností. Ve svém dopise ze dne 20. října 2004 ([134]) uvádějí řecké orgány odhadnutou materiální škodu ŘL ve výši zhruba 3 miliardy GRD (8,8 milionu EUR). V důsledku toho se Komise domnívá, že částka nad touto hranicí, tj. 20,5 milionu EUR, se nevztahuje na škody způsobené zemětřesením. Naopak lze připustit, že částka 8,8 milionu EUR odpovídá výši způsobené škody, ale pouze do prvního čtvrtletí roku 2002, tj. do výplaty pojistného plnění, vyplaceného pojišťovacími společnostmi ve výši 3,52 milionu EUR ([135]). Po tomto datu se měla státní záruka snížit o příslušnou částku. Takže po tomto datu může být pouze zbývající částka (8,8 milionu EUR minus 3,5 milionu EUR = 5,3 milionu EUR) považována za odpovídající výši škody, kterou podnik utrpěl (tj. výše způsobené škody minus pojistné plnění vyplaceného pojišťovacími společnostmi ŘL).

(269) Jelikož 75 % podíl zaručeného úvěru, jak již bylo uvedeno, sloužil k financování části činností ŘL zaměřené na vojenské aktivity, pouze na 25 % podíl záruky lze uplatnit její posouzení podle právní úpravy o státních podporách, a pouze tento podíl představuje státní podporu. Stejně tak dobře lze předpokládat, že pouze 25 % škody, kterou ŘL utrpěly, odpovídalo části jejich civilních aktivit, když zemětřesení způsobilo škody na zařízení ŘL bez rozdílu, zda se jednalo o vojenskou část, nebo civilní část, případně o smíšenou část (tj. vojenskou a civilní) zařízení. Takže není důvod domnívat se, že celých 100 % škody, kterou ŘL utrpěly, by mělo být financováno z podílu 25 % státní záruky představující státní podporu. V podstatě pouze 25 % škody může být vzato v úvahu ke zjištění, nakolik výše státní podpory odpovídá výši škody, kterou ŘL utrpěly. Následně, ve

vztahu k celkové výši poskytnuté státní podpory pouze částka odpovídající 25 % podílu státní záruky, považované za odpovídající škodám, které utrpěly ŘL (jak je uvedeno v předchozím odstavci), představuje podporu slučitelnou podle čl. 88 odst. 2, písm. b). Z části státní záruky představující podporu tak 750 milionů GRD ((2,20 milionu EUR), tj. 25 % ze 3 miliard GRD (8,8 milionu EUR), se shledává slučitelných na dobu do vyplacení pojišťovacími společnostmi pojistného plnění, ke kterému došlo během prvního čtvrtletí roku 2002. Po tomto časově ohraničeném bodě pouze částka ve výši 1,32 milionu EUR, tj. 25 % ze 3 miliard GRD (8,8 milionu EUR) minus 3,52 milionu EUR, je shledána slučitelnou. Zbývající část podpory není slučitelná se společným trhem.

(270) V případě přetrvávání státní záruky, jejíž část představuje neslučitelnou podporu (tj. 25 % přetrvávání záruky minus částka ve výši 1,32 milionu EUR, která je považována za slučitelnou), musí být tato jako taková zrušena. Samotné zrušení neslučitelné záruky však nepostačuje k obnovení původního stavu. ŘL měly ve skutečnosti díky neslučitelné státní záruce po řadu let k dispozici úvěr, který by si jinak nemohly zajistit. Za účelem odebrání této konkrétní neslučitelné podpory se Komise domnívá, že za dobu od poskytnutí zaručeného úvěru do doby úplného splacení neslučitelné státní podpory musí být vrácena podpora ve výši, která se rovná rozdílu celkové ceny za zaručený úvěr (úroky plus poplatek za záruku, který ŘL zaplatily) a referenční úrokové sazbě pro Řecko navýšené o 600 bazických bodů. Tato částka musí být vypočtena ve vztahu k části státní záruky, která představovala neslučitelnou podporu.

4.14 **Úvěry, které banka ETVA poskytla v letech 1997 a 1998 (opatření E16)**

4.14.1 *Popis opatření*

(271) Posuzované opatření zahrnuje tři úvěry, které banka ETVA poskytla ŘL v letech 1997 a 1998.

(272) Za prvé, dne 25. července 1997 banka ETVA uvolnila úvěrovou linku ve výši 1,99 miliardy GRD (5,9 milionu EUR), s dohodnutým termínem čerpání do 31. prosince 1997. Úroková sazba byla stanovena ve výši ATHIBOR plus 200 bazických jednotek, uvolnění této úvěrové linky sloužilo ke krytí potřeb provozního kapitálu ŘL. K jejímu krytí byly postoupeny pohledávky za řeckým válečným námořnictvem.

(273) Za druhé, dne 15. října 1997 banka ETVA uvolnila úvěrovou linku ve výši 10 milionů USD rovněž za účelem krytí potřeb provozního kapitálu ŘL ([136]). Úroková sazba daného úvěrového rámce byla stanovena ve výši LIBOR plus 130 bazických bodů, k jeho zajištění byly postoupeny pohledávky ze smlouvy s válečným námořnictvem. Dne 19. května 1999 získala banka ETVA další zajištění úvěru spočívající v postoupení všech pohledávek plynoucích z Programové Smlouvy 1/97, uzavřené mezi ŘL a ISAP, jejímž předmětem plnění bylo zhotovení a dodání 125 lokotraktorů. Úvěr byl v plné výši splacen v lednu roku 2000.

(274) Za třetí, dne 27. ledna 1998 banka ETVA uvolnila úvěrovou linku ve výši 5 milionu USD se stejným úrokem, tj. LIBOR plus 130 bazických bodů. Účelem úvěru bylo opět krytí potřeb provozního kapitálu ŘL. Ke krytí této třetí úvěrové linky nebyla poskytnuta žádná zajištění.

4.14.2 *Důvody zahájení řízení*

(275) V rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí, že tyto úvěry pravděpodobně představují státní podporu pochybné konvence. Kromě toho, samotná skutečnost, že první dva úvěry byly jištěny pohledávkami za řeckým válečným námořnictvem, neznamená nutně, že na tyto úvěry se vztahuje článek 296 Smlouvy o ES.

4.14.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(276) Loděnice Elefsina tvrdí, že v důsledku ekonomické situace loděnic, ve které se nacházely v daném čase, by žádná soukromá banka ŘL takové úvěry neposkytla.

4.14.4 *Připomínky Řecka*

(277) Řecké orgány a ŘL zdůrazňují dostatečnost zajištění poskytnutého bance ETVA formou postoupení pohledávek za řeckým válečným námořnictvem. Řecké orgány dále připomínají, že všechny tři úvěry byly v plné výši věřitelské bance splaceny, a z toho titulu tvrdí, že jakákoliv případná státní podpora, *quod non*, byla vrácena formou splacení úvěru. Závěrem se řecké orgány domnívají, že z titulu podstaty zajištění poskytnutého věřitelské bance a skutečnosti, že hlavní náplní činnosti ŘL představovaly aktivity obranného charakteru, není Komise oprávněna posuzovat uvedená opatření podle článku 88 Smlouvy o ES, ale musí uplatnit postup podle článku 298 této smlouvy.

4.14.5 *Posouzení*

4.14.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(278) Komise, před vlastním uplatněním postupu podle článků 296 a 298 Smlouvy o ES, připomíná, že obě úvěrová zvýhodnění, poskytnutá během roku 1997, byla zajištěna

pohledávkami plynoucími ze smluv, jejichž předmětem plnění bylo obranné zařízení. Ze samotné této skutečnosti však nevyplývá, že zvýhodnění byla poskytnuta za účelem financování konkrétních vojenských zakázek. Řecké orgány nepředložily podklady, na jejichž zádkladě by bylo možné usoudit na existenci smluvní povinnosti o použití příslušných prostředků výhradně k financování vojenských smluv. Naopak, řecké orgány argumentovaly tvrzením o poskytnutí dvou úvěrů za účelem krytí potřeb provozního kapitálu ŘL. První zpráva Deloitte rovněž potvrzuje poskytnutí úvěrů za účelem krytí potřeb provozního kapitálu, ale nezmiňuje se o jejich výhradním použití k financování konkrétních aktivit. Tato okolnost je ostatně potvrzena skutečností, že proti úvěrovému zvýhodnění ve výši 10 milionů USD bylo poskytnuto dodatečné zajištění vztahující se na jednu smlouvu s civilním zaměřením (jedná se o smlouvu s ISAP). Komise závěrem konstatuje, že tři posuzované úvěry byly ŘL poskytnuty k financování jejich činností jako celku, a nikoliv výhradně části činností zaměřené na vojenské aktivity. Jak již bylo uvedeno v části 3.3, Komise i v tomto případě konstatuje, že na 25 % podíl úvěrů poskytnutý k financování civilních aktivit ŘL nelze uplatnit článek 296 Smlouvy o ES a bude na něj nahlíženo z pohledu právní úpravy o státních podporách

4.14.5.2 Existence podpory

(279) O poskytnutém zajištění, tj. postoupení pohledávek, které se v rámci smluv s válečným námořnictvem staly splatnými, se Komise domnívá, že tyto neposkytovaly úplné zajištění proti škodám, které by mohly nastat v případě úpadku ŘL. ŘL by konkrétně v daném případě přerušily svou činnost, paralelně by došlo k přerušení plnění smluv s válečným námořnictvem a ISAP. Neuskutečněním smluvních dodávek válečnému námořnictvu a ISAP by smluvní strany ŘL nebyly vázány žádnou povinností k úhradě smluvní ceny ([137]). Co se týká existence pohledávek za případně *již splněné* dodávky válečnému námořnictvu a ISAP, řecké orgány za prvé neprokázaly skutečnou existenci takových pohledávek, za druhé jejich splatnost, a za třetí jejich výši – po celou dobu trvání úvěru – na odpovídající úrovni srovnatelné s rizikem škod pro případ úpadku ŘL.

(280) Podle závěrů bodu 3.1 by v letech 1997 a 1998 soukromá banka požadovala úrok rovnající se výši referenční sazby plus 400 bazických bodů, tj. ATHIBOR plus 700 bazických bodů. Referenční úrok dolarového trhu k dispozici není. Jelikož referenční úroková sazba tvrdých měn byla stanovena navýšením mezibankovní úrokové sazby o 65 bazických bodů ([138]) a jelikož byly úvěry v dolarech zatíženy pohyblivou úrokovou sazbou vztaženou na LIBOR, Komise považuje uvedený postup k výpočtu vše podpory za logický, a vycházející ze sazby US LIBOR plus 475 bazických bodů (tj. US LIBOR plus 75 bazických bodů, což odpovídá výši referenční úrokové sazbě, plus zajištění rizika, rovnajícího se 400 bazických bodů, což odpovídá danému riziku poskytnutí úvěru ŘL). Z výše uvedeného pak vyplývá, že poplatek stanovený za výše tři uvedené a posuzované úvěry byl nižší, než by požadoval investor v tržním prostředí.

(281) Komise dovozuje, že v části tří předmětných úvěrů, na které nelze uplatnit článek 296 Smlouvy o ES, tj. 25 % celkové výše úvěrů, je zahrnuta státní podpora. Výše podpory odpovídá rozdílu mezi úrokem, kterým byly ŘL zatíženy, a úrokem, který by požadoval investor v tržním prostředí, jak bylo výše specifikováno. Jelikož došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, když předmětná podpora byla poskytnuta bez předchozího oznámení, bylo poskytnutí podpory neoprávněné.

4.14.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(282) Tři posuzované úvěry byly poskytnuty za účelem krytí potřeb provozního kapitálu ŘL. Takže představovaly provozní podporu, tj. podporu poskytnutou za účelem financování vlastní činnosti loděnic, a nikoliv konkrétního plánu. Úvěry byly poskytnuty v době, kdy se na podpory loďařskému průmyslu vztahovala ustanovení směrnice Rady 90/684/EHS. Podle článků 4 a 5 této směrnice lze poskytnout provozní podporu na činnosti zhotovování a úpravy lodí, přičemž obě tyto činnosti jsou definovány v článku 1 této směrnice. Jenže v letech, kdy byly úvěry poskytnuty, tj. v letech 1997 a 1998, ŘL takovou činnost nevykonávaly. Směrnice Rady 90/684/EHS zakazovala poskytování podpory na činnost opravy lodí, která pro ŘL v letech 1997 a 1998 představovala hlavní náplň jejich civilních aktivit. Z těchto důvodů nemůže být posuzovaná podpora považována za slučitelnou se společným trhem, a jelikož byla poskytnuta neoprávněně, musí být vrácena.

(283) Podle konstatování řeckých orgánů byly úvěry v plné výši splaceny. Podle výše uvedeného postupu tak musí být vrácena podpora za dobu od poskytnutí úvěrů ŘL do doby jejich úplného splacení.

4.15 **Vzájemná dotace vojenských a civilních aktivit do roku 2001 (opatření E17)**

4.15.1 *Popis opatření*

(284) Rozhodnutí o rozšíření řízení poukázalo na existenci vzájemné dotace vojenských a civilních aktivit. Konkrétně jsou zde uvedeny dva případy, kdy ŘL v rámci vojenských smluv obdržely vysokou zálohu, jejíž výše vysoce překračovala krátkodobé požadavky na plnění každé smlouvy, a tato skutečnost umožnila ŘL použít disponibilní hotovost k financování dalších činností. Za prvé, ve zprávě vedení ŘL za rok 2001 se uvádí: „částka, zhruba ve výši 81,3 milionu EUR, přijatá formou zálohy na vojenské aktivity, byla z větší části použita k financování jiných aktivit a provozních nákladů společnosti“. Za druhé, konsorcium HDW/Ferrostaal, kromě podkladů předložených v řízení před řeckým soudem, uvádí, že minimálně část prostředků (podle odhadu loděnic Elefsina se jedná o částku převyšující 40 milionů EUR), poskytnutých ŘL v rámci dodání dělových člunů (příslušná smlouva byla podepsána dne 21. prosince 1999), byla použita k jiným účelům.

4.15.2 *Důvody zahájení řízení*

(285) V rozhodnutí o rozšíření řízení byla vyjádřena domněnka, že pokud je v některých listinných podkladech výslovně uvedeno použití prostředků poskytnutých v rámci plnění vojenských smluv „k jiným aktivitám“, je Komise oprávněna zpochybnit, nakolik lze na tyto prostředky aplikovat článek 296 Smlouvy o ES a nakolik představují státní podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES. Rozhodnutím o rozšíření řízení bylo dále doporučeno v obchodních knihách zavést oddělené účetnictví pro vojenské a civilní aktivity tak, aby se zamezilo použití státních prostředků, poskytnutých na vojenské aktivity, k financování obchodní činnosti.

4.15.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(286) Loděnice Elefsina konstatují, že vystopování případné vzájemné dotace je těžko prokazatelné, vzhledem k neexistenci účetního rozlišení vojenských a civilních aktivit ŘL. Avšak z rozboru činností, realizovaných v loděnicích v roce 2001, lze prokázat omezený objem vojenských prací. Je tedy evidentní, že v souladu se zprávou vedení společnosti „k jiným aktivitám“ sloužilo k financování převážně obchodních aktivit.

(287) TKMS/ENAEX předložily připomínky pouze k tomuto opatření a k opatření následujícímu (opatření E18c) tvrdí, že ze znění čl. 296 odst. 1 písm. a) Smlouvy o ES vyplývá možnost určitých omezení zveřejňování některých informací. Komise tak není oprávněna požadovat po Řecku, aby jí odhalilo informace vztahující se například ke konkrétním částkám vynaloženým na jednotlivé vojenské programy. Za druhé TKMS/ENAEX tvrdí, že neexistuje právní ustanovení opravňující požadavek na vedení oddělené účetní evidence civilních a vojenských aktivit společnosti.

4.15.4 *Připomínky Řecka*

(288) Řecké orgány tvrdí, že důvody Komise k zahájení řízení podle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o ES v té části opatření, která se týká napadených částek spojených s obrannou činností loděnic, jsou mylné a *ultra vires*. Pokud se Komise domnívá, že konkrétními opatřeními bylo ovlivněno konkurenční prostředí, měla postupovat podle článku 298 Smlouvy o ES. ŘL dodávají, že právně neexistuje povinnost, aby vedly oddělenou účetní evidenci. Z tohoto důvodu pak požadavek Komise postrádá právní podklad.

4.15.5 *Posouzení*

4.15.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(289) Před vlastní odpovědí na otázku, nakolik lze uplatnit zmíněné články 296 a 298 Smlouvy o ES, je zapotřebí vyjasnit si skutečné okolnosti. S odkazem na listinné podklady uvedené v rozhodnutí o zahájení řízení lze dovodit, že minimálně po několik čtvrtletí nebyly předmětné zálohy použity na plnění příslušné vojenské smlouvy. Ani řecké orgány, ani ŘL nezpochybnily výpisy z listin přiložených k rozhodnutí o zahájení řízení. Z účetních záznamů ŘL pak lze doložit, že vojenské námořnictvo v letech 2000 a 2001 poukázalo zálohy, které vysoce překračovaly krátkodobé požadavky na financování plnění příslušných vojenských smluv. Z rozvahy k 31. prosinci 2000 ([139]) například vyplývá, že zálohy poskytnuté ŘL ze smlouvy na dodání dělových člunů a ze smlouvy na dodání ponorek, byly ve výši 49,1 milionu EUR a 33,1 milionu EUR, analogicky v odpovídajícím pořadí. Ke stejnému datu pak součet zásob, výkonů před dokončením, záloh poskytnutých na zásoby a závazků z obchodního styku (v účetnictví jsou výše uvedené pojmy zvány souhrnně „oběžná aktiva“) ve vztahu ke smlouvám uzavřeným s válečným námořnictvem činil 14,8 milionu EUR. To znamená, že zálohy o 67,4 milionu EUR převyšovaly „oběžná aktiva“, na jejichž financování byly poskytnuty. Jelikož finanční částky uvedené v rozhodnutí o rozšíření řízení nebyly napadeny a jelikož z jiného zdroje vyplývá, že tyto částky v přijatelném přiblížení zobrazují skutečný stav, Komise dospěla k závěru, že předmětné zálohy nebyly minimálně po dobu jednoho roku použity k plnění zmíněných vojenských smluv.

(290) Co se týká uplatnění článků 296 a 298 Smlouvy o ES, Komise zamítá argumentaci Řecka, že na každou zálohu poukázanou v rámci smluv o obranné činnosti lze aplikovat ustanovení článků 296 Smlouvy o ES. Obzvláště když v posuzovaném případě samotné vedení ŘL přiznalo, že jistá část záloh vysoce překračovala částky krátkodobě nutné k plnění příslušných smluv a dočasně byly použity k financování jiných činností. Na konkrétní opatření lze uplatnit aplikační rámec článku 296 Smlouvy o ES pouze v případě, pokud by se Řecko domnívalo, že toto opatření považuje za „nezbytné k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a které je spjato s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi“. Komise připomíná, že Řecko nevysvětlilo, proč část záloh, která převyšovala nutné zdroje k realizaci příslušných obranných programů, představovala „ochranu podstatných zájmů bezpečnosti“. Samotné Komisi je zatěžko pochopit, proč by něco takového mělo platit, když loděnice nepotřebovaly předmětný kapitál na výrobu onoho vojenského materiálu, a nikdy jej k tomuto účelu nepoužily. V daném případě, kdy ze skutečných okolností vyplývá, že nelze uplatnit tolik diskutovaný článek 296 Smlouvy o ES, bylo povinností Řecka vysvětlit důvody, proč přes to všechno měly vysoce přemrštěné zálohy přispět k její národní bezpečnosti. Jelikož k něčemu takovému nedošlo, Komise dospěla k závěru, že ony tak diskutované zálohy nebyly zapotřebí k realizaci příslušných smluv obranného charakteru, a tudíž se na ně nevztahuje použití článku 296 Smlouvy o ES.

(291) Protože zálohy byly v první fázi použity k financování činností loděnic jako celku, Komise konstatuje, že 75 % podíl předmětných záloh byl použit k financování vojenských aktivit a 25 % podíl byl použit k financování civilních aktivit. Takže minimálně po dobu jednoho roku se na 25 % část z 81,3 milionu EUR a na 25 % část ze 40 milionů EUR vztahovala právní ustanovení o státních podporách.

4.15.5.2 Existence podpory

(292) Výše uvedené přemrštěné zálohy představují státem poskytnutý bezúročný úvěr. V tomto smyslu poskytují ŘL selektivní výhodu. Dalo by se namítnout, že pokud stát nakupuje zboží za podmínek přijatelných pro soukromou společnost, pak z dané kupní smlouvy, včetně poskytnutých záloh a dalších smluvních ustanovení, nemůže výrobci plynout selektivní výhoda. Jenže stát se, kromě případu, kdy v rámci smluv obranného charakteru přidělených ŘL, nikdy vůči soukromé společnosti projevující zájem o nákup zboží nezachoval způsobem pro ni přijatelným. Soukromá společnost by se například porovnáním všech případných výrobců pokusila o poukázání té nejnižší možné zálohy. Řecko naopak vždy omezovalo svůj výběr na dodavatel, působící na území Řecka (nebo na konsorcia, z nichž alespoň jeden z členů působí na území Řecka), a to výhradně za účelem podpory zaměstnanosti v Řecku a za účelem udržení schopnosti výroby zařízení obranného charakteru v Řecku ([140]). Takže soukromá společnost by tyto tak kontraproduktivní kupní smlouvy nikdy neuzavřela. Kromě toho, žádná soukromá společnost by nepřistoupila k poukázání záloh vysoce překračujících částky utnou k realizaci své objednávky, ale pokusila by se eliminovat na co nejnižší částku

(293) Za těchto okolností se Komise domnívá, že posuzované přemrštěné zálohy představují bezúročný úvěr. Z výše uvedených listinných podkladů vyplývá, že minimálně po doby jednoho roku byl příslušný kapitál používán k financování jiných činností, a nikoliv k realizaci příslušných smluv ([141]). Komise se tak domnívá, že odpovídají ročnímu bezúročnému úvěru. Na základě rozboru úvěrových schopností ŘL, jak bylo dovozeno v části 3.1, výše podpory obsažená v předmětných úvěrech, poskytnutých po 30. červnu 1999, je rovna výši referenční úrokové sazby pro Řecko plus 600 bazických bodů. Jelikož došlo k porušení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, když předmětná podpora byla poskytnuta bez předchozího oznámení, bylo poskytnutí podpory neoprávněné.

4.15.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(294) Komise neshledala žádný důvod opravňující k posouzení dané podpory za slučitelnou. Nakolik toto opatření směřovalo k podpoře celkových aktivit loděnic, a jeví se provozní podporou, pak s odkazem na předchozí posouzení jiných opatření, jmenované loděnice nebyly v letech 1999, 2000 a 2001 oprávněny přijmout provozní podpory.

(295) Jelikož tato podpora představuje neoprávněnou podporu, musí být vrácena.

(296) Otázkou oddělení účetní evidence se bude Komise zabývat na konci tohoto rozhodnutí.

4.16 **Ustanovení o odškodnění HDW/Ferrostaal v případech navrácení neoprávněných podpor poskytnutých ŘL (opatření E18c)**

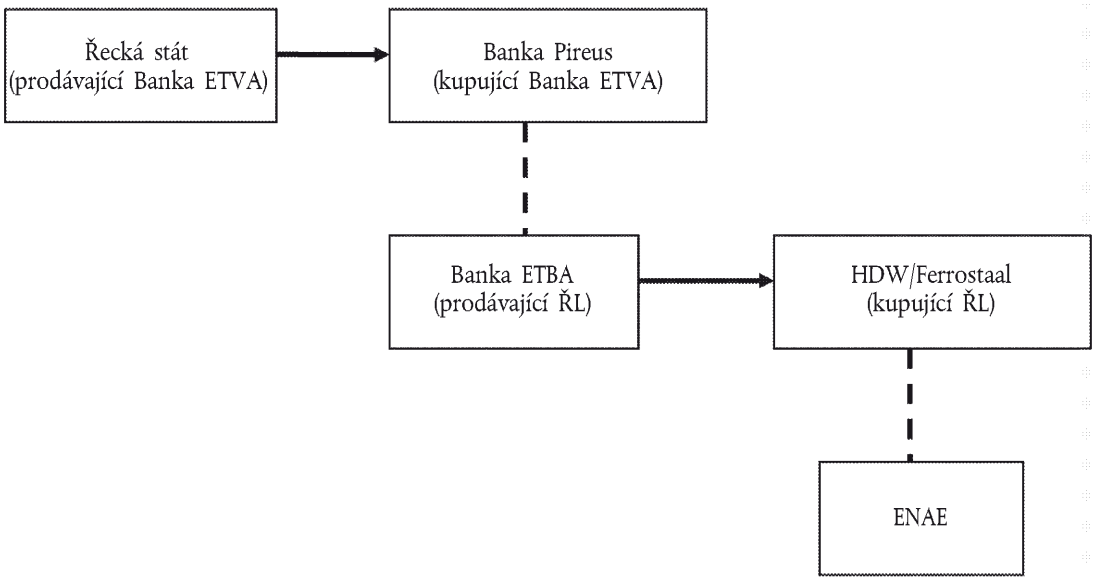
4.16.1 *Popis opatření*

(297) V rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí, že řecký stát se zavázal poskytnout kupujícímu ŘL odškodnění (tedy HDW/Ferrostaal) v případě, kdy budou ŘL nuceny vrátit případně neslučitelné podpory, poskytnutých před a během privatizace. Z právního hlediska byla tato záruka poskytnuta prostřednictvím dvoufázového mechanismu:

— Na straně první banka ETVA poskytla kupujícímu ŘL (tedy HDW/Ferrostaal) záruku. V souladu s touto zárukou by banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal odškodnění za případné podpory, které by byly ŘL povinny vrátit. V rozhodnutí o rozšíření řízení byla zdůrazněna okolnost, že ve smlouvě o prodeji akcií ŘL (dále jen „SPA ŘL“) uzavřené dne 11. října 2001 mezi ETVA a HDW/Ferrostaal to byla banka ETVA, v té době ještě pod kontrolou státu, kdo se HDW/Ferrostaal zavázal k poskytnutí odškodnění. Zdá se tedy, že odškodnění poskytnuté bankou ETVA, je nutno přisoudit státu.

— Na straně druhé stát poskytl záruku kupci 57,7 % podílu akcií banky ETVA (tj. bance Pireus). Podle této záruky na odškodnění by řecký stát zaplatil bance Pireus 100 % částky, kterou by případně banka ETVA byla povinna vyplatit kupujícímu ŘL v důsledku odškodnění vyplaceného bankou ETVA kupujícímu ŘL.

(298) V následujícím schématu je znázorněn tento mechanismus ve svých dvou fázích tak, jak je popsán v rozhodnutí o rozšíření řízení (plnou čarou je znázorněn tok odškodnění v každé ze dvou fází záruky, přerušovanou čarou je znázorněno vlastnictví po *dokončení* prodeje ŘL a 57,7 % akcií banky ETVA).

4.16.2 *Důvody zahájení řízení*

(299) V rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí, že soukromý prodávající by takovou záruku neposkytl, neboť tato byla časově a objemově neohraničená. Dále by akcionář v tržním prostředí dal přednost vyhlášení konkursu na ŘL a jejich likvidaci, než aby je za takových podmínek prodával. Skutečností je, že stát za prodej utržil ceny pouhých 6 milionů EUR, kdežto částky, které se zárukami zavázal uhradit, byly mnohem vyšší.

(300) Přesto, že osobou oprávněnou k této dvoufázové záruce byly HDW/Ferrostaal, v rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí, že tím, kdo měl z celého procesu prospěch, byly ŘL. Bez uvedeného ustanovení o státním odškodnění, by žádný investor nebyl ochoten ŘL koupit. Řecký stát tuto skutečnost výslovně uznal. Je tedy pravděpodobné, že bez této záruky by nedošlo k prodeji ŘL, tyto by nebyly schopny překonat ekonomické potíže a vstoupily by do likvidace.

(301) Dále se v rozhodnutí o rozšíření řízení uvádí, že předmětná záruka je považována za neslučitelnou *per se*, neboť snižuje praktický účinek každého rozhodnutí o navrácení.

4.16.3 *Připomínky zúčastněných stran*

(302) Loděnice tvrdí, souhlasně s původním hodnocením Komise, že žádný soukromý prodávající by neposkytl tak neomezenou záruku. Loděnice Elefsina zpochybňují tvrzení Komise, že žádný investor by bez tohoto ujednání nebyl ochoten loděnice koupit, neboť samy v rámci své vlastní účasti na řízení daného výběrového řízení, kdy hodlaly koupit ŘL, ve své nabídce takovou podmínku nepředložily, a byly ochotny ŘL koupit i bez této záruky. Podle loděnic Elefsina byla záruka poskytnuta výhradně společnosti HDW/Ferrostaal. Posledně jmenovaná a ŘL jsout ty, kterým ze záruky plynul prospěch.

(303) Banka Pireus, která předložila připomínky pouze k tomuto opatření, neboť toto jediné se jí přímo dotýká, předložila mnoho listinných důkazů, z nichž vyplývá, že banka ETVA souhlasila s ujednáním o odškodnění ve prospěch HDW/Ferrostaal již v době uzavírání SPA ŘL v říjnu roku 2001, tedy již v době, kdy stát měl banku ETVA pod plnou kontrolou. Banka Pireus předložila smlouvy, listinné podklady a výpisy článků z tisku, z nichž vyplývá, že to byl stát, kdo řídil proces privatizace ŘL. Ve smlouvě uzavřené mezi řeckým státem a bankou Pireus ze dne 20. března 2002 je ustanovení, podle něhož bude řecký stát i nadále řídit průběh privatizace ŘL přesto, že se banka Pireus stala většinovým vlastníkem banky ETVA. Dále banka Pireus odhalila, že ve výzvě zájemcům k podání nabídek z července roku 2001 bylo výslovně uvedeno, že v případě, kdy bude po ŘL požadováno navrácení státních podpor z titulu případného porušení právních předpisů Společenství, osoba, která podala nejvyšší nabídku, nebude povinna k úhradě předmětných částek.

(304) TKMS/ENAEX uvádí, že již během průběhu vyjednávání s bankou ETVA o koupi ŘL bylo zřejmé, že posledně jmenovaná obdržela od řeckého státu ekonomickou podporu. Přesto však nic z výše a rozsahu těchto opatření a z konkrétních podmínek, za jakých byla přijata, nebylo uchazečům o koupi známo. Po celou dobu řízení v rámci předkládání nabídek měli uchazeči o koupi minimální informace o jednotlivých opatřeních, která jsou předmětem tohoto řízení. To však znamená, že uchazeči o koupi nemohli kvantifikovat případný dopad státních podpor na ŘL. HDW/Ferrostaal v rámci vyhnutí se nebezpečí vystavení sebe samotné jakémukoli riziku spojenému se staršími nebo současnými podporami požadovala, aby Komise vydala souhlas nebo písemné vyjádření o uložení/zamítavé stanovisko ke starším podporám. V případě, kdy by toho nebylo možné dosáhnout, měl prodávající nabídnout kupujícímu přijatelnou formu záruky. Po několikerém kontaktování Komise bylo zřejmé, že posledně jmenovaná nebude ochotna vydat zmíněné dobrozdání/zamítavé stanovisko. V rozhodnutí o schválení prodeje ŘL ve prospěch HDW/Ferrostaal sama Komise přiznává, že není znám rozsah dotací. Za těchto okolností byla dne 31. března 2002 přijata dohoda o připojení doložky o odškodnění k SPA ŘL, kterou banka ETVA, coby prodávající ŘL, garantovala úhradu veškeré škody, kterou by kupující utrpěl v případě požadavku na navrácení podpor poskytnutých ŘL. KMS/ENAEX dovozuje, že žádný investor by bez této záruky nepřistoupil ke koupi ŘL. Toto tvrzení také potvrzuje druhá zpráva Deloitte, kterou TKMS/ENAEX předložily v červnu roku 2007.

(305) TKMS/ENAEX se domnívají, že toto opatření nemůže být přisouzeno státu, neboť záruku poskytla banka ETVA, která již nebyla pod kontrolou státu. Podle SPA ŘL, uzavřené v říjnu roku 2001, banka ETVA skutečně neměla smluvní povinnost k odškodnění ENAEX. Banka ETVA nebyla rozhodnuta poskytnout záruku před květnem roku 2002. TKMS/ENAEX dále tvrdí, že banka ETVA a stát se zachovaly jako soukromý prodávající. Pravděpodobnost, že budou nuceny uhradit záruku, byla relativně nízká. Naopak, v případě likvidace loděnic by škoda z poskytnutých úvěrů a záruk poskytnutých ŘL představovala mnohonásobně vyšší částku. (Způsob výpočtu, jež dokládá toto tvrzení, je uveden ve druhé zprávě Deloitte, kterou předložily TKMS/ENAEX). Dále pak TKMS/ENAEX tvrdí, že zárukou, kterou stát poskytl bance Pireus dne 20. března 2002, byl v rámci odškodnění státu ve prospěch banky Pireus kryt pouze 57,7 % podíl částky, kterou by zaplatila banka ETVA kupci ŘL (tedy HDW/Ferrostaal). Naopak zárukou, kterou banka ETVA dne 31. března 2002 poskytla HDW/Ferrostaal, bylo v plné výši 100 % kryto odškodnění, které by banka ETVA vyplatila HDW/Ferrostaal za záruky, které by byly ŘL povinny vrátit. TKMS/ENAEX dovozuje, že rozsah záruky, vystavené bankou ETVA dne 31. května 2002, je větší, než záruka, která byla dne 20. března 2002 poskytnuta bance Pireus. Tudíž není možné, aby představovaly propojený mechanismus záruk, a skutečnost, že banka ETVA poskytla širší záruku, prokazuje, že se zachovala jako soukromý prodávající.

(306) TKMS/ENAEX nemůže pochopit, z jakého důvodu taková doložka o odškodnění může vést k navrácení podpor. Ve skutečnosti, budou-li nuceny ŘL vrátit podpory, stát neposkytne odškodnění ŘL, ale jejímu kupci (tedy TKMS/ENAEX, což je nástupce HDW/Ferrostaal).

(307) TKMS/ENAEX ([142]) se dále domnívají, že záruka, kterou stát poskytl bance Pireus, může představovat podporu poskytnutou bance Pireus a ŘL.

4.16.4 *Připomínky Řecka*

(308) Podle Řecka a ŘL, doložka o odškodnění nepředstavuje podporu. Za prvé, nemůže být přisouzena státu, neboť ji poskytla banka ETVA, která již nebyla pod kontrolou státu. Za druhé, Řecko a ŘL tvrdí, že z titulu hlavního akcionáře banky ETVA se při prodeji svého podílu v ŘL řecký stát zachoval jakou soukromý investor. Záruka, kterou kupujícímu poskytli prodávající, představuje formální a obvyklou podmínku obchodních smluv. Řecko dále připomíná, že ve skutečnosti neposkytlo záruku proti povinnosti k navrácení neoprávněných státních podpor poskytnutých ŘL, ale jejich kupci. Zmíněné odškodnění jde k tíži prodávajícího, a to nezávisle na tom, zda je v obchodní smlouvě zahrnuto formou doložky. Poznámka Komise, že řecký stát měl vědomost, nebo alespoň měl mít povědomí, o existenci značného počtu i jiných případně neoprávněných a neslučitelných státních podpor, a že příslušné částky budou požadovány k navrácení, a proto zavedl doložku o odškodnění, je nepodložené. V době aplikování doložky o odškodnění nebylo k dispozici žádné rozhodnutí Komise o posouzení neoprávněnosti státních podpor poskytnutých ŘL. Navíc by uzavření a likvidace ŘL stála stát mnohonásobně více, nehledě na společenskou a sociální cenu.

(309) Dále ŘL nechápou, jaký ekonomický prospěch by jim mohl plynout ze záruky sjednané mezi bankou ETVA a HDW/Ferrostaal, nebo ze záruky sjednané mezi řeckým státem a bankou Pireus. I v případě odškodnění HDW/Ferrostaal, nemělo Konsorcium žádnou povinnost poukázat tuto částku ŘL. Stejně tak Komise nemůže prokázat, jakým způsobem by doložka o odškodnění mohla anulovat rozhodnutí o navrácení. Podle soudní judikatury navrácením podpory příjemce ztrácí příslušnou výhodu a může dojít k obnovení stavu před poskytnutím podpory.

(310) Závěrem, pokud by Komise považovala doložku o odškodnění za státní pomoc, Řecko tvrdí, že by byly uplatněny články 296 a 298 Smlouvy o ES. ŘL v rámci téhož připomínají, že pokud bylo řecké námořnictvo vždy nejvýznamnějším klientem loděnic, pak by proces a podmínky privatizace, včetně začínající platnosti zákona číslo 2941/2001, musely být posuzovány z pohledu státu-zákazníka, který má z důvodů národní bezpečnosti zájem na pokračování činnosti a životaschopnosti loděnic. V daném případě řecký stát přijal opatření, která by přijal kterýkoliv soukromý podnik, jehož zájmy závisejí na existenci a životaschopnosti jiného podniku. Tento pohled je navíc o to významnější, pokud je stát povinen nést náklady a škodu z uzavření a likvidace společnosti, což by stálo mnohem více a nepřineslo by to žádný zisk.

4.16.5 *Posouzení*

4.16.5.1 Článek 296 Smlouvy o ES

(311) Komise konstatuje, že na toto opatření nelze vztáhnout rámec použití článku 296 Smlouvy o ES. K uplatnění mechanismu odškodnění by skutečně došlo až v momentě, kdy by ŘL byly povinny vrátit přijatou státní podporu. Jak tvrdí Řecko, a následně s tím Komise ([143]) souhlasí, vojenské aktivity ŘL představují významnou součást národní bezpečnosti Řecka, vztahují se na ně ustanovení článku 296 Smlouvy o ES a následně na ně nelze aplikovat pravidla o státních podporách. Vzhledem k vyloučení veškerých státních podpor poskytnutých na vojenské aktivity ŘL z rámce použití pravidel o státních podporách lze uplatnit navrácení státní podpory pouze v rozsahu, v jakém byla poskytnuta na civilní aktivity ŘL. Tato záruka se tudíž vztahuje přímo a výhradně na civilní aktivity ŘL.

(312) Některé ze zúčastněných stran tvrdí, že bez této záruky by žádný investor ŘL nekoupil a s největší pravděpodobností by došlo k úpadku loděnic. Takže i pokud by se jednalo o podporu výhradně civilních aktivit ŘL, bylo toto opatření nutné k zajištění přežití vojenských aktivit ŘL, a tudíž lze na ně vztáhnout rámec použití článku 296 Smlouvy o ES. Komise tento argument akceptovat nemůže. Použitím článku 296 Smlouvy o ES mohlo na podporu kontinuity vojenských aktivit Řecko poskytnout nutnou ekonomickou podporu. Řecko stejně tak dobře mohlo zabránit přerušení vojenských aktivit. Alternativně Řecko mohlo poskytnout nutnou ekonomickou podporu na vojenské aktivity, a učinit je tak přitažlivými pro případného investora, čímž by došlo k jejich prodeji a zajištění kontinuity. Investor, který by koupil vojenské aktivity, by nepotřeboval takovouto záruku, neboť, jak již bylo řečeno, po ŘL by nemohlo být vyžadováno navrácení státní podpory poskytnuté na její vojenské aktivity. Takže toto opatření bylo vynucené výhradně a pouze za účelem nalezení kupce, který by koupil ŘL jako celek, včetně civilních aktivit. Cílem tohoto opatření bylo zajistit kupce civilních aktivit ŘL, a tím zajistit pokračování i vojenských aktivit. Toto opatření tedy nespadá do rámce použití článku 296 Smlouvy o ES.

4.16.5.2 Existence podpory

(313) Protože některé ze zúčastněných stran zpochybňují, že obě záruky – záruka, kterou stát poskytl bance Pireus, a záruka, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal – představují propojený mechanismus, a že z obou záruk měly ŘL prospěch, posoudí Komise samostatně nejdříve záruku, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal, a prokáže, že tato představuje, ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, státní podporu.

(314) K posouzení opatření za státní podpodu, ve smyslu znění čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, musí být možnost přisouzení tohoto opatření do kompetence státu. Některé zúčastněné strany pochybují, že by opatření banky ETVA, poskytnuté HDW/Ferrostaal, mohlo být přisouzeno státu. Tvrdí, že rozhodnutí o poskytnutí předmětné záruky přijala banka ETVA nezávisle a svobodně. Konkrétně uvádějí, že podpora byla poskytnuta dne 31. května 2002, a to formou přílohy ke SPA ŘL, když se banka ETVA již nenacházela pod státní kontrolou, ale byla kontrolována bankou Pireus. Komise tento argument odmítá a konstatuje existenci dostatečného množství důkazů o tom, že toto opatření může být přisouzeno státu:

— Za prvé, během procesu privatizace ŘL byla tato záruka zmiňována v mnoha listinných podkladech, které byly poskytnuty zájemcům o koupi ([144]). To znamená, že již během procesu privatizace byl poskytnut příslib, že kupci ŘL bude poskytnuto odškodnění za případné navrácení státní podpory poskytnuté posledně jmenovaným. Dále pak dne 14. září 2001 se banka ETVA výslovně a neodvolatelně zavázala poskytnout tuto záruku HDW/Ferrostaal, pokud by Komise neschválila stávající a předchozí podpory, které byly poskytnuty ŘL ([145]). Doložka 1.2.3. SPA ŘL, podepsaná dne 11. října 2001, se výslovně odvolává na listinu podepsanou dne 14. září 2001. Jednání o přesném znění záruky pokračovala i během následujících měsíců ([146]). Jelikož Komise nevydala stanovisko k odložení/zamítnutí předchozích a stávajících podpor, které byly poskytnuty ŘL, byla banka ETVA povinna dne 31. května 2002 poskytnout HDW/Ferrostaal záruku v souladu s dohodou smluvních stran ze dne 14. září 2001 a v souladu s doložkou 1.2.3. ke SPA ŘL. Z výše uvedeného je evidentní, že ačkoliv byl dodatek se zárukou ve prospěch HDW/Ferrostaal podepsán dne 31. května 2002, banka ETVA již byla vázána poskytnutím této záruky, pokud by Komise neschválila předchozí a stávající podpory, které byly poskytnuty ještě v době, kdy byla pod kontrolou státu. To znamená, že příloha ze dne 31. května 2002 představuje naplnění dohody, kterou banka ETVA uzavřela ještě v době, kdy byla pod kontrolou státu. Jak bylo prokázáno v části 3.2 tohoto rozhodnutí, lze veškerá opatření banky ETVA, poskytnutá ve prospěch ŘL v době, kdy byl pod státní kontrolou, přisoudit státu ([147]). Všechny tyto údaje Řecko svým dopisem ze dne 23. května 2005 ([148]) potvrdilo.

— Za druhé, i pokud by se dalo předpokládat, že na základě výše uvedeného úkonu banka ETVA, když ještě byla pod kontrolou státu (tedy do konce března roku 2002), nebyla vázána žádnou smluvní povinností k tomu, aby HDW/Ferrostaal poskytla onu záruku, přesto by toto opatření muselo být přisouzeno státu. Komise konstatuje, že ve skutečnosti Řecko pokračovalo v řízení prodeje ŘL, a to dokonce i v době po převodu banky ETVA na banku Pireus. V článku 8.2.2 smlouvy ze dne 20. března 2002, uzavřené mezi státem a bankou Pireus, se uvádí, že banka ETVA nenese odpovědnost za průběh prodeje ŘL, který bude nadále řídit stát. V čl. 8.2.2 písm. b), se například,praví, že stát „převezme řízení, dohled a odpovědnost za úkony a vyjednávání s třetím kupujícím podíl v Řeckých loděnicích“. Podle článku 8.2.2 smlouvy ze dne 20. března 2002 banka Pireus ve svém dopise ze dne 28. května 2002 požádala řecký stát o souhlas se zárukou, kterou měla banka ETVA poskytnout HDW/Ferrostaal. Stát vydal souhlasné stanovisko svým dopisem ze dne 31. května 2002. Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že poskytnutí záruky lze přisoudit státu.

— Za třetí, i v případě zamítnutí obou výše uvedených bodů, by přesto musela být záruka přisouzena státu. Komise konstatuje, že stát skutečně rozhodl o privatizaci ŘL ([149]). Když banka Pireus převzala kontrolu nad bankou ETVA, převzala také právní odpovědnost k privatizaci ŘL. Jak ostatně uznala samotná TKMS/ENAEX, HDW/Ferrostaal by nikdy ŘL nekoupila, pokud by jí nebyla poskytnuta předmětná záruka. Vzhledem k tomu, že stát dospěl k závěru o nutnosti prodeje ŘL a protože poskytnutí záruky bylo nezbytně nutné k jejímu prodeji, lze dovodit, že stát postavil banku ETVA do pozice, kdy byla povinna tuto záruku poskytnout. Díky tomu, i přes možný závěr, že banka ETVA v květnu roku 2002 rozhodla o poskytnutí záruky bez jakéhokoliv státního zásahu, by toto opatření bylo přisouzeno státu.

— Za čtvrté, i v případě zamítnutí předchozích bodů by se muselo dovodit, že banka ETVA 31. května 2002 přistoupila k poskytnutí záruky pouze a jen proto, že její majoritní akcionář (tedy banka Pireus) obdržela od státu záruku, která jí poskytovala ochranu před každou finanční újmou, plynoucí z její záruky. Ve skutečnosti, jak bude prokázáno, žádný soukromý investor by v tržním prostředí takovou záruku neposkytl, aniž by mu byly státem poskytnuty protizáruky. Záruka byla poskytnuta pouze proto, že stát poskytnutím záruky zabezpečil ekonomický subjekt (tj. sdružení podniků) před případnými negativními důsledky (tj. poskytnutím protizáruky). V takovém případě, kdy jeden podnik pouze převádí podporu na druhý podnik, je přijaté opatření přisuzováno státu.

(315) K tomu, aby opatření představovalo státní podporu, ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, musí být financováno ze státních prostředků. V oznámení o státních podporách se zdůrazňuje, že „Podpora je poskytnuta poskytnutím záruky, a nikoliv v době propadnutí záruky, nebo v provádění plateb v souladu se zárukou. Posouzení, nakolik záruka představuje státní podporu […] musí být provedeno v době poskytnutí záruky.“ S poukazem na výše uvedené Komise soudí, že banka ETVA převzala smluvní povinnost, aby ve prospěch HDW/Ferrostaal poskytla předmětnou záruku v době, kdy stát ještě vlastnil většinový podíl akcií banky ETVA. Jelikož v oznámení o podporách se uvádí, že podpora musí být posouzena v době poskytnutí záruky, a nikoliv později, po propadnutí záruky, lze s ohledem na povinnost státu k poskytnutí záruky říci, že stát vystavil veřejné prostředky riziku, a tudíž záruka byla poskytnuta ze státních prostředků. Skutečnost, že banka ETVA byla krátce nato prodána bance Pireus, nemá na tento závěr žádný vliv. Pokud by ve skutečnosti stát poskytl zájemcům o koupi správné informace o smluvních povinnostech banky ETVA – obzvláště o jejím závazku poskytnout HDW/Ferrostaal záruku v případě, že by Komise nevydala stanovisko o odložení *ad acta* – museli by zájemci tento závazek banky ETVA vzít na vědomí. Následně by museli směrem dolů přehodnotit cenu, kterou by byli ochotni poskytnout za odkoupení banky ETVA. To znamená, že stát prodal banku ETVA za nižší cenu, a přišel tak o část prostředků. Podle výše uvedeného, i pokud by se dalo dovodit, že banka ETVA se v době, kdy ještě patřila státu, smluvně nezavázala k poskytnutí záruky, Komise soudí, že stát, když v lednu roku 2001 přijal rozhodnutí o privatizaci ŘL – když banka ETVA byla stále v jeho vlastnictví – uvedl banku ETVA do situace, kdy již byla nucena poskytnout předmětnou záruku, neboť tato se stala nutným předpokladem k nalezení zájemce o koupi ŘL. To znamená, že při podávání nabídek zájemců o koupi banky ETVA, tito vzali v úvahu závazek posledně jmenované k poskytnutí předmětné záruky. Z tohoto důvodu nabídli za odkoupení banky ETVA cenu nižší, což opět vede k závěru, že došlo ke ztrátě části státních prostředků.

(316) I pokud by se dalo dovodit, že v době, kdy stát prodával banku ETVA, neexistovala povinnost (ani smluvní ani věcná) k poskytnutí předmětné záruky, lze opět prokázat, že na záruce, kterou banka ETVA poskytla, se podílely státní prostředky. Stát totiž kupci banky ETVA (bance Pireus) poskytl záruku, kterou se zavázal vrátit bance Pireus v plné výši (100 %) částky, kterou byl případně byla banka ETVA povinna vyplatit z titulu záruky poskytnuté ve prospěch HDW/Ferrostaal. Tato protizáruka byla poskytnuta po sobě následujícími smlouvami. Smlouvou ze dne 18. prosince 2001 uzavřenou mezi státem a bankou Pireuse o prodeji 57,7 % státního podílu v bance ETVA se stát zavázal uhradit bance Pireus 57,7 % podíl částky, kterou by banka ETVA zaplatila kupci za ŘL. Smlouvou ze dne 20. března 2002 uzavřenou mezi stejnými smluvními stranami se stát zavázal uhradit bance Pireus 100 % každé částky, kterou by byla banka ETVA nucena poukázat kupci za ŘL ([150]). Stát ve svém dopise ze dne 31. května 2002 adresovaném bance Pireus ubezpečoval posledně jmenovanou, že poukáže 100 % každé částky, kterou banka ETVA vyplatí kupci za ŘL ([151]). To znamená, že když 31. května 2002 banka ETVA podepsala přílohu ke SPA ŘL, banka Pireus již obdržela záruku státu, že bude v plné výši (100 %) odškodněna za jakoukoliv částku, kterou bude banka ETVA povinna uhradit z titulu záruky, již je povinna poskytnout ve prospěch HDW/Ferrostaal ([152]). Tím je prokázáno, že každá částka vynaložená bankou ETVA by nakonec byla krytá z prostředků státního rozpočtu, a proto se na této podpoře podílely státní zdroje.

(317) K prokázání existence státní podpory podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES je zapotřebí prokázat, že stát se nezachoval tak, jak by se v tržním prostředí a za podobných okolností zachoval soukromý investor. V tomto smyslu Řecko, ŘL a TKMS/ENAEX tvrdí, že za podobných okolností by soukromý investor předmětnou záruku HDW/Ferrostaal neposkytl. Tvrdí, že kriterium soukromého investora v tržním prostředí by mělo být uplatněno vůči bance ETVA, která reprezentovala právnickou osobu, které byla prodána společnosti ŘL, a vůči řecké vládě, která vystupovala jako prodávající banky ETVA.

(318) Komise připomíná, že, jak bylo uvedeno v části 3.2, když banka ETVA koupila ŘL a bezprostředně poté přistoupila ke kapitálovému vkladu, aby zajistila životaschopnost posledně jmenované, nezachovala se jako soukromý

investor, ale jako státní instituce poskytující podporu k udržení podniku považovaného za významný pro řeckou ekonomiku při životě. Ostatně žádný soukromý investor v tržním prostředí by se sám neocitl v postavení banky ETVA. Žádný soukromý investor by se neocitl v takové situaci, aby prodával akcie ŘL. Komise tak konstatuje, že kriterium soukromého investora nelze v dané situaci uplatnit k obhájení skutečnosti, že stát vystavil státní prostředky riziku (poskytnutím záruky).

(319) Pokud by i přesto někdo usoudil, že kriterium soukromého investora v tržním prostředí musí být aplikováno, Komise se domnívá, že pokud by stát byl soukromým podnikem, působícím za běžných okolností v tržním prostředí, k poskytnutí záruky by nepřistoupil. K prokázání tohoto tvrzení stačí, aby byl přijat jeden z dále uvedených argumentů.

(320) Za prvé, Komise konstatuje, že banka ETVA (a jejím prostřednictvím stát) přesto, že vlastnila pouze 51 % podíl akcií ŘL (zbývající 49 % podíl byl ve vlastnictví zaměstnanců ([153]), se zavázala poskytnout kupci ŘL (tj. HDW/Ferrostaal) 100 % každé částky podpory, kterou by ŘL byly povinny vrátit. Soukromý investor by nikdy nepřistoupil k plnému (100 %) krytí ztráty prodávaného podniku. Za jistých okolností by soukromý investor snad přistoupil k převzetí některých z budoucích závazků prodávaného podniku, ale pouze do výše svého podílu, který byl v daném případě ve výši 51 %. Soukromý investor by požadoval, aby ostatní akcionáři převzali odpovědnost za zbývající 49 % podíl předmětných závazků. Akceptováním úhrady v plné, 100 % výši případně ohromných závazků (připomíná se, že dohodou nebyla stanovena maximální hranice poskytnutého odškodnění) prodávaného podniku, banka ETVA tak ostatním akcionářům ŘL poskytla dar (tedy zaměstnancům). Soukromý investor, převzetím případných ohromných závazků prodávaného podniku vysoce převyšujících jeho podíl by k poskytnutí takového daru nepřistoupil. Z této skutečnosti, a pouze proto, že záruka na odškodnění, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal v plné *100 %* výši (a nikoliv ve výši 51 %) za podpory, které by byly nuceny ŘL vrátit, tak lze dovodit, že žádný soukromý investor by takovou záruku neposkytl.

(321) Za druhé, Řecko, ŘL a TKMS/ENAEX tvrdí, že čistá hodnota v případě prodeje ŘL (tj. příjmy minus výdaje) byla vyšší – včetně očekávaných plateb za záruku – než v případě, kdy by došlo k její likvidaci. TKMS/ENAEX opírá své tvrzení odkazem na druhou zprávu Deliotte. V této zprávě je čistá cena posuzována ze dvou pohledů. Analýza byla provedena z pozice banky ETVA a následně z pozice státu. Komise se domnívá, že uplatnění kriteria vůči bance ETVA bylo neoprávněné. Ve skutečnosti, jak bylo uvedeno v bodě 3.2, o privatizaci bylo rozhodnuto s finanční podporou – viz např. státní podpory podle zákona číslo 2941/2001 ([154]) – vlády, a banka ETVA tak nikdy nevystupovala v pozici nezávislého ekonomického subjektu, svobodného rozhodnout o prodeji ŘL způsobem, aby maximalizovala vlastní příjmy a minimalizovala vlastní ztráty. Takže to, co musí být následně prozkoumáno, je vměšování státu jako celku, a nikoliv projev jedné z jeho součástí.

(322) Pokud bude přesto toto kriterium uplatněno vůči bance ETVA, musí dojít ke srovnání čisté hodnoty, které by banka ETVA dosáhla (tedy příjem minus výdaje) v případě likvidace a v případě prodeje ŘL. V případě likvidace ŘL je zapotřebí stanovit cenu, kterou by banka ETVA vynaložila. TKMS/ENAEX tvrdí, že ztráta by se minimálně rovnala výši všech úvěrů a záruk, které banka ETVA poskytla ŘL a na které stát neposkytl protizáruky. Komise však konstatuje, že žádný z těchto úvěrů a záruk nepředstavuje běžné výdaje spojené s ukončením a likvidací podniku ([155]). Všechny tyto úvěry a záruky poskytla banka ETVA jako *státní orgán*, neboť představovaly buď státní podporu na civilní aktivity, nebo představovaly opatření k ochraně národní bezpečnosti Řecka, a to v souladu s článkem 296 Smlouvy o ES ([156]). Tyto úvěry a záruky tak nemohou být vzaty do úvahy při použití kriteria soukromého investora v tržním prostředí. Je tedy prokázáno, že by banka ETVA, coby činitel tržního prostředí, neměla, v případě likvidace ŘL, vynaložit vysoké náklady. V případě prodeje posledně jmenované by získala kupní cenu ve výši 6 milionů EUR. Co se týká výdajů, spojených s prodejem ŘL, banka ETVA byla povinna poskytnout zkoumanou záruku, která byla neomezená co do výše, a byla vázána na případnou úhradu desítek, možná stovek, milionů EUR. Porovnáním těchto dvou pohledů je evidentní, že soukromý investor by upřednostnil likvidaci loděnic ([157]). Banka ETVA se tedy nezachovala jako soukromý investor v tržním prostředí. Pokud by toto porovnání mezi prodejem ŘL a případnou likvidací bylo provedeno z hlediska státu, dospělo by se k naprosto stejným závěrům. Likvidace ŘL by pro stát, vystupující z hlediska podnikatele/soukromníka, nepředstavovala vysokou cenu, neboť všechny tyto státní úvěry a záruky poskytnuté ŘL (přímo nebo prostřednictvím banky ETVA) poskytl stát, jako *státní orgán*, neboť představovaly buď státní podporu na civilní aktivity, nebo představovaly opatření k ochraně národní bezpečnosti Řecka, a to v souladu s článkem 296 Smlouvy o ES. V případě prodeje by stát získal pouze několik málo milionů EUR, kdežto díky poskytnuté záruce by byl vystaven riziku úhrady desítek, nebo stovek milionů EUR. Závěrem lze konstatovat, že stát se nezachoval způsobem za podobných okolností přijatelným pro soukromý podnik.

(323) Řecko, ŘL a TKMS/ENAEX tvrdí, že riziko, aby ŘL vrátily státní podpory, bylo velmi omezené, neboť Komise v té době nezahájila přezkumné řízení. Tvrdí tedy, že riziko, aby banka ETVA a stát nabyly povinnosti, z titulu poskytnuté záruky, k úhradě odškodnění, bylo nízké. Komise takový argument nemůže přijmout. Je to stejné jako tvrzení, že poskytnutí záruky bylo možné, protože Řecku se po všechna minulá léta dařilo skrývat neoprávněnost a neslučitelnost státních podpor poskytnutých ŘL, stejně tak, jako neoprávněné použití podpor Komisí dříve odsouhlasených. Komise na okraj připomíná, že HDW/Ferrostaal trvala na poskytnutí předmětné záruky a nebyla ochotna přistoupit k podpisu završení prodeje ŘL před získáním této záruky. Význam kladený HDW/Ferrostaal na tuto záruku prokazuje, že tento soukromý investor usoudil, že pravděpodobnost povinnosti, aby ŘL vrátila státní podpory, nebyla malá. Ze skutečnosti, že se Řecko, již od samotného počátku procesu privatizace, zavázalo poskytnout vítězi soutěže tuto záruku, rovněž vyplývá, jak ostatně i Řeckou usoudilo, že soukromý investor bude tuto záruku považovat za vysoce významnou (klíčovou – *sine qua non* – podmínku, podle dopisu Řecka ze dne 23. května 2005, citovaný v poznámce 149 tohoto rozhodnutí, a podle druhé zprávy Deloitte) skutečnost, která nastává v případech, kdy soukromý investor dospěje k závěru, že pravděpodobnost vrácení není zanedbatelná.

(324) Komise dále konstatuje, že přes obtížnost stanovit výši podpor, které by bylo možné po ŘL požadovat k vráceni, by každý podnik v tržním prostředí, který usiluje o prodej ŘL, minimálně trval na doplnění smlouvy o prodeji o stanovení maximální výše ceny, která by případně byla poukázána kupujícímu. Takový podnik by v žádném případě nepřistoupil na riziko povinnosti k úhradě stovek milionů EUR, a to ani v případě, kdy by pravděpodobnost této úhrady byla velice omezená. Takže skutečnost, že v záruce nebyla uvedena žádná maximální hranice, je dalším důkazem k prokázání, že banka ETVA a stát se nezachovaly způsobem přijatelným pro podnik v tržním prostředí.

(325) Za třetí, k posouzení státu, nakolik se zachoval jako investor v tržním prostředí, je zapotřebí komplexně posoudit státní intervence. V daném případě stát k usnadnění privatizace ŘL poskytl mnoho vysokých podpor (konkrétně podpor podle zákona číslo 2941/200 ([158]). Vrátil zaměstnancům ŘL částku 4,3 milionu EUR, kterou tito vynaložili v rámci tří navýšení kapitálu ŘL. Toto opatření, jehož smyslem bylo, aby zaměstnanci nebránili prodeji ŘL, by mimo jiné v tržním prostředí nebylo přijatelné pro žádného investora pro neexistenci takové smluvní povinnosti, a navíc proto, že zaměstnanci stále dlužili bance ETVA částku 24 milionů EUR, která představovala kupní cenu akcií. Závěrem stát také požadoval, aby kupec poukázal část kupní ceny za ŘL formou navýšení kapitálu ([159]). Ze všech těchto podkladů vyplývá, že během prodeje ŘL se stát nechoval s úmyslem maximalizace příjmů a minimalizace výdajů, ale pouze ve snaze usnadnit prodej ŘL a zajistit pokračování činnosti loděnic. Stát se tak během tohoto prodeje nezachoval jako investor v tržním prostředí.

(326) Opírajíce se o každé z výše uvedených posouzení, dospěla Komise k závěru, že žádný investor by v tržním prostředí takovou záruku neposkytl.

(327) Co se týká existence výhody a prospěchu z ní plynoucí, Komise se domnívá, že žádný investor by nekoupil ŘL jako celek (tj. včetně civilních aktivit), bez záruky. Druhá zpráva Deloitte tento argument potvrzuje: „Naše zkušenost a výše uvedena analýza nás nutí uvěřit, že žádný opravdový investor by nebyl ochoten koupit Řecké loděnice, a současně převzít jakékoliv riziko spojené se státními podporami (které v té době nebyly jisté, ani kvantitativně Komisí definované) u společnosti, která se a) po řadu let nacházela ve vlastnictví, a byla řízena, společností pod státní kontrolou (bankou ETVA), b) vykazovala vysoce záporný vlastní kapitál a jiné provozní nedostatky (např. nízkou produktivitu, vysoké provozní náklady, přemíry zaměstnanců, atp.)“. Tento závěr také potvrzuje skutečnost, že Řecko, uvědomujíce si, že předmětná záruka bude nutná k přilákání soukromých investorů, se v podkladech soutěže zavázalo poskytnout vítězi předmětnou záruku ([160]). Logicky lze dovodit, že záruka byla nutná k nalezení kupce ŘL, neboť každý investor, který by se podrobněji zabýval situací v ŘL, by zjistil, že posledně jmenovaným plynul značný prospěch z různých opatření, případně představujících podpory, o kterých by Komise mohla rozhodnout, že musí být vráceny ([161]). Na rozdíl od tohoto závěru loděnice Elefsina tvrdí, že tato záruka nebyla nutná, konkrétně byly ochotny samy ŘL koupit bez záruky, což lze doložit tím, že v jejich nabídce na odkoupení ŘL nebyla koupě podmíněna touto zárukou. Komise konstatuje, že tento argument loděnic Elefsina není opodstatněný. Komise připomíná, že i pokud je pravdou, že loděnice Elefsina tuto záruku neuplatnily ve své nabídce, pak z toho nevyplývá, že v případě jejich výběru za nejvhodnějšího potencionálního kupce, by nepožádaly o záruku v pozdější fázi vyjednávání s prodávajícím ([162]). S největší pravděpodobností by loděnice Elefsina

k tomu přistoupily. Skutečně, krátce po prodeji ŘL ve prospěch HDW/Ferrostaal, loděnice Elefsina začaly předkládat Komisi oznámení, že ŘL bylo poskytnuto mnoho vysokých podpor, o jejichž navrácení by měla Komise rozhodnout. Každý investor, přesvědčený o tom, že podniku byly poskytnuty desítky milionů EUR formou neoprávněných podpor, by sám o sobě nepodstoupil riziko takové koupě, pokud by mu nebyla poskytnuta taková záruka. Komise tak zamítá uvedený argument loděnic Elefsina a konstatuje, že bez této záruky by žádný investor v tržním prostředí nekoupil ŘL jako celek, tj. včetně civilních aktivit. Jak bylo výše uvedeno, v případě, že by nedošlo k prodeji ŘL, Řecko by pokračovalo v podporování vojenských aktivit podle článku 296 Smlouvy o ES. Naopak, podle článku 87 Smlouvy o ES by Řecku nebylo umožněno poskytnout podporu na civilní aktivity. Komise konstatuje významné zhoršení ekonomické situace ŘL v období let 1998 až 2002. I když ŘL nevedly oddělené účtování civilních aktivit, lze snadno usoudit, že tyto aktivity byly po celou uvedenou řadu let vysoce ztrátové. Kromě loďařských činností, během uvedených let tři nejvýznamnější smlouvy civilního zaměření představovaly smlouvy se společnostmi ISAP, OSE a Strintzis. S poukazem na výše uvedené v tomto rozhodnutí (viz popis a posouzení opatření E12c), byly smlouvy se společnostmi ISAP a OSE dokončeny s významným zpožděním, ŘL byly povinny zaplatit vysoké smluvní pokuty a bezúplatně dodat rovnocenný kolejový materiál, což přispělo k zásadnímu navýšení ceny. Je tedy evidentní, že tyto smlouvy se staly vysoce ztrátovými. Rovněž tak smlouva se společností Strintzis, jak bylo dříve uvedeno, se pro ŘL stala velkým neúspěchem. Smlouva byla ukončena v roce 2002, ŘL byly nuceny vyplatit společnosti Strintzis smluvní odškodnění, a lodě se podařilo prodat až v roce 2004 za cenu, představující pouhý zlomek desítek milionů EUR, které ŘL vynaložily na jejich zhotovení. Stejně tak i tato smlouva byla vysoce ztrátová. Konečně poslední obchodní činnost spočívala v opravě lodí. Jedná se o činnost s malým prostorem pro zisk, právě pro obrovskou konkurenci mezi loděnicemi v tomto oboru. Komise přesto pochybuje, nakolik byla tato činnost zisková, ale v žádném případě nebyla s to pokrýt ohromné ztráty ze smluv se společnostmi ISAP, OSE a Strintzis. Lze tedy snadno usoudit, že civilní aktivity byly až do roku 2002 vysoce ztrátové. Jak bylo tímto rozhodnutím prokázáno, tyto aktivity byly trvale udržovány podporami, z nichž část musí být nyní vrácena. A co je nejdůležitější, neschopnost řádného plnění smluv se společnostmi ISAP, OSE a Strintzis prokazuje, že obchodní aktivity by i nadále byly ztrátové, pokud by nedošlo k jejich odkoupení velkým podnikem, a nedostalo se jim technické a řídící podpory posledně jmenované. Druhá zpráva Deloite potvrzuje existenci provozních problémů v ŘL (nízká produktivita, vysoké provozní náklady, přemíra zaměstnanců, atp.). Takže pokud by nedošlo k prodeji civilních aktivit, brzy by přestaly existovat (jedině, že by Řecko pokračovalo v poskytování neoprávněné a neslučitelné podpory těmto aktivitám). Komise tak souhrnně tímto bodem prokázala, že bez záruky by žádný investor nepřistoupil ke koupi civilních aktivit ŘL, které by, v případě, že by nebyly prodány, brzy skončily. Komise dospěla k závěru, že prospěch ze záruky plynul ŘL a podstata výhody spočívá v možnosti pokračování civilních aktivit.

(328) Loděnice Elefsina nesouhlasí s předchozím závěrem ve vztahu k osobě, jíž tímto opatřením plynul prospěch. Tvrdí, že kromě ŘL prospěch ze záruky, kterou poskytla banka ETVA, plynul také HDW/Ferrostaal. Komise s tímto hodnocením nesouhlasí. S odkazem na již prokázané, v podkladech výběrového řízení předložených potenciálním zájemcům o koupi se uvádělo, že tito budou odškodněni v případě povinnosti ŘL vrátit přijatou státní podporu. Takže, když HDW/Ferrostaal předložila svou nabídku na odkoupení ŘL, považovala za dané, že v případě možného požadavku po ŘL k navrácení podpor, by jí odpovídající odškodnění poskytla banka ETVA ([163]). To znamená, že v ceně, kterou HDW/Ferrostaal nabídla, byla již zohledněna záruka odškodnění. Takže HDW/Ferrostaal žádný prospěch ze záruky neplynul.

(329) Komise dospěla k závěru, že záruka, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal představuje, ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, státní podporu s tím, že příjemcem této podpory jsou ŘL. Jelikož byla, v rozporu s požadavkem čl. 87 odst. 3 Smlouvy o ES, podpora poskytnuta bez předchozího oznámení, představuje neoprávněnou podporu.

(330) Co se týká záruky poskytnuté řeckým státem bance Pireus, tato rovněž představuje podporu. Jedná se o výběrové opatření, financované ze státních zdrojů. Žádný investor přistupující k prodeji banky ETVA v tržním prostředí by takovou záruku neposkytl. Ve skutečnosti jediný důvod k poskytnutí této záruky spočíval v závazku banky ETVA poskytnout záruku HDW/Ferrostaal. Pokud by tato záruka nebyla poskytnuta, nebylo by zapotřebí poskytnout záruku bance Pireus. Jelikož v tržním prostředí by žádný investor záruku, kterou poskytla banka ETVA a která představuje státní podporu, sám neposkytl, žádný investor by v tržním prostředí neposkytl záruku ani bance Pireus (neboť tato poslední uvedená záruka by nebyla nutná, tj. neměla by klíčový charakter). Co se týká konstatování osoby, jíž plynul prospěch ze záruky, státem poskytnuté bance Pireus, Komise připomíná, že toto řízení se týká případných státních podpor, poskytnutých ve prospěch ŘL. V rozhodnutí o rozšíření řízení se neuvádí žádný další případný příjemce. V rámci tohoto řízení jsou tak posuzovány pouze podpory poskytnuté ve prospěch ŘL. Pokud by byla záruka státem poskytnutá bance Pireus

posouzena jako podpora ve prospěch ŘL, nepředstavovala by dodatečnou státní podporu nad rámec podpory zahrnuté v záruce banky ETVA poskytnuté HDW/Ferrostaal. Ve skutečnosti právě díky této poslední záruce byl soukromý investor ochoten koupit ŘL, jejichž civilní aktivity se tímto způsobem podařilo zachránit. To znamená, že zárukou státem poskytnutou bance Pireus již není ŘL poskytnuta dodatečná výhoda, a proto nemůže považována za dodatečnou podporu v její prospěch: veškeré výhody poskytnuté ŘL jsou zahrnuty v záruce, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal. V rámci tohoto rozhodnutí, které se týká případných státních podpor ve prospěch ŘL, tak Komise není povinna dospět k definitivnímu závěru, komu plynul prospěch ze záruky poskytnuté řeckým státem bance Pireus, ani nemusí dále zkoumat tuto poslední záruku. Stačí jí prozkoumat první záruku – záruku banky ETBA ve prospěch HDW/Ferrostaal – a tuto případně zrušit, pokud by představovala neslučitelnou podporu, poskytnutou ve prospěch ŘL.

4.16.5.3 Slučitelnost se společným trhem

(331) Co se týká záruky, kterou banka ETVA poskytla HDW/Ferrostaal, Komise nechápe, jak by mohla být tato podpora posouzena za slučitelnou podle čl. 87 odst. 2 a 3 Smlouvy o ES. Co se týká čl. 87 odst. 3 písm. c) Smlouvy o ES Komise konstatuje, že ŘL byly podnikem v obtížích. Jak již Komise uvedla, od 1. ledna 1999 se na podpory loďařskému průmyslu vztahovala ustanovení nařízení Rady (ES) č. 1540/98. V článku 5 nařízení se stanoví, že podpory na restrukturalizaci „mohou být výjimečně posouzeny za slučitelné se společným trhem, pokud splňují obecné pokyny Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích“. Pokyny platnými v té době pro poskytování záruk byly pokyny pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999. Záruka, pochopitelně, aby mohla být poskytnuta podpora, nemohla splňovat všechny podmínky uvedené v bodě 3.2.2 pokynů. Na příklad, podle podmínky b) „Obnovení životaschopnosti“ je poskytnutí podpory „podmíněno realizací restrukturalizačního plánu, Komisí schváleným pro každý jednotlivý podnik“. Komise konstatuje, že poskytnutí podpory nebylo podmíněno realizací restrukturalizačního plánu. Takže, pokud tento plán nebyl Komisi předložen, nemohl být ani Komisí schválen. Dále se v pokynech uvádí, že „plán musí být Komise předložen se všemi nutnými vysvětleními“. V tomto případě byla předchozí jednání s Komisí obzvláště nutná, neboť Komise již v roce 1997 schválila plán restrukturalizace, kterým se však nepodařilo dosáhnout obnovení životaschopnosti ŘL. Zárukou byla rovněž porušena zásada „jednorázové podpory“ stanovené bodem 3.2.3 pokynů pro záchranu a restrukturalizaci z roku 1999. Ve skutečnosti Komise svým rozhodnutím N 401/97 umožnila, podle směrnice Rady 90/684/EHS, poskytnutí investiční podpory, svým způsobem představující podpory na restrukturalizaci ([164]). Jak bylo uvedeno v posouzení opatření D1, stát poskytl tuto podporu v prosinci 1997 (ale podpora nebyla poukázána). Jak bylo tímto rozhodnutím prokázáno, podnik v době předcházející privatizaci v letech 2001–2002 obdržel také mnoho neoznámených a neslučitelných podpor. Restrukturalizační podpory, schválené rozhodnutím C 10/94, byly sice určeny loděnicím, jenže nebyly splněny podmínky, doprovázejících příslušné schválení.

(332) Jelikož záruka poskytnutá bankou ETVA ve prospěch HDW/Ferrostaal představuje neslučitelnou podporu ve prospěch ŘL, musí být okamžitě zrušena.

4.16.5.4 Zákaz této záruky jako takové (*per se*)

(333) Jak již bylo uvedeno v rozhodnutí o rozšíření řízení, záruka poskytnutá HDW/Ferrostaal není slučitelná se společným trhem i z dalšího důvodu. Komise soudí, že není slučitelná jako taková (*per se*), neboť negování praktického efektu jakéhokoliv požadavku po ŘL k navrácení podpory neumožňuje aplikaci pravidel o státních podporách.

(334) TKMS/ENAEX a ŘL tento názor zpochybňují. Konkrétně poukazují na to, že v případě výplaty odškodnění by toto neplatily ŘL. Ve skutečnosti podpora, poskytnutá bankou ETVA, zabezpečuje HDW/Ferrostaal, a nikoliv ŘL. Takže pokud Komise rozhodne o navrácení podpory, tuto budou muset vrátit ŘL, aby došlo k obnovení původní situace. TKMS/ENAEX nechápe, z jakého důvodu by její odškodnění (jako nástupce HDW/Ferrostaal) mohlo zvrátit tento přístup. TKMS/ENAEX ve skutečnosti nemá žádnou povinnost k opětovnému investování odškodnění, které jí bude vyplaceno, do ŘL.

(335) Komise konstatuje, že 100 % akcií ŘL koupila společnosti HDW/Ferrostaal a nyní jsou ve vlastnictví TKMS/ENAEX. To znamená, že i když ŘL a její akcionář reprezentují dva různé právnické subjekty, představují jednu hospodářskou jednotku. Díky záruce bude tato hospodářská jednotka odškodněna v plné výši (ze 100 %) za každou pomoc, kterou bude povinna vrátit státu. Komise tedy soudí, že tímto způsobem bude zrušen praktický efekt každého rozhodnutí o navrácení.

(336) Co se týká absence právního ustanovení o povinnosti TKMS/ENAEX k opětovnému vkladu každého odškodnění do ŘL, Komise nemůže pochopit, jakým způsobem by toto mohlo vést k vyvrácení předchozího závěru. Komise navíc konstatuje, že pokud neexistuje povinnost, nemůže ani existovat zákaz k provedení takového úkonu. Takže TKMS/ENAEX by tak mohla inkasované odškodnění vložit do ŘL. Navíc lze snadno dovodit, že pokud TKMS reprezentuje úspěšné soukromé sdružení podniků, jsou její finanční zdroje distribuovány tím nejlepším způsobem mezi jednotlivé právnické subjekty sdružení. Lze tedy snadno předpokládat, že pokud jeden z právnických subjektů je povinen zaplatit pokutu a druhý právnický subjekt získá odškodnění za tuto pokutu, vedení sdružení rozhodne o převedení této částky na prvý z uvedených subjektů, čímž zajistí optimální distribuci zdrojů mezi jednotlivé právnické subjekty sdružení. To tedy znamená, že i když TKMS/ENAEX nemá povinnost k zpětnému vkladu těchto zdrojů do ŘL, zdá se pravděpodobné, že vedení tak rozhodne.

(337) Komise dospěla k závěru, že podpora, kterou banka ETVA poskytla ve prospěch HDW/Ferrostaal je jako taková (*per se*) neslučitelná s pravidly o státních podporách.

5. ZÁVĚR

(338) Komise zjistila, že z šestnácti opatření, na která se vztahovalo toto úřední řízení, některá nepředstavují státní podporu, ve smyslu čl. 87 odst. 1 Smlouvy o ES, některá představují slučitelnou podporu, poměrně hodně jich představuje neslučitelnou podporu, kdežto značný počet podpor, v minulosti Komisí schválených, byl aplikován neoprávněně. O neslučitelných podporách, poskytnutých v rozporu s ustanoveními čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, a o podporách, poskytnutých neoprávněným způsobem, Komise rozhodla, že tyto musí být vráceny.

(339) Komise se domnívá, že daný problém je navíc komplikován možností omezené účinnosti navrácení těchto podpor, takže budou muset být přijata dodatečná opatření k zamezení tohoto rizika. Této otázce je věnován následující bod.

5.1 Potřeba zajistit, aby navrácení podpor poskytnutých na civilní aktivity ŘL nebylo částečně dotováno vojenskými aktivitami

(340) Jak bylo vysvětleno v bodě 3.3, a vztahuje se k příslušným opatřením, Komise akceptovala, že v případě, kdy budou loděnicím poskytnuty státní podpory bez specifikace určení financování konkrétních činností, může být konstatováno, že na vojenské aktivity bylo použito 75 % těchto podpor a na civilní aktivity 25 %. Tento závěr vychází ze skutečnosti, že ŘL nevedly oddělené účetnictví, takže nelze jednoznačně stanovit způsob použití těchto prostředků.

(341) V každém případě, pokud Komise přistoupí na to, že 75 % podíl veškerých vkladů státních prostředků jde na financování vojenských aktivit loděnic, musí být dovozeno, že 75 % podíl finančních prostředků vystupujících z ŘL jde na vrub obranných činností loděnic. To znamená, že 75 centů z každého eura, které budou povinny loděnice vrátit, půjde na vrub obranných činností ŘL. Požadavek na ŘL, aby vrátily podpory, které byly poskytnuty na civilní aktivity loděnic, povede k obnovení původní situace pouze tehdy, pokud Řecko předloží Komisi věrohodné údaje, prokazujících, že předmětné vratky jsou financovány výhradně z části civilních aktivit loděnic.

(342) Jinými slovy, jelikož převažující činnost ŘL je vojenského charakteru a ŘL nevedou oddělenou účetní evidenci civilních aktivit, existuje reálné nebezpečí, že navrácení podpor, poskytnutých na civilní aktivity, bude financováno převážně z prostředků, které by jinak byly použity k financování vojenských aktivit. Navrácení podpor, které by jinak mělo v plné výši zatížit civilní aktivity loděnic, půjde v převážné míře k tíži vojenských aktivit. Jelikož stát opakovaně poskytl širokou podporu a financování vojenským aktivitám ŘL ([165]), lze použití prostředků – které by jinak byly použity k financování vojenských aktivit – pro civilní aktivity, považovat za rovnocenné s převodem státních podpor na civilní aktivity loděnic. To znamená, že část finanční podpory vojenských aktivit poskytnuté státem bude ve skutečnosti použita k podpoře civilních aktivit ŘL (takže na tuto část nelze aplikovat znění článku 296 Smlouvy o ES. Tyto prostředky skutečně nemohou být považovány za nutné k podpoře vojenských aktivit, když nejsou použity k tomuto účelu). Nedojde tudíž k obnovení původního stavu před odkoupením civilních aktivit, a nadále budou poskytovány další, neslučitelné podpory na civilní aktivity ŘL.

(343) K obnovení stavu, který by existoval bez poskytnutí státních podpor, a k zamezení poskytování dalších podpor na obchodní činnost, musí Řecko zajistit navrácení podpor výhradně z části obchodních činností loděnic ([166]).

PŘIJALA TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 1

Podpora na investiční náklady, vynaložené ŘL před 31. prosincem 2001 v rámci investičního programu, popsaného v rozhodnutí Komise ze dne 15. července 1997 ve věci N 401/97 (toto opatření bylo v preambuli tohoto rozhodnutí označeno jako opatření D1), spadá do oblasti působnosti rozhodnutí Komise ze dne 15. července 1997.

Podpora na další investiční náklady vynaložené ŘL – a obzvláště investiční náklady, vynaložené po 31. prosinci 2001 – nespadá do oblasti působnosti rozhodnutí ze dne 15. července 1997 a není slučitelná se společným trhem.

Článek 2

Záruka, kterou Řecko svým rozhodnutím ze dne 8. prosince 1999 poskytlo ŘL ke krytí úvěru ve výši 4,67 miliardy GRD (13,72 milionu EUR), poskytnutého bankou ETVA společnosti ŘL (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření D2), představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem.

Pokud platnost záruky trvá v době vydání tohoto rozhodnutí, musí být státní záruka s okamžitou platností zrušena. Dále musí být vrácena podpora za dobu od úplného splacení zaručeného úvěru poskytnutého ŘL do doby ukončení platnosti záruky.

Výše podpory, určené k vrácení za poskytnutou záruku, odpovídá rozdílu mezi referenční úrokovou sazbou platnou pro Řecko navýšenou o 600 bazických bodů a celkovou výší zaručeného úvěru (úroky plus poplatek za záruku, které ŘL zaplatily).

Článek 3

Úvěr ve výši 1,56 miliardy GRD (4,58 milionu EUR) poskytnutý v červenci 1999 bankou ETVA společnosti ŘL a splacený v roce 2004 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření D3) představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem.

Výše podpory určené k navrácení za poskytnutou záruku za dobu, kdy ŘL měly k dispozici úvěr v plné výši, do doby jeho úplného splacení, odpovídá rozdílu mezi výší referenční úrokové sazby platné pro Řecko navýšené o 600 bazických bodů a úrokové sazby, za kterou byl úvěr poskytnut.

Článek 4

Dvouletý úvěr ve výši 13,75 milionu EUR podle smlouvy ze dne 31. května 2002, uzavřené mezi bankou ETVA a ŘL, a který ŘL nebyl poukázán (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření D4), nepředstavuje podporu.

Článek 5

Podpora ve výši 54 miliardy GRD (160 milionů EUR) schválená rozhodnutím Komise ze dne 15. června 1997 ve věci státní podpory C 10/94 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E7) byla poskytnuta neoprávněně a musí být vrácena.

Článek 6

Podpora ve výši 29,5 milionu EUR schválená rozhodnutím Komise ze dne 5. června 2002 ve věci N 513/01 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E8) byla poskytnuta neoprávněna a musí být vrácena.

Článek 7

Na 75 % podíl vkladu do kapitálu ŘL ve výši 8,72 miliardy GRD (25,6 milionu EUR), ke kterému v letech 1996 a 1997 přistoupila banka ETVA (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E9), se vztahují ustanovení článku 296 Smlouvy o ES. Zbývající 25 % podíl představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, ale slučitelnou se společným trhem.

Článek 8

Vklad banky ETVA ve výši 800 milionů GRD (2,3 milionu EUR) do kapitálu ŘL, ke kterému došlo 20. května 1998 (navýšení kapitálu, jakož i následující dvě navýšení, označených v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E10), nepředstavuje podporu.

Dvě navýšení kapitálu ŘL ve výši 321 milionů GRD (0,9 milionu EUR) a 397 milionů GRD (1,2 milionu EUR), jež provedla banka ETVA ze dne 24. června 1999 a ze dne 22. května 2000, představují podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES, která není slučitelná se společným trhem. Tato podpora musí být vrácena.

Článek 9

Protizáruky, které stát poskytl bance ETVA ke krytí záruk poskytnutých bankou ETVA v rámci smluv uzavřených mezi ŘL a Řeckými drahami (OSE) a Tramvajovou Linkou Atény Pireus (ISAP), (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E12b), představují podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem.

Výše podpory, vztažené k protizárukám ke smlouvám se společností ISAP, odpovídá rozdílu mezi ročním poplatkem 480 bazických bodů (tj. 4,8 %) a poplatkem skutečně ŘL zaplaceným (tj. poplatek za záruky zaplacený bance ETVA a poplatek za záruky zaplacený státu). Tato podpora musí být vrácena za dobu do ukončení platnosti státních protizáruk.

Pokud státní protizáruky ke smlouvám se společností OSE dosud platí, musí být s okamžitou platností zrušeny. Dále musí být vrácena podpora za dobu od zahájení platnosti protizáruk. Výše záruky, která musí být vrácena, odpovídá rozdílu mezi ročním poplatkem 680 bazických bodů (tj. 6,8 %) a poplatkem skutečně ŘL zaplaceným (tj. poplatek za záruky zaplacený bance ETVA a poplatek za záruky zaplacený státu).

Článek 10

Plnění smluv, uzavřených mezi ŘL na jedné straně a společností OSE a společností ISAP na straně druhé, včetně změny smluvních podmínek, na které společnost OSE v letech 2002–2003 přistoupila (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jak opatření E12c), nepředstavuje podporu.

Článek 11

Úvěr ve výši 16,9 miliardy GRD (49,7 milionu EUR) poskytnutý dne 29. října 1999 bankou ETVA společnosti ŘL a splacený v roce 2004 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E12a), představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem.

Výše podpory určené k vrácení za období do června 2001 odpovídá rozdílu mezi výší referenční úrokové sazby platné pro Řecko navýšené o 600 bazických bodů a úroků, které ŘL skutečně zaplatily bance ETVA.

Výše podpory k navrácení, za následující období do splacení úvěru, odpovídá rozdílu mezi výší referenční úrokové sazby platné pro Řecko navýšené o 400 bazických bodů a úroků, které ŘL skutečně zaplatily bance ETVA.

Článek 12

Záruka ve výši 3,26 milionu EUR a 3,38 milionu EUR, které banka ETVA poskytla dne 4. března 1999 a následně 17. června 1999, které byly zrušeny v roce 2002 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E13b), představují podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem.

Výše podpory určené k navrácení za období do zrušení záruk odpovídá rozdílu mezi ročním poplatkem 480 bazických bodů (tj. 4,8 %) a poplatkem skutečně ŘL zaplaceným.

Článek 13

Na 75 % podíl záruk poskytnutých státem dne 8. prosince 1999 k zaručení úvěru ve výši 10 miliard GRD (29,3 milionu EUR), který banka ETVA poskytla ŘL (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E14), se vztahují ustanovení článku 296 Smlouvy o ES.

Na zbývající 25 % podíl státní záruky nelze uplatnit ustanovení článku 296 Smlouvy o ES a tato část představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES. Částka ve výši 750 milionů GRD (2,20 milionu EUR) z této podpory byla do 31. března 2002 slučitelná se společným trhem. Po tomto datu byla slučitelná se společným trhem pouze částka ve výši 1,32 milionu EUR. Zbývající část podpory není slučitelná.

Pokud státní záruka dosud platí, musí být její část ve výši neslučitelné podpory (tj. 25 % dosud platné záruky minus 1,32 milionu EUR slučitelné částky) s okamžitou platností zrušena.

Za období od poskytnutí zaručeného úvěru společnosti ŘL do doby ukončení platnosti neslučitelné části státní záruky musí být navíc vrácena podpora, jejíž výše odpovídá rozdílu mezi výší referenční úrokové sazby platné pro Řecko navýšené o 600 bazických bodů a celkové výše zaručeného úvěru (úroky plus poplatek, který ŘL skutečně zaplatily).

Výše této podpory je počítána s ohledem na část státní podpory představující neslučitelnou podporu.

Článek 14

Na 75 % podíl úvěrů ve výši 1,99 miliardy GRD (5,9 milionu EUR), 10 milionů USD a 5 milionů USD, které banka ETVA poskytla ŘL dne 25. července 1997, dne 15. října 1997 a dne 27. ledna 1998 (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E16), se vztahují ustanovení článku 296 Smlouvy o ES.

Zbývající 25 % podíl předmětných úvěrů představuje podporu.

Výše podpory zahrnuté v prvním úvěru poskytnutém v drachmách odpovídá rozdílu mezi výší referenční úrokové sazby platné pro Řecko navýšené o 400 bazických bodů a úrokem, který ŘL skutečně zaplatily. Výše podpory zahrnuté v druhém a třetím úvěru poskytnuté v USD, odpovídá rozdílu mezi úrokovou sazbou LIBOR dolarových transakcí navýšenou o 475 bazických bodů a úrokem, který ŘL skutečně zaplatily.

Ve všech třech případech byla podpora poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a je neslučitelná se společným trhem.

Výše uvedené podpory tak musí být vráceny.

Článek 15

Podíl 25 % z částky 81,3 milionu EUR a částky 40 milionu EUR, které představují hrubý odhad výše záloh, jež v letech 2000 a 2001 poskytlo řecké válečné námořnictvo ŘL v míře převyšující náklady ŘL na zhotovení odpovídající části příslušných smluv (opatření označené v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E17), představuje podporu poskytnutou po dobu jednoho roku.

Tato podpora byla poskytnuta v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a je neslučitelná se společným trhem. Výše podpory určené k navrácení odpovídá výši referenční sazby platné pro Řecko navýšené o 600 bazických bodů, počítáno po dobu jednoho roku.

Článek 16

Záruka poskytnutá bankou ETVA na odškodění HDW/Ferrostaal, kterým by byla HDW/Ferrostaal odškodněna bankou ETVA za každou státní podporu, kterou by byly ŘL povinny vrátit (opatření nazvané v preambuli tohoto rozhodnutí jako opatření E18c), představuje podporu poskytnutou v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o ES a neslučitelnou se společným trhem. Navíc je tato podpora sama o sobě neslučitelná se společným trhem, a musí tak být s okamžitou platností zrušena.

Článek 17

Vzhledem k tomu, že z výhod vyplývajících z podpor určených k navrácení podle článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a článků 11 až 15 těžily pouze civilní aktivity ŘL, musí být podpora vrácena z části civilních činností ŘL. V této souvislosti musí Řecko předložit podrobné a prokazatelné údaje – včetně ověření nezávislým auditorem společnosti – o tom, že navrácení bylo financováno výhradně z částí civilních aktivit ŘL.

Článek 18

1. Řecko si od ŘL vyžádá zpět podporu určenou k navrácení podle článků 2, 3, 5, 6, 8, 9 a článků 11 až 15.

2. Částky, které mají být navráceny, jsou úročeny ode dne, kdy byly pro ŘL uvolněny, do dne jejich skutečného navrácení.

3. Výše úroků bude vypočtena na základě složeného úrokování podle kapitoly V nařízení Komise (ES) č. 794/2004 ([167]).

4. Navrácení podpory musí být okamžité a skutečné.

5. Řecko zajistí, aby toto rozhodnutí bylo provedeno do čtyř měsíců ode dne jeho oznámení.

Článek 19

1. Do dvou měsíců od oznámení tohoto rozhodnutí poskytne Řecko Komisi následující informace:

a) celkovou částku (jistinu a úroky z vymáhané podpory), kterou má příjemce vrátit;

b) podrobný popis opatření již přijatých a plánovaných k provedení tohoto rozhodnutí;

c) doklady prokazující, že příjemci bylo nařízeno podporu vrátit.

2. Řecko informuje Komisi o průběhu vnitrostátních opatření přijatých k provádění tohoto rozhodnutí, dokud není podpora zcela navrácena. Na žádost Komise neprodleně poskytne informace o opatřeních již přijatých a plánovaných k provedení tohoto rozhodnutí. Poskytne rovněž podrobné informace o částkách podpory a úrocích z podpory, kterou příjemce již vrátil.

Článek 20

Toto rozhodnutí je určeno Řecké republice.

V Bruselu dne 2. července 2008.

Za Komisi

Neelie KROES

členka Komise

(1) Zahájení řízení bylo zveřejněno v Úř. věst. C 202, 10.8.2004, s. 3. Rozšíření řízení bylo zveřejněno v Úř. věst. C 236, 30.9.2006, s. 40.

(2) Úř. věst. C 47, 12.2.1998, s. 3. Dne 1. srpna 1997 bylo rozhodnutí zasláno Řecku (dopis SG(97)D 6556).

(3) Úř. věst. L 83, 27.3.1999, s. 1.

(4) Úř. věst. C 202, 10.8.2004, s. 3.

(5) Viz poznámka pod čarou 1.

(6) Viz poznámka pod čarou 1.

(7) Viz poznámka pod čarou 1.

(8) Skutečně se zde připomíná, že připomínky zúčastněných stran musí být postoupeny Řecku k odpovědi. Řecko má na odpověď lhůtu jednoho měsíce. V případech rozsáhlých připomínek může Řecko požádat o prodloužení lhůty k odpovědi. Pokud některá tvrzení nejsou dostatečně odůvodněna, mohou útvary Komise požádat o jejich doplnění. Útvary Komise jsou dále oprávněny předložit Řecku podrobné otázky k věcem nově dotčeným připomínkami zúčastněných stran.

(9) Tento dopis obsahuje 65 stran a 290 stran příloh, dopis ze dne 24. dubna obsahuje 35 a 900 stran příloh a dopis ze dne 2. června obsahuje 63 stran a 1 750 stran příloh.

(10) Zdrojem většiny zde uvedených informací je dokument: „Hellenic Shipyards S.A. – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas“ z března roku 2001, který byl dán k dispozici potenciálním kupcům. Kopii zmíněné zprávy postoupily TKMS/ENAEX svým dopisem ze dne 21. června 2007.

(11) Úř. věst. L 380, 31.12.1990, s. 27. Zvláštní ustanovení týkající se Řecka je uvedeno v článku 10.

(12) Úř. věst. C 88, 30.3.1993, s. 6.

(13) Úř. věst. C 138, 20.5.1994, s. 2.

(14) PV(95) 1258, 26.7.1995, SEK(95) 1322/2, 24.7.1995.

(15) Úř. věst. C 68, 6.3.1996, s. 4.

(16) Úř. věst. C 80, 13.3.1997, s. 8.

(17) Úř. věst. L 148, 6.6.1997, s. 1.

(18) Úř. věst. C 306, 8.10.1997, s. 5.

(19) Komise povolila spojení rozhodnutím M.2772 ze dne 25. dubna 2002 (Úř. věst. C 143, 15.6.2002, s. 7).

(20) Komise povolila spojení rozhodnutím M.3596 ze dne 10. prosince 2004 (Úř. věst. C 103, 29.4.2006, s. 30).

(21) Komise povolila spojení rozhodnutím M.3932 ze dne 10. listopadu 2005 (Úř. věst. C 287, 18.11.2005, s. 5).

(22) Úř. věst. C 186, 6.8.2002, s. 5.

(23) Úř. věst. L 75, 22.3.2005, s. 44.

(24) Řecké orgány svým dopisem ze dne 20. října 2004 potvrdily toto posouzení.

(25) Oddíl 2.1 dopisu ze dne 20. října 2004.

(26) Při hodnocení vlastních zdrojů společnosti je vlastní kapitál významnější než akciový kapitál. Vlastní kapitál odráží zisky a ztráty minulých let, které odpovídajícím způsobem ovlivňují výši vlastních zdrojů společnosti.

(27) Úř. věst. C 273, 9.9.1997, s. 3.

([28]) Komise poznamenává, že ŘL se neúspěšně pokoušely získat tržní úvěr s nízkou úrokovou sazbou. To plyne ze zápisů představenstva společnosti ŘL ze dne 1. prosince 1998 a 27. prosince 1999, jejichž kopie TKMS/ENAEX postoupily svým dopisem ze dne 21. června 2007. Snaha o získání tržního úvěru neunikla tisku („Řecké loděnice se snaží získat první euroúvěr“ („Hellenic Shipyards set first euromarket loan“) Reuters News, 19.3.1999).

([29]) Díky státem odepsaným dluhům byly ŘL v podstatě bez závazků, takže náklady z úroků (tj. úroky placené bankám za poskytnuté úvěry) byly v letech 1997 a 1998 na velmi nízké úrovni (podstatně se zvýšily v dalších letech). Pokud by se výše nákladů z úroků v letech 1997 a 1998 pohybovala na běžné úrovni, společnost by vykázala méně uspokojivý hospodářský výsledek a s největší pravděpodobností by v roce 1998 nevykázala zisk.

([30]) Další předpoklad restrukturalizačního programu spočíval po roce 1998 v podstatném zvýšení obchodní činnosti v oboru rekonstrukce lodí. Tohoto cíle se ŘL nepodařilo dosáhnout.

([31]) Jde o historicky první kontrakt se soukromou osobou v období zhruba dvou desetiletí.

([32]) Od prvního roku byly v účtech ŘL zohledňovány předpokládané ztráty z realizace předmětného kontraktu. V následujících letech se výše předpokládané ztráty každoročně navyšovala. Dále je zřejmé, že tento odhad byl nedostatečný, jak plyne z odvolání se TKMS/ENAEX v této věci k prodejci ŘL. K důvodům uzavření takového neziskového kontraktu Komise poznamenává, že představenstvo společnosti akceptovalo tento kontrakt za účelem pokrytí části fixních nákladů loděnice (kniha loďařských zakázek v té době byla prázdná) a následně snížení očekávané ztráty loděnice.

([33]) O tomto kontraktu se zmiňuje tisk. Viz např. článek „Řecké loděnice získávají stěžejní zakázku na ponorky“ („Hellenic lands crucial submarine contract“), Lloyd's List International, 30.7.1999.

([34]) Podle zprávy Deloitte Financial Advisory Services (dále jen „první zpráva Deloitte“), s. 5–12, na kterou se ŘL odvolávají k doložení svých připomínek k rozhodnutí o rozšíření řízení, výroba ponorek neměla být zahájena dříve než v roce 2003.

([35]) Podle článků uveřejněných v tisku představenstvo ŘL již v říjnu roku 1998 informovalo akcionáře o očekávaných problémech (viz článek citovaný v poznámce 38). Podle zápisu představenstva ŘL ze dne 1. prosince 1998 se v roce 1999 očekávala ztráta. Představenstvo ŘL počátkem prosince roku 1999 očekávalo, že loděnice vykáže v letech 1999 a 2000 ztrátu ve výši 10 miliard GRD (29 milionů EUR) („Představitel Řeckých loděnic očekává v roce 2001 zisk“ („Hellenic boss expects profit in 2001“, Lloyd's List, 6.12.1999). Možnost vykázání tak velké ztráty za rok 1999 byla již v listopadu roku 1999 zmíněna v tisku („Odvolání expertní skupiny Brown & Root z Řeckých loděnic“ („Brown & Root team ousted from Hellenic“), Lloyd's List, 19.11.1999).

([36]) Ledaže by stát poskytl dodatečnou (neoprávněnou) podporu k posílení civilních aktivit loděnice a další významnou podporu vojenským aktivitám.

([37]) Loděnicím hrozilo nebezpečí, že od řeckých orgánů neobdrží slíbenou investiční podporu, neboť podmínkou bylo dokončení programu do 31. prosince 1999. Podle řecké právní úpravy může být tato lhůta prodloužena, pokud je k tomuto datu realizováno alespoň 50 % nákladů.

([38]) V dokumentu „Řecké loděnice – Memorandum s důvěrnými informacemi - Alpha Finance/Obchodní banka Řecka/KPMG/Elias Sp. Paraskevas“ („Hellenic Shipyards S.A. - Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas“) z března roku 2001, který byl dán k dispozici případným kupcům (kopie dokumentu byla předložena TKMS/ENAEX v dopise ze dne 21. června 2007), je uvedeno: „Přesto jsou hospodářské výsledky společnosti za rok 1999 záporné. Brown & Root trvala na restrukturalizaci skladby zaměstnanců. Tyto změny nebyly akcionáři (ETVA a zaměstnanci) akceptovány a smlouva s Brown & Root byla rozvázána.“ (strana 15). Články v tisku jsou přímější: „Představenstvo údajně již v říjnu minulého roku informovalo akcionáře společnosti Řecké loděnice, že běžný rok bude špatný, pokud nepřistoupí ke změně skladby zaměstnanců, kteří jsou spolu se státní bankou spoluvlastníky loděnice. Protože po mnoha letech byly vyčleněny prostředky na modernizaci Řeckých loděnic, nové řízení o to více zdůrazňuje daný problém nadbytečných zaměstnanců, jenže akcionáři dosud zamítli všechny návrhy, alespoň na zrušení 250 administrativních míst. Současně s tím vedení společnosti požádalo o pružnější formy výkonu zaměstnání v loděnici. Prozatím nejvýznamnějším výsledkem je střet s předáky odborových organizací, kteří prosadili odvolání osmičlenného vedení, v čele s panem Grovesem, které bylo vysláno britskou společností Brown & Root.“

([39]) 68. bod odůvodnění rozhodnutí Komise ze dne 16. června 2004 k opatřením přijatým Španělskem vůči Siderúrgica Añón SA (Úř. věst. L 311, 26.11.2005, s. 22); 42. bod odůvodnění rozhodnutí Komise ze dne 11. prosince 2002 ke státní podpoře, kterou Španělsko poskytlo Sniace SA (Úř. věst. L 108, 30.4.2003, s. 35).

([40]) Viz poznámka pod čarou 34.

([41]) Strany 5–19 zprávy.

([42]) Viz poznámka pod čarou 28.

([43]) Komise popisuje řadu chyb uvedených v kapitole 5.0 první zprávy Deloitte „Důvěryhodnost Řeckých loděnic" („Credit Worthiness of Hellenic Shipyards S.A.").
Za prvé, v souvislosti s dokumentem „Realizace investičního plánu (stávající stav a vývoj)" („Implementation of the Investment Plan (Status and Evolution") Deloitte v první zprávě ze dne 30. června 1999 na straně 4-5 uvádí, že „vyčerpaný úvěr překročil 50 % celkové výše investičních nákladů". Ve skutečnosti výše poskytnutých prostředků k 30. červnu 1999 odpovídala 18 % celkové výše investičního plánu. Z toho vyplývá pomalé tempo jeho realizace. „Stávající stav a vývoj" byl tím pádem v tabulce na straně 5-2 „negativním" faktorem investice.
Za druhé, ve vztahu ke kritériím „Disponibilní zdroje k poskytnutí záruk" („Availability of property that could be encumbered") (strana 5-5 a 5-6) Komise konstatuje, že tyto údaje nebyly vzaty v úvahu při stanovení, zda by soukromá banka poskytla úvěr nebo záruky, které poskytly ETVA a stát. Ve skutečnosti úvěr a záruky nebyly kryty skutečnými hodnotami. Při hodnocení, zda úvěr nebo záruky poskytnuté státem jsou podporou, musí být vzato v úvahu, zda by taková směna byla akceptována soukromým investorem. Komise není povinna hodnotit, zda by ŘL uzavřením jiné dohody poskytující věřiteli více práv byla s to dosáhnout na úvěr a záruky. I v případě postačující výše vlastních zdrojů, které by mohly být zastaveny, Komise dovozuje, že stávající vlastní zdroje byly již v roce 1998 zatíženy zárukami ve výši 199 milionů EUR a v roce 2003 ve výši 51 milionů EUR. Takže případný věřitel by mohl získat záruky pouze vůči omezené části majetku. Kromě toho fixní kapitál ŘL byl nesnadno zpeněžitelný. Plyne to z druhé zprávy Deloitte Financial Advisory Services ze dne 18. června 2007, strana 8-8 a 8-9 (dále jen „druhá zpráva Deloitte"), kterou přiložila společnost TKMS/ENAEX ke svému dopisu Komisi ze dne 21. června 2007. Komise dovozuje, že „disponibilita majetkové podstaty vhodné k poskytnutí záruk" nemá co dělat při posuzování opatření a dále i pokud ano, případný věřitel by tuto skutečnost nehodnotil tak pozitivně, jak se uvádí v první zprávě Deloitte.
Za třetí, „dispozice konstrukcemi zabudovanými do polotovarů vhodných k poskytnutí záruk" („Availability of construction relating to work in progress that could be encumbered") (strana 5-7) neposkytuje věřitelům v případě, kdy by ŘL nebyly schopny dostát svým závazkům, a v případě ukončení činnosti ŘL plnou ochranu. Tržní cena polotovaru je ve skutečnosti mnohem nižší než hodnota kapitálu půjčeného společnosti na jeho zhotovení, a to ve srovnání se smluvní cenou. To se prokázalo v případě dvou trajektů objednaných Strintzis Lines prodaných za nízkou cenu a pouze (tj. nikoliv dříve) dva roky po zrušení loďařského kontraktu. Postoupení pohledávek ŘL věřitelské bance rovněž neposkytuje plnou ochranu, neboť v případě, kdy loděnice ukončí svou činnost, kupující neobdrží předmět své objednávky a není povinen uhradit kupní cenu. To však znamená, že v případě, kdy by to bylo zapotřebí, by záruka neměla opodstatnění. Takže postoupení smluvních pohledávek by v případě konkursu ŘL neumožnilo věřitelské bance vrácení větší části vložených prostředků (viz např. poznámka pod čarou 128 a 131 tohoto rozhodnutí). Stejně tak by případný věřitel nehodnotil tyto podklady tak pozitivně, jak jsou hodnoceny v první zprávě Deloitte.
Za čtvrté, „ukazatel souhrnu bankovních úvěrů vůči akciovému kapitálu a závazkům v prodlení", „závazné objednávku (kniha objednávek ŘL)", „vývoj příjmů" a „vývoj zisku" („Total bank loans to shareholder's Equity ratio & debt obligations outstanding at the time", „Signed Client Contracts (HS's orderbook)", „Evolution of revenue generation" and „Evolution of profitability"), Komise odkazuje na připomínky uvedené výše v tomto rozhodnutí. Komise mimo jiné připomíná, že již během posledního čtvrtletí roku 1998 se dala v roce 1999 očekávat ztráta ŘL. Během následujících měsíců se ukázalo, že výše ztráty bude výrazná a ztráty se daly očekávat i v roce 2000 s tím, že jejich celková výše by se přiblížila výši vlastního kapitálu ŘL. Závěrem Komise dovozuje, že první zpráva Deloitte nevzala v úvahu, že negativní výsledky hospodaření let 1999 a 2000 byly evidentními již před začátkem obou těchto roků.
Za páté a poslední, jak již bylo uvedeno, každý případný věřitel by události vedoucí k odvolání vedení považoval za negativní faktor. Z toho důvodu uvedení této skutečnosti „jako nepředvídatelné" na straně 5-2 Komise nemůže akceptovat.

([44]) Tato úvaha je dále rozvinuta v následující části (oddíl 3.2), kde Komise rozebírá kategorizaci úkonů ETVA náležejících státu. Jejím jediným posláním v té době mělo být, aby se chovala jako rozvojová banka. V poznámce 63 odpovědi řeckých orgánů na rozhodnutí o rozšíření řízení se uvádí: „Banka ETVA byla jedinou rozvojovou bankou v Řecku a k posouzení rozvojové činnosti zde neexistuje možnost jejího porovnání s jinými úvěrovými institucemi."

([45]) Viz poznámka pod čarou 52.

([46]) V období po 30. červnu 1999 činí Komisi potíže pochopit, jakou „cenu" měly akcie ŘL a dále jaké „ceny" hodlala dosáhnout banka ETVA. Hospodářská situace byla natolik špatná, že je nesnadné pochopit, jakou cenu ve skutečnosti akcie mohly mít.

([47]) ESD C-482/99, Francie proti Komisi („Stardust"), Sb. rozh. 2002, s. I-4397, bod 52.

([48]) Dopis ze dne 5. října 2006, odstavec 156.

([49]) Dopis ze dne 5. října 2006, odstavec 156.

([50]) Smlouva o převodu akcií byla podepsána dne 18. prosince 2001, změněna byla dne 20. března 2002 a k témuž datu byl uzavřen prodej.

([51]) Řada článků v tisku se zmiňuje o zásahu vlády do citovaného rozhodnutí. Viz např. „Lhůta řecké loděnici/Vláda se rozhoduje o koupi Řeckých loděnic" („Deadline for Greek shipyard/Government to decide on purchase of Hellenic Shipyards"), Financial Times, 19.4.1985, „Podle G. Arsenise, ministra národního hospodářství a námořnictva Řecka, je na vládu vyvíjen nátlak, aby koupila Řecké loděnice kvůli stavu řeckého průmyslu" („According to the Greek minister of national economy and shipping, Mr G Arsenis, the government is under pressure to buy the Hellenic Shipyards because of the structure of Greek industry"), Lloyd's List International, 29.6.1985, „Vláda koupí problémové Řecké loděnice" („Government to buy ailing Greek shipyard"), Financial Times, 17.7.1985, „A. Drosogiannis, ministr národní obrany Řecka, oznámil, že veškeré nové zakázky válečného loďstva budou zadávany Řeckým loděnicím" („Mr A Drossoyannnis, the Greek Minister for National Defence, has announced that all future naval newbuilding orders will be placed with Hellenic Shipyards"), Lloyd's List International, 26.7.1985, „Nezaměstnaní z loděnic pochodují Aténami" („Jobless shipyard workers march in Athens"), The Wall Street Journal, 12.7.1985.

([52]) Řecko svým dopisem ze dne 25. listopadu 1986 zaevidovaným pod číslem N 230/86 oznámilo Komisi, že ETVA navýší kapitál ŘL o částku 58,3 milionů USD. Komise svým dopisem ze dne 20. března 1987 (ref. č. SG (87) D/3738) informovala Řecko, že navýšení kapitálu provedené bankou ETVA bylo posouzeno jako státní podpora, přesto však je slučitelné se společným trhem.

([53]) Hlava E (články 12–15) zákona číslo 2367/1995.

([54]) Například článek 13 zákona číslo 2367/1995 pojednává o snížení počtu zaměstnanců společnosti o 600 osob a jsou zde podrobně uvedeny příslušné motivační pobídky. Dále pak článek 14 téhož zákona pojednává o odepsání 99 % dluhů společnosti ŘL vykázaných k tomuto období.

([55]) V souladu s výše uvedeným začal stát ŘL bezprostředně po jejich koupi poskytovat vysoké podpory.

([56]) Jak bylo výše uvedeno, ŘL neměly po 30. červnu 1999 přístup k bankám. S ohledem na to, že ŘL nemohly získat kapitálový úvěr na trhu a nacházely se v kritické situaci, pak pokud by banka ETVA odmítla ŘL poskytnout úvěr nebo by požadovala vysoký úrok, vedlo by to ke zhoršení situace ŘL (mohlo by to vyvolat jejich bankrot), což by bylo pro stát nepřijatelné. Banka ETVA tudíž v důsledku státního vlivu neměla jinou možnost, než ŘL požadované úvěry poskytnout.

([57]) Oznámení Komise podle čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES určené členským státům a zúčastněným stranám o podpoře, kterou hodlá Řecko poskytnout Řeckým loděnicím, a. s. (Úř. věst. C 80, 13.3.1997, s. 8).

([58]) ESD C-482/99, Francie proti Komisi („Stardust"), Sb. rozh. 2002, s. I-4397, bod 56.

([59]) Dopis řeckých orgánů ze dne 18. září 2002 (Komisí zaevidován dne 23. září 2003 pod číslem A/36895) odeslaný v rámci případu CP 101/02.

([60]) ESD C-482/99, Francie proti Komisi („Stardust"), Sb. rozh. 2002, s. I-4397, bod 56.

([61]) Dopis řeckých orgánů ze dne 20. listopadu 2003 odeslaný v rámci případu CP 101/2002.

([62]) Dodatečně byla poskytnuta další krytí nad rámec stávající účasti ETVA v ŘL, takže celková účast ETVA v ŘL byla významná. Důkaz o významnosti této účasti plyne z výroční zprávy ETVA za rok 2000, kde se uvádí ztráta ETVA v důsledku účasti banky na činnosti ŘL (s. 42–43).

([63]) Dopis Řecka ze dne 15. června 2006 (číslo řízení o vrácení: CR 40/02).

([64]) Komise ve svém rozhodnutí C 10/94 nezkoumá odpis dluhů plynoucích „ze zhotovení vojenských plavidel", neboť se jedná o aktivity, „na které nelze uplatnit rámec platnosti Smlouvy o ES". Stejně tak Komise ve svém rozhodnutí N 513/01 nehodnotí 75% podíl státní podpory ve výši 118 milionů EUR, neboť se jedná o vojenské loďařské aktivity.

([65]) Připomíná se, že ŘL v hodnoceném období nevedly oddělené účetnictví své vojenské a civilní činnosti. Dané opatření tak může být posuzování jako financování konkrétní činnosti pouze tehdy, je-li v usnesení o jeho poskytnutí explicitně uvedena financovaná činnost.

([66]) Úř. věst. C 288, 9.10.1999, s. 2.

([67]) Ve stejném roce ani nebyl Komisí odpis dluhů za vojenské aktivity posuzován podle pravidel o státních podporách.

([68]) Toto jasně plyne z formulace rozhodnutí C 10/94.

([69]) Stejná informace byla poskytnuta zájemcům v rámci privatizace v roce 2001, jak je uvedeno v „Akviziční zprávě" („Due Diligence") ze dne 19. června 2001 vyhotovené společností Arthur Andersen pro HDW a Ferrostaal, s. 23 (Příloha C zprávy předložené TKMS a ENAEX v dopisu ze dne 21. června 2007).

([70]) Komise připomíná, že privatizace v letech 2001–2002 – a o to méně pozastavení investičního programu během tohoto procesu – nevyžadovala.

([71]) Část 1.3.b dopisu ze dne 20. října 2004.

([72]) Částka v EUR přiznaná řeckými orgány.

([73]) Informace uvedené v bodě 1.3 a v přílohách 4, 5 a 6 dopisu Řecka ze dne 20. října 2004.

([74]) Úř. věst. C 71, 11.3.2000, s. 14.

([75]) Viz poznámka pod čarou 14 v dopise Řecka ze dne 20. října 2004.

([76]) V bodě 2.1.2 oznámení o zárukách se uvádí, že „i když stát v rámci poskytnuté záruky nic nezaplatí, může se úřesto jednat o státní podporu podle čl. 87 odst. 1. Podpora je poskytnuta v okamžiku, kdy je dána záruka, nikoliv v okamžiku, kdy je záruka použita, nebo v okamžiku, kdy dojde k placení podle podmínek záruky. Zda záruka představuje státní podporu, či nikoli, a jestliže ano, jak je ona státní podpora vysoká, musí být stanoveno v okamžiku poskytnutí záruky".

([77]) Například jako konkurent ŘL je na straně 10 dokumentu s názvem „Hellenic Shipyards S.A. – Confidential Information Memorandum – Alpha Finance/Commercial Bank of Greece/KPMG/Elias SP. Paraskevas" z března 2001 poskytnutého zájemcům o koupi uvedena společnost „Portugal shipyards". Kopii téhož dokumentu předložila společnost TKMS/GNS ve svém dopise ze dne 21. března 2007.
Komise dále uvádí, že pod titulkem „Zeměpisné vymezení trhu" v rozhodnutí ve věci spojení podniků č. COMP/M.2772 – HDW/FERROSTAAL/ŘECKÉ LODĚNICE se uvádí: „zúčastněné strany tvrdí, že trh pro výrobu, opravy a přestavbu všech typů obchodních plavidel je ze zeměpisného hlediska celosvětový, neboť cena námořní přepravy je relativně nízká a nejsou zde podstatné obchodní překážky".

([78]) Komise dále uvádí, že předchozí rozhodnutí Komise a Rady o státní podpoře poskytnuté ŘL vycházela z existence narušení hospodářské soutěže a ovlivňování obchodu. Tato rozhodnutí nikdy nebyla zpochybněna. Při posuzování opatření realizovaných v téže době tak není nutné provádět obsáhlé prokazování, nakolik jsou tato dvě kritéria naplněna.

([79]) Úř. věst. L 202, 18.7.1998, s. 1.

([80]) Úř. věst. C 288, 9.10.1999, s. 2.

([81]) Řecko předložilo tyto informace v bodě 1.3.a a v příloze 4 svého dopisu ze dne 20. října 2004.

([82]) Pokud by loděnice ukončily svou činnost, příslušné kontrolní orgány by mohly rozhodnout o neprovedení kontroly realizace investičního plánu, takže by nebyla splněna podmínka k poukázání první splátky.

([83]) V bodě 1.2.2 pod názvem „První kontrola příslušných orgánů“ svého dopisu ze dne 20. října 2004 řecké orgány vysvětlují, že ministerstvo národního hospodářství bylo v prodlení se sestavením kontrolní zprávy, v důsledku čehož byl zmeškán termín 31. prosince 1999 stanovený řeckým schvalovacím rozhodnutím. Před vlastním poukázáním podpory po tomto termínu muselo být řeckými orgány odsouhlaseno prodloužení termínu realizace investičního plánu. Vydání rozhodnutí o prodloužení investičního plánu zase vyžadovalo prodloužení působnosti expertní komise, což se nepodařilo zajistit kvůli legislativním změnám.

([84]) Úř. věst. C 368, 23.12.1994, s. 12.

([85]) Rozdíl mezi oběma úrokovými sazbami musí být vynásoben jistinou dlužného (tj. dosud neuhrazeného) úvěru v průběhu dotčeného roku.

([86]) Rovněž v oznámení o zárukách se uvádí, že podpora je poskytnuta v době poskytnutí záruky, a nikoliv později (viz poznámka pod čarou 7676).

([87]) Ve skutečnosti cena úvěru závisí na současné hodnotě budoucích hotovostních toků vztažených k současné ceně s použitím úrokové sazby zohledňující rizikovost úvěru. Pokud je úroková sazba sjednaná v úvěrové smlouvě nižší než tento úrok, okamžitě dojde ke snížení kupní ceny pod jmenovitou cenu úvěru.

([88]) Pokud by nový vlastník banky ETVA po privatizaci rozhodl o prodloužení původní lhůty splatnosti úvěru, který by nebyl krytý řeckým státem, nejednalo by se v době po původním termínu splatnosti o podporu, neboť by se zde, podle této úvahy, nepodílely státní zdroje.

([89]) Řecko předložilo tyto informace v bodě 1.3 a v příloze 6 svého dopisu ze dne 20. října 2004.

([90]) Viz poznámka pod čarou 83.

([91]) Naskýtá se otázka, proč banka ETVA dne 31. května 2002 podepsala úvěrovou smlouvu, když nebyla ochotna ŘL poukázat odpovídající částku. Komise konstatuje, že datum podpisu smlouvy odpovídá datu dokončení prodeje ŘL. Lze tedy důvodně předpokládat, že nabyvatelé ŘL vyvinuli na banku ETVA nátlak, aby ŘL poskytla vyšší financování pod pohrůžkou, že v opačném případě nebude prodej dokončen. Tak či onak banka ETVA pravděpodobně přistoupila k podpisu příslušné smlouvy po zahrnutí ustanovení, která jí poskytovala možnost odmítnout poukázat úvěr, pokud by o něj ŘL požádaly. Podle dále uvedeného posouzení opatření E18c se podle bodu 8.2.2. smlouvy ze dne 20. března 2002 lze domnívat, že banka Pireus měla být řeckému státu nápomocna při dokončení prodeje ŘL. Na základě toho pravděpodobně řecký stát vyvinul nátlak na banku ETVA, aby podepsala úvěrovou smlouvu a přispěla tak k dokončení prodeje ŘL.

([92]) ŘL předložily připomínky k rozhodnutí o rozšíření řízení svým dopisem ze dne 30. října 2006. V odstavci 4 svého dopisu uvádí: „Jelikož ŘL v úzké spolupráci s řeckým státem Komisi předložily společnou odpověď, společnost nepovažuje za nutné opětovně předkládat informace jednou předložené řeckým státem ani předkládat tytéž informace, s jejichž obsahem se plně ztotožňuje, ale s ohledem na komplexnost odpovědi a pomoc Komisi předkládá stručný přehled podaných připomínek doplněný o nové poznatky získané v době od podání připomínek Řecka k datu této odpovědi a o nové argumenty.“ Z důvodů zamezení opakování stejných argumentů v tomto rozhodnutí jsou připomínky ŘL a Řecka k rozhodnutí o rozšíření řízení uvedeny společně.

([93]) Podle směrnice Rady 90/684/EHS se podpora na restrukturalizaci (kapitola III) členila na investiční podporu (článek 6), podporu na uzavření podniků (článek 7), podporu na výzkum a vývoj (článek 8) a provozní podporu zaměřenou na restrukturalizaci (články 9 a 10).

([94]) Dopis řeckých orgánů ze dne 15. února 2008, odstavec 26.

([95]) Dopis řeckých orgánů ze dne 19. března 2007. Opakuje se v dopise ze dne 29. června 2007, odstavce 62 a 63.

([96]) Podrobnosti o této účasti budou podány v rozboru opatření E10.

([97]) Dopis řeckých orgánů ze dne 31. března 2003, úryvek odpovědi k otázce č. 5.

([98]) Dopis řeckých orgánů ze dne 29. června 2007, úryvky odstavců 49, 50 a 51.

([99]) Komise nemohla ignorovat – a také neignorovala – skutečnost, že cílem zaměstnanců je například zachování pracovních míst, a proto se snaží těchto cílů dosáhnout, když už se podílejí na řízení podniku, který jim patří. Právě proto díky vysoké kupní ceně se významným cílem zaměstnanců stalo udržení a zvýšení ceny jejich akcií.

([100]) Připomíná se, že povinnost zaměstnanců k úhradě kupní ceny formou srážek z mezd a příplatků nebyla zakotvena pouze v dohodě ze září 1995, ale také v paragrafu 12 zákona č. 2367/1995.

([101]) Připomíná se, že banka ETVA mohla podle dohody ze září 1995 přistoupit k vymáhání na základě zástavy akcií, pokud by zaměstnanci nesplatili kupní cenu.

([102]) Připomíná se, že povinnost zaměstnanců uhradit kupní cenu formou srážek z mezd a příplatků nebyla zakotvena pouze v dohodě ze září 1995, ale také v paragrafu 12 zákona č. 2367/1995.

([103]) V dohodě ze září 1995 se jednoznačně uvádí, že zaměstnanci byli současně povinni poukazovat kupní cenu a vlastní vklad na zvýšení kapitálu. Tato dvojí platba tedy nebyla neočekávaná. Představuje zásadní ustanovení dohody z roku 1995. Řecko bylo povinno ujasnit, zda byla základní ustanovení dohody uskutečnitelná před předložením této privatizace Komisi. Pokud by se zásadní ustanovení dohody předložené Řeckem Komisi, ukázala nesplnitelnými, muselo by se dospět k závěru, že rozhodnutí C 10/94 vycházelo ze zavádějících informací, které Řecko předložilo, a rozhodnutí by muselo být odvoláno.

([104]) Odstavec 59 a odstavec 60 dopisu řeckých orgánů ze dne 29. června 2007.

([105]) Řecko ve svém dopise ze dne 5. října 2006 v odstavci 191 uvádí: „Od 31.12.1998 až do prodeje akcií ŘL Konsorciu HDW/FS (11.10.2001), byla zaměstnancům-akcionářům krácena část mezd ve prospěch ETVA k úhradě kupní ceny za 49 % akcií". Podobné prohlášení učinila banka ETVA v odstavcích 35 a 36 svého dopisu ze dne 31. října 2006. Před rozhodnutím o rozšíření řízení učinily řecké orgány obdobná prohlášení v 8. kapitole svého dopisu ze dne 26. května 2005. Navíc Řecko v celé řadě svých dopisů konstatovalo, že zaměstnanci vlastnili 49 % akcií. Řecko tak zanechalo dojem, že dohoda ze září roku 1995 byla naplněna. Teprve po zahájení řízení Komise zjistila, že Řecko nedodrželo svůj vlastní zákon (tj. zákon číslo 2367/1995), neboť sice převedlo vlastnictví 49 % akcií ŘL na zaměstnance, ale neuplatnilo zbývající část dohody, konkrétně požadavek, aby oni splatili kupní cenu. Naopak, řecké orgány svým dopisem ze dne 31. března 2003 vyvolaly dojem, že zaměstnanci (nebo jejich část) dosud nezaplatili předpokládanou roční splátku (nebo její část).

([106]) Dopis Komise ze dne 27. dubna 2007 určený Řecku (otázka č. 3) a dopis Komise ze dne 23. srpna 2007 určený ŘL.

([107]) Dopis Komise ze dne 27. dubna 2007 určený Řecku (otázka č. 4) a dopis Komise ze dne 23. srpna 2007 určený ŘL. Poslední dopis byl dne 13. listopadu 2007 odeslán Řecku k připomínkám, čímž mu byla poskytnuta druhá možnost k předložení připomínek.

([108]) Bod 2.3.c a bod 2.4 Dopisu Řecka ze dne 29. června 2007, dopis ŘL ze dne 9. října 2007 a dopisy Řecka ze dne 14. prosince 2007 a 15. února 2008.

([109]) Co se týká opravy lodi KEYMAR během prvních tří měsíců roku 2003 Řecko tvrdí, že kvůli rozsahu a komplikovanosti oprav v daném případě, ve srovnání s ostatními případy, je logické, že podíl člověkohodin činil 25 % a nikoliv 20 %.

([110]) Odstavec 144 dopisu Řecka ze dne 5. října 2006.

([111]) Dopis Komise ze dne 27. dubna 2004 (otázka 2.2), na který Řecko odpovědělo svým dopisem ze dne 29. června 2007.

([112]) S největší pravděpodobností toto číslo ukazuje, na kolik přijde ŘL cena hodiny práce zaměstnanců v její prospěch v daném obchodním roce. Počet hodin práce realizovaných zaměstnancem představuje pouze počet hodin, za které je zaměstnanec placen ŘL. Toto číslo je ovlivňováno mnoha faktory, obzvláště strukturou a produktivitou loděnice. Navíc, dodavatelé jsou pod stálým vzájemným konkurenčním tlakem. Musí být konkurenceschopní a pružně reagovat. Jejich fixní náklady jsou omezené (tj. počet stálých zaměstnanců) a musí udržet jejich nízkou cenu. Loděnice využívají subdodavatelů právě proto, že takto mají nižší náklady než v případě zaměstnání vlastních zaměstnanců.

([113]) Poradce konstatuje:
„Počet člověkohodin subdodavatelů může být stanoven z ceny při použití průměrné ceny člověkohodiny srovnatelné mezi subdodavateli téhož odvětví jednoho státu.
Podle zprávy vydané Evropskou Institucí pro zlepšení podmínek životaschopnosti a práce pod názvem ‚Mzdový vývoj v roce 2006', dosahovala nejnižší hrubá mzda částky 625,97 EUR v Řecku a 1 254,28 EUR ve Francii. Průměrná tržní cena člověkohodiny práce se ve francouzském loďařském odvětví pohybuje mezi 40 a 50 EUR. Při aplikaci koeficientu 2, odpovídajícímu poměru hrubé mzdy mezi Řeckem a Francií lze očekávat průměrnou tržní ceny člověkohodiny práce v řeckém loďařském odvětví na úrovni mezi 20 a 25 EUR.
Podle provedeného průzkumu se začátkem roku 2007 tato cena pohybovala mezi 30 a 36 EUR. Jedná se o cenu fakturovanou za každou přímou člověkohodinu, včetně dalších režijních nákladů: režijní člověkohodiny, hodiny správní činnosti, obecných a fixních nákladů.
Jelikož se nám v obou zemích nepodařila prokázat relace vztahu průměrné mzdy v loďařském odvětví k nejnižší mzdě, upřednostnili jsme při výpočtech klasické porovnání ceny člověkohodiny v rozpětí mezi 30 až 36 EUR/hodinu.
Cena člověkohodiny subdodavatelů, uvedená v části 6 připomínek Řeckem předložených Komisi, pak vypadá následovně:

(v EUR)

Rok	Přímé	Včetně obchodního zisku (15 %) a nepřímých nákladů (20 %), podle způsobu uvedeného v části 6 připomínek předložených Řeckem
2002	25,97	40
2003	27,49	42,3
2004	(…)	(…)
2005	(…)	(…)
2006	(…)	(…)

Při výpočtu počtu člověkohodin subdodavatelů a ceny člověkohodiny mezi 30 a 36 EUR v roce 2006 a v letech předchozích, při uplatnění ukazatele cenového vývoje podle Eurostat, dostáváme tyto hodnoty:

UKAZATEL: Im-Ici-tot	2002	2003 (9 měsíců)	2004	2005	2006
Ukazatel EE-27	108,9	112,8	116,5	119,7	121,6
Ukazatel Řecka	113,5	116,6	127,0	127,7	133,9
Celková cena zaměstnanců subdodavatelů	3 804 891	16 471 323	(…)	(…)	(…)
Poradcův výpočet					
Cena člověkohodiny (min. hodnota)	25,4	26,1	28,5	28,6	30
Přímé člověkohodiny subdodavatelů (max. hodnota)	149 598	630 388	(…)	(…)	(…)
Poradcův výpočet					
Cena člověkohodiny (max. hodnota)	30,5	31,4	34,2	34,3	36
Přímé člověkohodiny subdodavatelů (min. hodnota)	124 665	525 324	(…)	(…)	(…)
Údaje ŘL					
Cena člověkohodiny	25,97	27,49	(…)	(…)	(…)
Cena člověkohodiny + nepřímé + zisk	40,0	44,5	(…)	(…)	(…)
Přímé člověkohodiny subdodavatelů	95 232	370 142	(…)	(…)	(…)“

([114]) Dopis Komise ze dne 27. dubna 2004 (otázka 2.2.d) na který Řecko reagovalo svým dopisem ze dne 29. června 2007.

([115]) Věc *Alitalia proti Komisi*, Sb. rozh. 2000, s. II-3871, body 82 a 84.

([116]) Konkrétně banka ETVA nemůže jednak neplnit část dohody ze září 1995, týkající se splacení kupní ceny (tj. nepožadovat splácení ročních splátek), a jednak tvrdit, že stejnou dohodou byla povinna podílet se na navyšování kapitálu. Právě proto, že banka ETVA a řecké orgány byly rozhodnuty uvedeným způsobem nedodržet zásadní ustanovení dohody, nelze se právoplatně a cíleně odvolávat na jiná ustanovení téže dohody k doložení svých tvrzení, že banka ETVA byla smluvně vázána k provedení některých úkonů (tj. podílet se na navyšování kapitálu).

([117]) Zaměstnanci ŘL se podíleli na navýšení kapitálu. Přesto bylo jejich postavení odlišné od postavení banky ETVA. Konkrétně již tím, že bance ETVA nepoukázali kupní cenu, porušili dohodu ze září 1995. Navíc bylo jejich postavení jiné, než postavení banky ETVA či jiného soukromého investora. Více se zajímali o zachování svých pracovních míst, což pro ně bylo motivem k investování do ŘL, i pokud by očekávaný ekonomický prospěch z této investice nepostačoval k přesvědčení soukromého investora k investování do takového podniku.

([118]) Řecko předložilo kopii téhož zákona v příloze č. 10 svého dopisu ze dne 5. října 2006.

([119]) Z podkladů předložených řeckými orgány a ŘL není vůbec jasné (včetně první zprávy Deloitte), nakolik byl roční poplatek stanoven na 0,4 % a byl vyplácen čtvrtletně, nebo byl stanoven na 0,4 % čtvrtletně. Přestože tato okolnost je v rámci řízení o vrácení rozhodující, nemá vliv na závěr, přijatý tímto rozhodnutím.

([120]) Předmětný výčet je uveden na straně 3–11 a 3–12 zprávy, jako součást analýzy úvěru ve výši 10 miliard GRD, na který byla podle zákona číslo 2322/1995 poskytnuta státní záruka (opatření E14 tohoto rozhodnutí).

([121]) Komise v minulosti schválila některé režimy záruk poskytnutých odvětví loďařského průmyslu bez státní podpory těmto členským státům: Německu (Úř. věst. C 62, 11.3.2004, s. 3), Nizozemí (Úř. věst. C 228, 17.9.2005, s. 10), Francii (Úř. věst. C 259, 27.10.2006, s. 14) a Finsku (Úř. věst. C 152, 6.7.2007, s. 6). Poslední dva případy se výslovně týkají záruk na zálohy.

([122]) Jelikož banka ETVA v době, kdy poskytla záruky na zálohy, patřila ze 100 % státu, pak poplatek za záruky, který ŘL zaplatily bance ETVA, byl vlastně příjmem státu.

([123]) Úpravy byly následující:
Programová smlouva 33a – SD 33a (dodávka 20 HA/A): výše smluvních pokut byla vypočtena k 31.12.2002 a zapracována do znění úprav jako fixní položka. Bylo dohodnuto splácení této částky v 10 splátkách s tím, že první splátka bude uhrazena s dodávkou prvního vozidla, zbývajících devět splátek bude uhrazeno vždy s dodávkou každého ze zbývajících 9 elektrických vozidel. Bylo dohodnuto pozastavení načítání smluvních pokut k 1.1.2003 za podmínky, že konsorcium (Siemens AG, Siemens SA a ŘL) dodají OSE rovnocenný kolejový materiál. Konsorcium danou podmínku splnilo pouze částečně, takže OSE spočítaly výši smluvních pokut za celé období.
Programová smlouva 39 – SD 39 (dodávka 24 elektrických lokomotiv): výše smluvních pokut byla vypočtena k 31.12.2002 a zapracována do znění úprav jako fixní položka. Bylo dohodnuto splácení této částky v 10 splátkách s tím, že první splátka bude uhrazena s dodávkou prvního vozidla, zbývajících devět splátek bude uhrazeno vždy s dodávkou každé ze zbývajících 9 elektrických lokomotiv. Byl sjednán časový posun, formou prodloužení dodací lhůty bez smluvní pokuty. V případě PS 39 SD 39 nebyla sjednána dodávka rovnocenného kolejového materiálu, došlo k úpravě harmonogramu dodávek. OSE uplatnily výši smluvních pokut, vzniklých k 31.12.2002, a konsorciem (Siemens AG, Siemens SA a ŘL) byly skutečně v plné výši uhrazeny.
Programová smlouva 35 – SD 35 (dodávka 29 železničních vagonů – rail bus): nebyla sjednána žádná lhůta bez smluvní pokuty, takže OSE částky smluvní pokuty uplatnily a vyinkasovaly. Za dobu prodlení úhrady smluvní pokuty byly započteny a uplatněny úroky z prodlení.

([124]) K datu dopisu řeckých orgánů ze dne 5. října 2006 byla již uhrazena částka 9 932 511,99 EUR, k úhradě zbývalo 826 556 EUR.

([125]) Na konsorciu, se kterým byla podepsána konkrétní programová smlouva, se podílely ŘL, Siemens AG a ABB Daimler-Benz Transportation (po 1.5.2001 přejmenované na Bombardier Transportation). Na celkově vyplacené částce v rámci této smlouvy připadl na ŘL podíl 22,06 % a na 77,94 % na ostatní společnosti.

([126]) Předmětná smlouva dále obsahovala ujednání o zhotovení a instalaci systému automatické ochrany a identifikace soupravy pro 50 souprav. Harmonogramem byl jako termín dokončení prací stanoven leden roku 2004. Představenstvo společnosti svým usnesením číslo 578/4/4-9-2002 rozhodlo o prodloužení termínu dokončení dodávek do 19.5.2004, neboť zpoždění nebylo zaviněno konsorciem. Práce bylo ukončeny k 4.6.2004. Podle odstavce 14 programové smlouvy se smluvní pokuta začínala počítat po uplynutí 40 dnů od sjednaného termínu pro předání, a pouze v případě způsobení prodlení vinou dodavatele. V podstatě nebyl důvod k uplatnění smluvní pokuty ani úroků z titulu tohoto zpoždění.

([127]) Z podkladů předložených řeckými orgány a ŘL (včetně první zprávy Deloitte) vůbec není zřejmé, v jaké měně, GRD nebo EUR, byl původně úvěr sjednán. V odpovědi Řecka k rozhodnutí o zahájení řízení jsou uváděny pouze částky v EUR a stanoveny úroky podle čtvrtletní úrokové sazby Euribor. V první zprávě Deloitte je naopak uváděn úvěr ve výši 16,92 miliardy GRD a úroky odvozované od sazby Libor. Tato okolnost může být vyjasněna v řízení o vrácení.

([128]) TKMS a GNSH ve svém dopise ze dne 21. června 2007 předložily druhou zprávu Deloitte. Příloha C této zprávy má titul „Due diligence Řecké Loděnice, a. s. – ‚Kopie k uveřejnění', závěr sepsaný společností Arthur Andersen ze dne 19. června 2001." Na straně 7 zprávy jsou rozebírány pohledávky ŘL s konstatováním k obchodním závazkům společnosti Strintzis Line: „mohou být zinkasovány pouze po předání lodí v roce 2000". Tato okolnost potvrzuje, že s výhradou dílčích záloh, které tak či onak nebyly poukázány, a tudíž nešly zinkasovat, zbývající část kupní ceny nebyla disponibilní před předáním lodí.

([129]) Řecké orgány ve svých dopisech ze dne 21. října 2004 a 17. prosince 2004 k případu CP 71/2002 potvrzují, že ŘL požádaly ke zhotovení dvou lodí o poskytnutí provozní podpory ve výši 9 %, a tato podpora byla příslušným ministerstvem schválena. Řecké orgány však tvrdí, že tato podpora nebyla poskytnuta, neboť ŘL se nepodařilo lodě dokončit. Příslušná schvalovací rozhodnutí tak byla odvolána. Opatření 13c rozhodnutí o rozšíření řízení se týká právě této otázky.

([130]) Viz poznámka pod čarou 127.

([131]) Co se týká možností výběru příjmů během plnění dohody (tj. před dodáním), Komise opět odkazuje na listinné podklady zmíněné v poznámce pod čarou 128 tohoto rozhodnutí, kde se uvádí, že k 31. prosinci 2000 činila výše obchodních pohledávek za OSE pouze 0,5 milionu EUR. Dále se na stejném místě uvádí: „Tyto pohledávky budou započteny vůči poukázaným zálohám." Z toho však plyne, že v daném čase nebyl k dispozici žádná platba ze strany OSE.

([132]) Původní výše byla stanovena na 25 bazických bodů a od 1. dubna 2000 byla zvýšena na 125 bazických bodů. Komise své stanovisko opírá o první zprávu Deloitte.

([133]) Následující článek v tisku poukazuje na to, že opravárenská činnost loděnice neutrpěla vážné škody: „Contracts – Hellenic declares business a. s. usual after Athens earthquake" („Smlouvy – ŘL prohlašují, že po zemětřesení v Aténách řádně pokračují ve své činnosti"), Lloyd's List International, 14. září 1999.

([134]) Jedná se o dopis, kterým řecké orgány předložily připomínky z rozhodnutí o zahájení řízení.

([135]) Tato částka byla uvedena v dopise Řecka ze dne 29. ledna 2007.

([136]) 19. května 1999 byla úvěrová linka změněna z USD na EUR.

([137]) K možnosti zinkasování finančních částek před vlastním dodáním materiálu Komise odkazuje na listinné podklady uvedené v poznámce pod čarou 129, ale také v poznámce pod čarou 124. Předmětná zpráva o auditu se zabývá časovým obdobím po splacení posuzovaných úvěrů. Přes to všechno má smysl si jednoznačně vyjasnit, že před vlastním dodáním zboží nelze v podstatě požadovat úhradu skoro žádné částky. Výše uvedená předmětná zpráva o auditu ostatně prokazuje, že k 31. prosinci 2000 nebyla k dispozici prakticky žádná splatná pohledávka za společností Strintzis, řeckým válečným námořnictvem, OSE a ISAP.

([138]) Viz oznámení Komise o metodice stanovení referenční úrokové sazby a předběžných úhradách (Úř. věst. C 273, 9.9.1997, s. 3).

([139]) Konkrétní rozvaha byla uvedena v listinných podkladech předložených TKMS a GNSH, a je popsána v poznámce pod čarou 128 tohoto rozhodnutí.

([140]) V případě ponorek, a podmínek Řeckem nastolených, měla být první ponorka kompletně zhotovena v německém Kielu, kdežto další dvě měly být smontovány v zařízeních ŘL (viz 44. bod odůvodnění tohoto rozhodnutí). V Německu by s největší pravděpodobností byla výroba všech tří ponorek lacinější. Kromě toho by bylo mnohem správnější ŘL nezahrnout do konsorcia, neboť byly podnikem v obtížích a bez zkušeností v oboru stavby ponorek.

([141]) V daném časovém okamžiku by předmětný kapitál byl zapotřebí ke krytí nákladů zmíněných smluv obranného charakteru. Jenže v té době by stejný kapitál nebyl k dispozici k financování jiných činností ŘL. Jinými slovy, v daném časovém okamžiku byla část výhody poskytnutá státem již bezpředmětná. Zbývající část výhody spočívá v disponování příslušným kapitálem během předchozích čtvrtletí loděnicemi zdarma, ačkoliv nebyly s to si jej zajistit formou bankovního úvěru.

([142]) Strana 30 jejich dopisu ze dne 30. října 2006.

([143]) Např. v rozhodnutí C 10/94 ze dne 15. července 1997 byl uveden značně vysoký odpis dluhů souvisejících s vojenskými aktivitami, který však nebyl posuzován podle pravidel o státních podporách; náklady na přerušení činnosti, souvisejícími s vojenskými aktivitami byly rovněž uvedeny v rozhodnutí N 513/01, rovněž tak nebyly posuzovány podle pravidel o státních podporách a totéž se v rozhodnutí o rozšíření řízení týká mnoha opatření.

([144]) Například ve výzvě k podání závazných nabídek k odkoupení akcií společnosti Řecké Loděnice, a. s., ze dne 2. července 2001, se uvádí: „Připomíná se, že případné udělení peněžní pokuty, v souvislosti s případným porušením právních předpisů Společenství o státních podporách, nebude k tíži osobě, která podala nejvyšší nabídku. Toto bude zajištěno ještě před vlastním dokončením převodu akcií."

([145]) V zápisech z jednání ze dne 14. září 2001 podepsaných zúčastěnými stranami, se uvádí: „Bylo dohodnuto, že souhlas Komise bude podmínkou nutnou k završení dohody po jejím podpisu. Alternativně, v případě prodlení Komise s vydáním příslušného rozhodnutí […], nebo pokud bude neuspokojující, banka ETVA převezme povinnost k poskytnutí záruky ve prospěch HDW-Ferrostaal v plné výši za otázky v prodlení Komise ve věci odchozích nebo stávajících státních podpor, které byly poskytnuty ŘL."

([146]) Například v dopise ze dne 6. prosince 2001, který Alpha Finance, poradenská společnost státu a banky ETVA, adresovala společnosti HDW, a kopii společnosti Ferrostaal, se uvádí: „Obdrželi jsme pokyny z Ministerstva pro rozvoj a banky ETVA, abychom Vám v příloze poskytli formulaci, kterou navrhuje banka ETVA pro […] znění záruky, kterou banka ETVA poskytne HDW/Ferrostaal v případě, kdy nebude dodržena doložka 1.2.3 smlouvy." V korespondenci, odeslané HDW faxem Alpha Finance ve dnech 23. ledna 2002, 31. ledna 2002 a 8. března 2002 jsou uvedeny její připomínky k přesnému znění záruky.

([147]) Banka Pireus předložila nespočet článků otištěných v tisku v období od října roku 2001 do března roku 2002, z nichž vyplývá, že stát přímo zasahoval do procesu privatizace ŘL.

([148]) V dopise ze dne 23. května 2005 se uvádí:
„Prodej ŘL se uskutečnil v rámci procesu odstátnění (zákon číslo 2001/1990). Tomu předcházel, před vlastním úvodním sepsáním smlouvy o smlouvě budoucí ze dne 11.10.2001 a následně smlouvě o prodeji ze dne 31.5.2002, proces vyhlášení soutěže, s uvedením všech podstatných skutečností převodu, včetně předání podrobného auditu (datovaného z dubna roku 2001), až podání nabídek. Během všech těchto fází, kdy měli všichni zainteresovaní (mezi nimi i žalobce) přístup ke všem údajům, byla sjednána podmínka záruky.
Jedná se tedy, ostatně jak je zdůrazněno v dopise ze dne 17.12.2004, o podmínku nejen řádnou a běžnou v obchodním styku, ale o podmínku již zkraje jednání zahrnutou do privatizace loděnice, navíc se jedná o klíčovou (sine qua non) podmínku, bez jejíhož zakotvení by nebylo možné dokončit prodej a převod akcií ŘL. Je charakteristické, jak bylo výše uvedeno, že tato podmínka, v různém vyjádření, ale vždy se stejným cílem, tj. logické usnadnění transakce v rámci tržních pravidel, se objevuje již od samého zahájení procesu privatizace v následujících textech:
Jmenování poradce
Ve výzvě k předložení závazných nabídek
V nabídce kupujícího konsorcia (aniž by byla zahrnuta v prohlášení o odstoupení od uvedených podmínek)
V textech o vyjednávání a, konečně,
V samotném znění kupní smlouvy ze dne 11. října 2001.
Takže garanční závazek, zahrnutý v příloze dohody o záruce ze dne 31.5.2002, byl od samého počátku adresovaný případnému vítězi, a nepředstavuje státní podporu konečné kupující společnosti. Stejná podmínka by platila pro každého vítěze, když byla, podle výše uvedeného, již zahrnuta v procesu odstátnění. Je také evidentní, že pokud došlo k zahájení procesu odstátnění v únoru roku 2001 (tedy v době, kdy většinovým vlastníkem tehdejší prodávající banky ETVA a. s. byl řecký stát), pak stát, z titulu prodávajícího banku ETVA bance Pireus, byl povinen poskytnout, a také poskytl, vlastní prohlášení o záruce ve prospěch kupujícího jeho akcií v bance ETVA, tj. banky Pireus, týkající se prodeje majetkové podstaty, tj. loděnic, neboť jako prodávající byl povinen takové prohlášení učinit. Tato garanční prohlášení, která, jak bylo zdůrazněno, jsou jasně a jednoznačně obsažena ve všech smluvních textech o odstátnění a obzvláště ve smlouvě o smlouvě budoucí ze dne 11.10.2001, konvenují charakteru transakce (prodej konkrétní majetkové podstaty), jsou platná vůči všem případným vítězům a nikomu neposkytují žádnou výhodu. Z výše uvedeného je prokázána skutečná podstata tohoto garančního prohlášení (jako nutné a obvyklé podmínky dle obchodních zvyklostí) a jeho závaznost během celého procesu odstátnění, ale také během pro vlastní kupní smlouvu o převodu akcií ŘL ze dne 11.10.2001, po které následovala kupní smlouva o prodeji akcií banky ETVA ze dne 18.11.2001, která byla uzavřená mezi bankou ETVA a řeckým státem. Podstatné však je, a to s obzvláštním důrazem, že podmínka záruky se objevuje v celém procesu odstátnění a poprvé se neobjevuje teprve až po sepsání dohody. Není tedy, jak chtěl poukázat žalobce, ‚objevem' na poslední chvíli s cílem obejít pravidla Společenství o přijatelnosti státní podpory.
Řecký stát, jakožto prodávající své akcie v bance ETVA, a nikoliv jen v rámci smlouvy ze dne 11.10.2001, ale ze zákona byl povinen převést své akcie v bance ETVA na banku Pireus v plném rozsahu bez jakékoliv zátěže a jakéhokoliv závazku. Vzhledem k tomu, že banka Pireus se nepodílela na procesu odstátnění ŘL, musela být ze zákona a podle obchodních zvyklostí zajištěna proti jakémukoliv závazku, vyplývajícímu ze smlouvy o převodu společnosti ŘL, na němž se nepodílela. Toto zajištění jí bylo poskytnuto garančním prohlášením řeckého státu ze dne 18.3.2002. Toto prohlášení je samo o sobě pochopitelné a právně podložené. Řecký stát tak učinil ze smluvní povinnosti, jednaje vůči kupující bance Pireus jako smluvní strana, tedy jako fiscus, a nikoliv jako představitel státní moci."
Komise připomíná, že v době tohoto dopisu Řecko, komentujíce tvrzení Loděnice Elefsina, že záruka představuje podporu poskytnutou ve prospěch HDW/Ferrostaal, mělo v úmyslu prokázat, že tato záruka nepředstavuje výhodu, selektivně poskytnutou HDW/Ferrostaal, ale byla poskytnuta všem zájemcům o koupi (včetně jí samotné), kteří se účastnili procesu privatizace ŘL. V následujících připomínkách, předložených Komisi, se Řecko, uvědomujíce si možnost, že Komise by mohla považovat tuto záruku za podporu ŘL, pokusilo zpochybnit možnost přisouzení tohoto opatření státu s tvrzením, že záruka byla poskytnuta až v květnu roku 2002, což je v přímém rozporu s tvrzeními, uvedenými v jeho dopise ze dne 23. května 2005.

([149]) Jak bylo uvedeno v 59. bodu odůvodnění, privatizace byla schválena rozhodnutím Meziresortní Komise pro Odstátnění číslo 14/3-1-2001.

([150]) Komise uznává, že formulace a struktura smlouvy ze dne 20. března 2002 je matoucí. Článek 8.2.4. citované smlouvy stanoví, že ve vztahu k podpoře podle článků 3 až 6 zákona číslo 2941/2001 (viz bod (33) tohoto rozhodnutí, kde je zmínka o uvedeném zákoně), je stát povinen uhradit bance Pireus 100 % částky, kterou banka ETVA poukáže na účet HDW/Ferrostaal. Jenže v případě vrácení podpor, na které se nevztahují ustanovení článků 3 až 6 zákona číslo 2941/2001, nelze použít článek 8.2.4 smlouvy ze dne 20. března. Místo něj musí být použit článek 8.2.1. Tímto článek se stanoví povinnost státu uhradit bance Pireus pouze 57,7 % podíl částky, kterou banka ETVA zaplatí HDW/Ferrostaal. Komise však konstatuje, že v článku 8.2.2 smlouvy se uvádí, že, přes prodej většiny akcií státu v bance ETVA bance Pireus, tím, kdo bude řídit průběh prodeje ŘL, je řecký stát – a nikoliv banka Pireus/banka ETVA. Tímto článkem, obzvláště pak bodem 8.2.2. písm. d), se stanoví, že stát přebírá odpovědnost za to, že kupující neutrpí žádnou újmu, která by souvisela s privatizací Řecké Loděnice S ohledem na skutečnost, že, jak plyne z článku 8.2.4 (a rovněž z článku 7.4 smlouvy ze dne 18. prosince 2001), smlouva vychází ze skutečnosti brzkého spojení banky Pireus a banky ETVA, závazek, který stát převzal podle článku 8.2.2, nebude dodržen, pokud by bance Pireus uhradil pouze 57,7 % částky, kteroy by banka ETVA zaplatila HDW/Ferrostaal. To znamená, že ke splnění závazku podle článku 8.2.2 – a konkrétně zajištění, aby banka Pireus prodejem ŘL neutrpěla škodu – musí být mechanismus podle článku 8.2.4 uplatněn na všechny případy vrácení pomoci, a nikoliv pouze na ty, které vyplývají ze zákona číslo 2941/2001.

([151]) Ve svém dopise ze dne 28. května 2002 banka Pireus požádala vládu o její vyjádření k formulaci záruky, kterou bude muset banka ETVA poskytnout HDW/Ferrostaal, a požádala o potvrzení, že v případě propadnutí této záruky budou uplatněna ustanovení článku 8.2.4 smlouvy ze dne 20. března 2002. Vláda ve svém dopise ze dne 31. května 2002 poskytla bance ETVA souhlas s poskytnutím citované záruky a ubezpečila ji, že v případě jejího propadnutí bude uplatněno ustanovení článku 8.2.4. To znamená, že pokud, na rozdíl od předchozího závěru, měl být stát povinen zaplatit bance Pireus pouze 57,7 % podíl částky, kterou by banka ETVA zaplatila HDW/Ferrostaal, podle smlouvy ze dne 20. března 2002, bylo toto dopisem vlády ze dne 31. května 2002 změněno, když vláda bezvýhradně prohlásila, že bude uplatněn mechanismus podle článku 8.2.4 smlouvy ze dne 20. března 2002 (tj. odškodnění v 100 % výši).

([152]) V odpovědi na konkrétní dotaz Komise v jejím dopise ze dne 12. února 2008 Řecko svým dopisem ze dne 3. března 2008 potvrdilo, že by bylo povinno bance Pireus uhradit *celou* (tedy 100 % a nikoliv pouze 57,7 %) částku, kterou by banka ETVA zaplatila HDW/Ferrostaal.

([153]) S poukazem na posouzení opatření E17, zaměstnanci vlastnili tyto akcie, ale nikdy neuhradili jejich kupní cenu, kterou měli bance ETVA zaplatit.

([154]) Viz 33. bod odůvodnění popisu zákona.

([155]) Věc C-334/99, *Spolková republika Německo proti Komisi*, úvaha 133 až 141.

([156]) Komise dále konstatuje, alespoň v míře svých znalostí, že žádný z úvěrů a záruk, na které se vztahují ustanovení článku 296 Smlouvy o ES, nebyl poskytnut podle podmínek uvedených v době 3.1 tohoto rozhodnutí. Takže v tržním prostředí by nebyly akceptovány žádným investorem.

([157]) Berouce v úvahu odvrácení rizika od ekonomických subjektů, byl by prodej ŘL přijatelnější, než její likvidace, pokud by statisticky pravděpodobné platby z titulu záruky byly podstatně nižší, než 6 milionů EUR.

([158]) Viz bod (33) popisu zákona.

([159]) Tímto se již Komise zabývala v rozhodnutí o rozšíření řízení, konkrétně v části věnované popisu a posouzení opatření 18a. Komise připomíná, že ve druhé zprávě Deloitte se uvádí: „Výše uvedená klauzule d), týkající se rozdělení transakce na částku určenou k navýšení akciového kapitálu a cenu, nabídnutou k odkoupení stávajících akcií v poměru 2:1, není, dle našich zkušeností, příliš obvyklou podmínkou. V každém případě, s ohledem na značné provozní problémy a neutěšenou finančně ekonomickou situaci společnosti, věříme, rozhodnutí, ke kterému prodávající (a jejich poradci) dospěli k zavedení těchto podmínek, bylo stejně vhodné, jako logické.“ (s. 9-2). Podle výkladu Komise se tímto bodem opět potvrzuje, že daný způsob rozdělení kupní ceny byl vyústěním logického a vhodného požadavku státu za předpokladu, že jeho záměrem bylo zajištění dalšího dlouhodobého pokračování činností ŘL (cíl státního orgánu), proti předpokladu, že jeho cílem byla maximalizace příjmů z prodeje (cíl investora v tržním prostředí).

([160]) Viz poznámka pod čarou 148.

([161]) Komise netvrdí, že by auditem zkontrolovaná kontrola situace mohla umožnit konstatování výše všech podpor, které by podle tohoto rozhodnutí měly být požadovány k vrácení, ale alespoň některých z nich. Ve svém dopise ze dne 21. června 2007 předložila TKMS/GNSH některé ze zpráv, které pro HDW/Ferrostaal s nezbytnou péčí v roce 2001 vyhotovila společnost společností Arthur Andersen. Společnost Arthur Andersen v těchto zprávách poznamenává, že není vyloučeno, že ŘL obdržely státní podpory, které budou muset být v budoucnosti vráceny.

([162]) Konkrétně, s ohledem na to, že banka ETVA a Řecko se v listinných podkladech, poskytnutých všem zájemcům o koupi, zavázaly poskytnout předmětnou záruku, pak skutečnost neuvedení této záruky jako podmínky v nabídce, kterou předložily Loděnice Elefsina, by této nijak nebránila v jejím vymáhání během dalšího vyjednávání.

([163]) Tento bod potvrzuje druhá zpráva Deloitte, v niž se uvádí, že pokud by HDW/Ferrostaal měla nést riziko povinnosti vrátit státní podpory, které byly poskytnuty ŘL v předchozích letech, nebyla by ŘL koupila.

([164]) Evidentně to vyplývá ze znění Sedmé Směrnice o podporách loďařskému průmyslu a z její struktury, když „investiční podpory" spadají do kapitoly III o „restrukturalizačních podporách".

([165]) Viz odpis značně vysokých dluhů uvedených v rozhodnutí č. C 10/94, krytí nákladů na uzavření zařízení uvedených v rozhodnutí č. N 513/01, a všechny formy financování podpory, kterou stát poskytl podle článku 296 Smlouvy o ES, a jsou uvedeny v rozhodnutí o rozšíření řízení.

([166]) Například co se týká státní finanční podpory poskytnuté ŘL bez specifikace financování konkrétního programu, dospěla Komise k závěru, že na civilní aktivity byla použita pouze 25 % část státních podpor. Pokud však dojde k vrácení pouze 25 % podílu státních podpor, bude ve skutečnosti vrácena pouze jejich část ve výši 6,25 % (tj. 25 % z 25 %) podílu civilních aktivit. Tímto způsobem nebude obnoven původní stav civilních aktivit ŘL, neboť na tyto byla použita 25 % část státních podpor, kdežto vrácen bude pouze jejich 6,25 % podíl.

([167]) Úř. věst. L 140, 30.4.2004, s. 1.